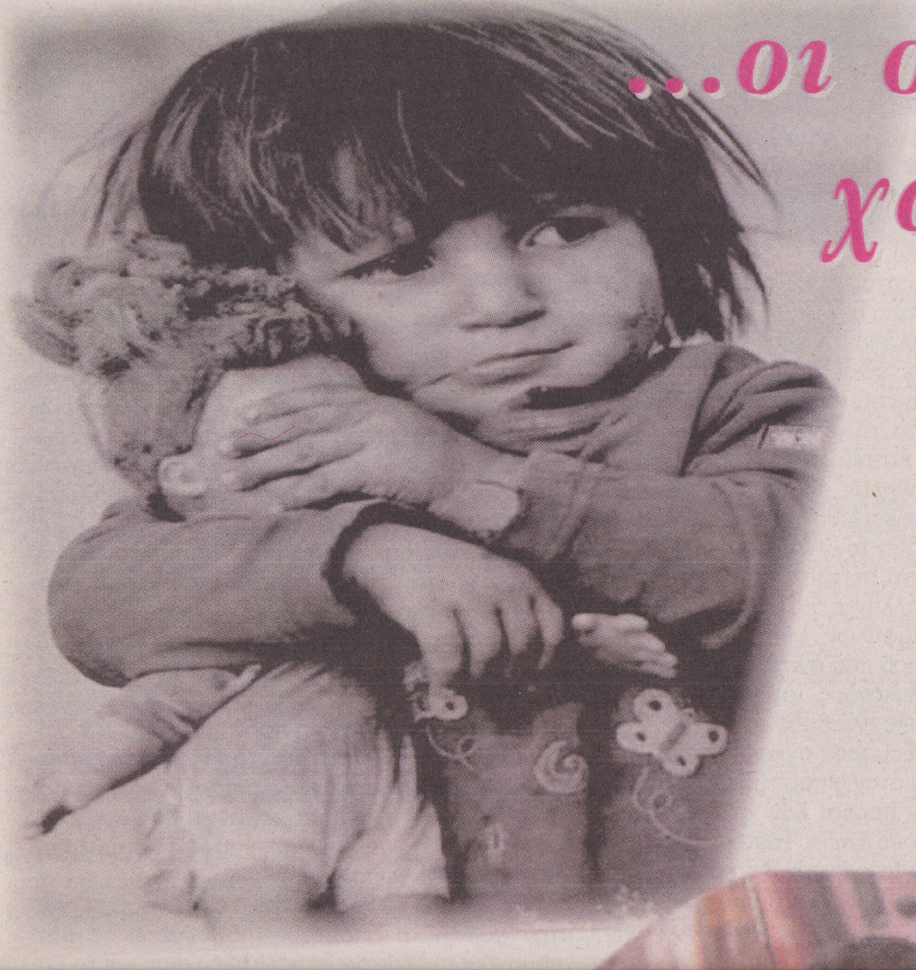
ΚΑΜΙΑ ΑΡΙΣΤΕΡΑ Ή ΔΕΞΙΑ, ΚΑΜΙΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ – ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΡΧΙΑ!

ΜΗΝΙΑΙΑ
ΑΝΑΡΧΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
Αριθμός Φύλλου 122
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2012
1,5 ΕΥΡΩ

ΔΙΑΔΡΟΜΗ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

...οι ουρανοί αγάλλονται χαίρει η φύσις όλη...

...οι ουρανοί αγάλλονται χαίρει η φύσις όλη...

QUESTION MARK
ON THEIR FUTURE
DONATE TODAY

ΣΚΕΨΕΙΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ...
...ΣΚΕΨΕΙΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

από τον **Κύκλο Σύνταξης**

Η μέρα της «τελικής κρίσης» φαίνεται να καθυστερεί. Η «σωτηρία» καθίσταται μια διαρκής υποχρέωση για τους κυρίαρχους, και η αμφισβήτηση της πραγματοποίησής της μια διαρκής απειλή για τους υπηκόους. Η «καταστροφή» είναι συνεχώς ένα βήμα πίσω από την «σωτηρία», αλλά και το αντίθετο. Τίποτα το καινούργιο θα παρατηρήσει κάποιος. Που βρίσκεται, λοιπόν, η διαφορά σε σχέση με το παρελθόν; Μάλλον στον τρόπο που βιώνεται κάθε «μικρή» καταστροφή, ατομικά και συλλογικά, από την στιγμή που έχει ομολογηθεί ότι η καταστροφή του περιβάλλοντος δεν είναι αναστρέψιμη σε απόλυτο βαθμό, ότι η μόλυνση του αέρα, της γης και των ωκεανών, η καταστροφή των δασών, η εξαφάνιση ειδών λόγω της επικράτησης του ανθρώπου στο πλανήτη εντείνονται συνεχώς.

Με άλλα λόγια, εφ' όσον ασυνείδητα ή υποσυνείδητα γίνονται σε μεγάλο βαθμό κοινωνικά αποδεκτά ως αναγκαία κακά τα αποτελέσματα της κυριαρχικής επιβολής σε ανθρώπους, ζώα και γενικότερα στο περιβάλλον, όχι μόνο ενδυναμώνεται η εξουσία, αλλά και η ενοποίηση της κυριαρχίας που εξελίσσεται. Οι εκφραστές των κυριαρχικών συμφερόντων είναι αλήθεια ότι δεν υποκρίνονται σ' αυτό το ζήτημα. Δεν υπάρχει πλέον ζωτικός χώρος τον οποίο διεκδικούν από κοινού ή μεμονωμένα. Ζωτικό χώρο αποτελεί ολόκληρος ο πλανήτης. Στις εμπόλεμες συρράξεις (βλ. Συρία) που υποτίθεται έχουν τοπικό χαρακτήρα, εκπροσωπούνται δι' αντιπροσώπων τα συμφέροντα κάθε μερίδας της κυριαρχίας, κάθε συνασπισμού ή ένωσής της. Η οικονομική διευθέτηση του ελληνικού (;) ζητήματος ομολογείται πλέον ευθέως ότι αφορά το κυριαρχικό οικοδόμημα στο σύνολό του. Και ενώ υποτίθεται ότι εξελίσσονται απλά διάφορες τοπικές συρράξεις, ασύνδετες μεταξύ τους ή έστω συνδεόμενες επειδή έχουν ξεσπάσει λόγου χάρη στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής, το μέλλον τους έχει ήδη προδιαγραφεί από γεγονότα που έχουν προηγηθεί εδώ και δεκαετίες και έχουν σημαδέψει

Όλα είναι Σαμαράς...

Τρία χρόνια στο Μνημόνιο και επιτέλους φαίνονται τα «σημάδια», όπως λέει ο Σαμαράς και ο κεντρικός Τραπεζίτης. Οι γεννήσεις στην Ελλάδα μειώθηκαν κατα 2,7% το 2010 σε σχέση με το 2009 (τα στοιχεία δίνονται ετεροχρονισμένα από τις κρατικές υπηρεσίες για ευνόητους λόγους) και ο ένας στους πέντε από τους χιλιάδες άστεγους διαθέτει πανεπιστημιακό τίτλο και ομιλεί μια τουλάχιστον ξένη γλώσσα, έναντι του φιλόδοξου κυβερνητικού στόχου να είναι όλοι οι άστεγοι κάτοχοι πτυχίων ως το 2020 και οι αυριανές παραγκουπόλεις αληθινά πνευματικά φυτώρια.

Κάτι τέτοια δίνουν το κουράγιο στον Αντώνη τον Σαμαρά να συνεχίσει. Ειδικά η τελευταία απόφαση των Δανειστών στις Βρυξέλλες για την Ελλάδα τον έκανε να χάσει εντελώς τα μυαλά του. Σώθηκε, είναι ακόμα πρωθυπουργός, θα μπαινοβγαίνει και τις επόμενες μέρες στο Μέγαρο Μαξίμου, δεν ήρθε, λοιπόν, το τέλος! Τόσο μέθυσε από την απόφαση για την καταβολή της Δόσης (έτσι τουλάχιστον του υποσχέθηκαν αν και αυτό παραμένει αμφίβολο...) που έκατσε και λιβάνισε τον εαυτό του με ένα σποτ που παρουσιάζει τον Αντώνη Σαμαρά (μιλάει για τον εαυτό του πάντα σε τρίτο πρόσωπο λόγω μεγαλείου) να ομιλεί στους Ελληνες δια μέσου της Ιστορίας. Κατοχή, Δεκεμβριανά, εμφύλιος, μετανάστευση με φόντο τον Αντώνη του Σαμαρά που αναγγέλει την *«Ελλάδα που τώρα ξεκινάει»*, με Μυκόνους, ιστιοπλοϊκά, γέφυρες Ρίου-Αντιρίου και μαγευτικά ηλιοβασιλέματα με θέα το γαλάζιο της θάλασσας. Ο Σαμαράς αγκαλιάζεται με τον Γιούνκερ. Ο Σαμαράς δίπλα στον Μπαρόζο. Ο Σαμαράς με την Μέρκελ περπατούν παρέα. Σαν να λέει: *«Κοιτάξτε όλοι πόσο ισχυρούς φίλους έχω!»*. Τόσο μέθυσε που δεν βρήκε μια κουβέντα να πει για τον συγκάτοικο του «λίσταρχο» (λόγω της λίστας Λανγκάρντ) Ευάγγελο Βενιζέλο που προσπαθεί να μαζέψει τα κουρέλια του

τισμού. Πώς θέλατε να το πουν με νομικούς όρους, ότι «θα εξαιρεθούν οι εκ Μεσσηνίας διορισμένοι από τον Σαμαρά στα διάφορα μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους»;

Κάντο όπως ο Μέγας Αλέξανδρος!

Σύμφωνα με ομιλία του εφέτη Διοικητικής Δικαιοσύνης, Δημήτριου Κωστόπουλου, στο Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο Θεσσαλονίκης, αντίστοιχα προβλήματα οικονομικού χαρακτήρα με τον Σαμαρά είχε να αντιμετωπίσει και ο Μέγας Αλέξανδρος πριν λεηλατήσει τον χρυσό του Δαρείου στα Σούσα και στην Περσέπολη. Για να μην κηρύξει στάση πληρωμών σύναψε νέα δάνεια, ενώ όταν κατέλυσε το περσικό κράτος αύξησε την φορολογία και ενίσχυσε τις κρατικές επενδύσεις. Φορολόγησε άγρια τους Πέρσες που απαλλάσσονταν προηγουμένως ως κυρίαρχοι, αλλά και τους κατοίκους των νέων πόλεων που ίδρυσε με μια σειρά από άμεσους και έμμεσους φόρους. Επέβαλλε τον κεφαλικό φόρο και τον φόρο επιτηδεύματος στους επαγγελματίες της εποχής, επέβαλε βαριά έμμεση φορολογία στην κατανάλωση, φόρους στα ακίνητα (σπίτια, χωράφια κτλ) αλλά και στα ζώα. Δεν έχει ο Αντώνης Σαμαράς μια εκστρατεία μπροστά του, την «ανακατάληψη των πόλεων» και την λεηλασία των κατοίκων τους;

Νέα κατάσταση, νέα καθήκοντα

Στις σημερινές συνθήκες, που η παγκοσμιοποιημένη κυριαρχία κατεδαφίζει τις παλιές κρατικές δομές κρατώντας μόνο ό,τι της χρειάζεται για το μελλοντικό εξουσιαστικό μόρφωμα, οι διάφοροι αριστεροί πολιτικοί σχηματισμοί έχουν δείξει αξιοσημείωτη προσαρμοστικότητα, θεωρώντας περίπου χρέος τους να προσδιορίσουν με σαφήνεια ποιό από τα δύο μπλοκ των Δανειστών θεωρούν πιο «υποφερτό» για την ελληνική κοινωνία.

Πρώτος και καλύτερος ο Αλέξης Τσίπρας που δεν κρύβει ότι έχει γοητευθεί από τον αμερικάνικο «παράγοντα», διαλαλεί ένα νέο σχέδιο Μάρσαλ (το παλιό σχέδιο Μάρσαλ, για όσους θυμούνται ισοπέδωσε την χώρα και τροφοδότησε τον εμφύλιο) και μια «ευρωπαϊκή συνδιάσκεψη για το χρέος στα πρότυπα του 1953», δηλαδή στην αμερικανική αποφασιστική παρέμβαση για την διαμόρφωση των ισορροπιών στη ρημαγμένη από τον πόλεμο Ευρώπη. Χάρη στην αμερικανική παρέμβαση τέθηκε ο θεμέλιος λίθος για το «δυτικογερμανικό θαύμα», αλλά και για τη μελλοντική ομοσπονδιακή μορφή διακυβέρνησης στον ευρωπαϊκό χώρο.

Τι απαντά, λοιπόν, το ΚΚΕ με την σωστή γραμμή απέναντι στον συριζαϊκο οπορτουνισμό; Κλείνει το μάτι

νεται κάθε «μικρή» καταστροφή, ατομικά και συλλογικά, από την στιγμή που έχει ομολογηθεί ότι η καταστροφή του περιβάλλοντος δεν είναι αναστρέψιμη σε απόλυτο βαθμό, ότι η μόλυνση του αέρα, της γης και των ωκεανών, η καταστροφή των δασών, η εξαφάνιση ειδών λόγω της επικράτησης του ανθρώπου στο πλανήτη εντείνονται συνεχώς.

Με άλλα λόγια, εφ' όσον ασυνείδητα ή υποσυνείδητα γίνονται σε μεγάλο βαθμό κοινωνικά αποδεκτά ως αναγκαία κακά τα αποτελέσματα της κυριαρχικής επιβολής σε ανθρώπους, ζώα και γενικότερα στο περιβάλλον, όχι μόνο ενδυναμώνεται η εξουσία, αλλά και η ενοποίηση της κυριαρχίας που εξελίσσεται. Οι εκφραστές των κυριαρχικών συμφερόντων είναι αλήθεια ότι δεν υποκρίνονται σ' αυτό το ζήτημα. Δεν υπάρχει πλέον ζωτικός χώρος τον οποίο διεκδικούν από κοινού ή μεμονωμένα. Ζωτικό χώρο αποτελεί ολόκληρος ο πλανήτης. Στις εμπόλεμες συρράξεις (βλ. Συρία) που υποτίθεται έχουν τοπικό χαρακτήρα, εκπροσωπούνται δι' αντιπροσώπων τα συμφέροντα κάθε μερίδας της κυριαρχίας, κάθε συνασπισμού ή ένωσής της. Η οικονομική διευθέτηση του ελληνικού (;) ζητήματος ομολογείται πλέον ευθέως ότι αφορά το κυριαρχικό οικοδόμημα στο σύνολό του. Και ενώ υποτίθεται ότι εξελίσσονται απλά διάφορες τοπικές συρράξεις, ασύνδετες μεταξύ τους ή έστω συνδεόμενες επειδή έχουν ξεσπάσει λόγου χάρη στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής, το μέλλον τους έχει ήδη προδιαγραφεί από γεγονότα που έχουν προηγηθεί εδώ και δεκαετίες και έχουν σημαδέψει την λεγόμενη κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ, ή τον «τερματισμό» του πρώτου ή του δευτέρου πολέμου στο περσικό κόλπο. Αυτή ακριβώς η ενοποιητική διαδικασία εξηγεί την «παθητική» στάση της ευρωπαϊκής αριστεράς στις εξελίξεις, τόσο στην Λιβύη και την Συρία όσο και στην ευρύτερη περιοχή της ανατολικής Μεσογείου γενικότερα.

Τώρα στα καθ' ημάς.

Λίγο πριν το τέλος του 2012, οι κομματικές γραμμές ανασυντάσσονται, τα αντιφασιστικά μέτωπα ξεσκονίζουν τα φλάμπουρα του παρελθόντος, η λεγόμενη ελεγχόμενη χρεοκοπία εξελίσσεται, με συνεχόμενες ενέσεις (ή αν προτιμάτε δόσεις) σωτηρίας. Όλα φαίνονται να αλλάζουν μέσα σε ένα σύννεφο σύγχυσης, συλλογικής κατάθλιψης, χιλιάδων αυτοκτονιών, παραίτησης και κοινωνικού κανιβαλισμού. Εργαζόμενοι στον ιδιωτικό τομέα ενάντια σε εκείνους του δημόσιου, άνεργοι εναντίον εργαζομένων, εσωτερικοί μετανάστες ενάντια σε όσους διατηρούν έστω και ψαλιδισμένα ορισμένα από τα προηγούμενα

«σημάδια», όπως λέει ο Σαμαράς και ο κεντρικός Τραπεζίτης. Οι γεννήσεις στην Ελλάδα μειώθηκαν κατα 2,7% το 2010 σε σχέση με το 2009 (τα στοιχεία δίνονται ετεροχρονισμένα από τις κρατικές υπηρεσίες για ευνόητους λόγους) και ο ένας στους πέντε από τους χιλιάδες άστεγους διαθέτει πανεπιστημιακό τίτλο και ομιλεί μια τουλάχιστον ξένη γλώσσα, έναντι του φιλόδοξου κυβερνητικού στόχου να είναι όλοι οι άστεγοι κάτοχοι πτυχίων ως το 2020 και οι αυριανές παραγκουπόλεις αληθινά πνευματικά φυτώρια.

Κάτι τέτοια δίνουν το κουράγιο στον Αντώνη τον Σαμαρά να συνεχίσει. Ειδικά η τελευταία απόφαση των Δανειστών στις Βρυξέλλες για την Ελλάδα τον έκανε να χάσει εντελώς τα μυαλά του. Σώθηκε, είναι ακόμα πρωθυπουργός, θα μπαινοβγαίνει και τις επόμενες μέρες στο Μέγαρο Μαξίμου, δεν ήρθε, λοιπόν, το τέλος! Τόσο μέθυσε από την απόφαση για την καταβολή της Δόσης (έτσι τουλάχιστον του υποσχέθηκαν αν και αυτό παραμένει αμφίβολο...) που έκατσε και λιβάνισε τον εαυτό του με ένα σποτ που παρουσιάζει τον Αντώνη Σαμαρά (μιλάει για τον εαυτό του πάντα σε τρίτο πρόσωπο λόγω μεγαλείου) να ομιλεί στους Ελληνες δια μέσου της Ιστορίας. Κατοχή, Δεκεμβριανά, εμφύλιος, μετανάστευση με φόντο τον Αντώνη του Σαμαρά που αναγγέλει την *«Ελλάδα που τώρα ξεκινάει»*, με Μυκόνους, ιστιοπλοϊκά, γέφυρες Ρίου-Αντιρίου και μαγευτικά ηλιοβασιλέματα με θέα το γαλάζιο της θάλασσας. Ο Σαμαράς αγκαλιάζεται με τον Γιούνκερ. Ο Σαμαράς δίπλα στον Μπαρόζο. Ο Σαμαράς με την Μέρκελ περπατούν παρέα. Σαν να λέει: *«Κοιτάξτε όλοι πόσο ισχυρούς φίλους έχω!»*. Τόσο μέθυσε που δεν βρήκε μια κουβέντα να πει για τον συγκάτοικο του «λίσταρχο» (λόγω της λίστας Λανγκάρντ) Ευάγγελο Βενιζέλο που προσπαθεί να μαζέψει τα κουρέλια του ΠΑΣΟΚ, αλλά και για τον ευπρεπή μπαρμπα Φώτη Κουβέλη και τις κόκκινες κοινωνικές γραμμές του. Όλα είναι Αντώνης Σαμαράς, η γη, ο ήλιος, η θάλασσα και οι αιθέρες υπάρχουν για τη δόξα του.

Τον μόνο που θα πρέπει να ευχαριστήσει ο Σαμαράς είναι τον ίδιο τον Αντώνη τον Σαμαρά και κανέναν άλλον. Ούτε καν τον Θεό, αφού δεν του ζήτησε χάρη, φυσικά, αλλά συνομίλησε μαζί του ως ίσος προς ίσον. Ο Θεός τού είπε τη ...γνώμη του, ότι δεν γίνεται τίποτα καλύτερο για την Ελλάδα και ο Σαμαράς απλώς το μετέφερε στους Έλληνες. Οι μόνοι που ίσως αξίζουν έναν καλό λόγο είναι οι υπάλληλοι που μετέφρασαν τα μέτρα που του ζήτησαν οι Δανειστές και τα συνέραψαν σε έναν τόμο 800 σελίδων για να ψηφιστούν από το Κοινοβούλιο και να γίνουν Νόμος του Κράτους. Δεν χρωστάει καμία χάρη στους μεμψίμοιρους βουλευτές της Τρικομματικής που ψηφίζουν και θρηνούν όλη την ώρα, λοξοκοιτάζοντας παράλληλα προς τον Σύριζα. (Ηδη ο Νίκος Νικολόπουλος έγραψε το πρώτο του άρθρο στην Αυγή και οι μισοί βουλευτές του παλιού ΠΑΣΟΚ είναι ήδη βουλευτές του Σύριζα). Γι' αυτό και παίρνει την κατάσταση στα χέρια του και φτιάχνει μερικά ακόμα διατάγματα ένα Σαβ-

ρίαρχοι, αλλά και τους κατοίκους των νέων πόλεων που ίδρυσε με μια σειρά από άμεσους και έμμεσους φόρους. Επέβαλλε τον κεφαλικό φόρο και τον φόρο επιτηδεύματος στους επαγγελματίες της εποχής, επέβαλε βαριά έμμεση φορολογία στην κατανάλωση, φόρους στα ακίνητα (σπίτια, χωράφια κτλ) αλλά και στα ζώα. Δεν έχει ο Αντώνης Σαμαράς μια εκστρατεία μπροστά του, την «ανακατάληψη των πόλεων» και την λεηλασία των κατοίκων τους;

Νέα κατάσταση, νέα καθήκοντα

Στις σημερινές συνθήκες, που η παγκοσμιοποιημένη κυριαρχία κατεδαφίζει τις παλιές κρατικές δομές κρατώντας μόνο ό,τι της χρειάζεται για το μελλοντικό εξουσιαστικό μόρφωμα, οι διάφοροι αριστεροί πολιτικοί σχηματισμοί έχουν δείξει αξιοσημείωτη προσαρμοστικότητα, θεωρώντας περίπου χρέος τους να προσδιορίσουν με σαφήνεια ποιό από τα δύο μπλοκ των Δανειστών θεωρούν πιο «υποφερτό» για την ελληνική κοινωνία.

Πρώτος και καλύτερος ο Αλέξης Τσίπρας που δεν κρύβει ότι έχει γοητευθεί από τον αμερικάνικο «παράγοντα», διαλαλεί ένα νέο σχέδιο Μάρσαλ (το παλιό σχέδιο Μάρσαλ, για όσους θυμούνται ισοπέδωσε την χώρα και τροφοδότησε τον εμφύλιο) και μια «ευρωπαϊκή συνδιάσκεψη για το χρέος στα πρότυπα του 1953», δηλαδή στην αμερικανική αποφασιστική παρέμβαση για την διαμόρφωση των ισορροπιών στη ρημαγμένη από τον πόλεμο Ευρώπη. Χάρη στην αμερικανική παρέμβαση τέθηκε ο θεμέλιος λίθος για το «δυτικογερμανικό θαύμα», αλλά και για τη μελλοντική ομοσπονδιακή μορφή διακυβέρνησης στον ευρωπαϊκό χώρο.

Τι απαντά, λοιπόν, το ΚΚΕ με την σωστή γραμμή απέναντι στον συριζαϊκο οπορτουνισμό; Κλείνει το μάτι στην «γερμανόφιλη» Τρικομματική Κυβέρνηση και το Ευρώ, υιοθετώντας όλη την μνημονιακή επιχειρηματολογία περί «λόμπυ της δραχμής» που το θέλει, λέει, ένα μέρος της αστικής τάξης (με την οποία ως γνωστόν η Εργατική Τάξη βρίσκεται σε ταξικό πόλεμο) και για μία ψήφο απαλλάσσει τον Γιωργάκη Παπανδρέου από την μικρή ταλαιπωρία να παρουσιαστεί σε μια επιτροπή της βουλής για να καταθέσει για την περίφημη «λίστα Λανγκάρντ». Ο αυστηρός Αλέξης Παπαχελάς, που σπανίως θα βρει να πει μιά καλή κουβέντα ακόμα και για τους μνημονιακούς μασκαράδες του, έγραψε ή μάλλον συνέθεσε μια υπέροχη νεκρολογία για το Κόμμα της εργατιάς που σε λίγο καιρό θα κάνει παρέα με τον Καρατζαφέρη στο «εξωκοινοβούλιο». Αναγνώρισε την πολιτισμένη και θεσμική συμπεριφορά του (την ίδια ώρα που ισοπεδώνεται η χώρα) όπως την υπεράσπιση του Κοινοβουλίου από τους «μπαχαλάκηδες» και την υπεύθυνη στάση των κουκουέδων όταν πέθανε (!) ένας δικός τους από τα χημικά της αστυνομίας την ίδια μέρα. Ο Παπαχελάς συγχώρεσε από καρδιάς και αποχαιρέτησε με συγκίνηση το ετοιμοθάνατο ΚΚΕ «που έκανε ένα «φου»» –οι περίφημοι ταξικοί αγώνες στα λιμάνια και στις Χαλυβουργίες– και έπεφταν

νωσής της. Η οικονομική διευθέτηση του ελληνικού (;) ζητήματος ομολογείται πλέον ευθέως ότι αφορά το κυριαρχικό οικοδόμημα στο σύνολό του. Και ενώ υποτίθεται ότι εξελίσσονται απλά διάφορες τοπικές συρράξεις, ασύνδετες μεταξύ τους ή έστω συνδεόμενες επειδή έχουν ξεσπάσει λόγου χάρη στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής, το μέλλον τους έχει ήδη προδιαγραφεί από γεγονότα που έχουν προηγηθεί εδώ και δεκαετίες και έχουν σημαδέψει την λεγόμενη κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ, ή τον «τερματισμό» του πρώτου ή του δεύτερου πολέμου στο περσικό κόλπο. Αυτή ακριβώς η ενοποιητική διαδικασία εξηγεί την «παθητική» στάση της ευρωπαϊκής αριστεράς στις εξελίξεις, τόσο στην Λιβύη και την Συρία όσο και στην ευρύτερη περιοχή της ανατολικής Μεσογείου γενικότερα.

Τώρα στα καθ' ημάς.

Λίγο πριν το τέλος του 2012, οι κομματικές γραμμές ανασυντάσσονται, τα αντιφασιστικά μέτωπα ξεσκονίζουν τα φλάμπουρα του παρελθόντος, η λεγόμενη ελεγχόμενη χρεοκοπία εξελίσσεται, με συνεχόμενες ενέσεις (ή αν προτιμάτε δόσεις) σωτηρίας. Όλα φαίνονται να αλλάζουν μέσα σε ένα σύννεφο σύγχυσης, συλλογικής κατάθλιψης, χιλιάδων αυτοκτονιών, παραίτησης και κοινωνικού κανιβαλισμού. Εργαζόμενοι στον ιδιωτικό τομέα ενάντια σε εκείνους του δημόσιου, άνεργοι εναντίον εργαζομένων, εσωτερικοί μετανάστες ενάντια σε όσους διατηρούν έστω και ψαλιδισμένα ορισμένα από τα προηγούμενα προνόμιά τους. Και όμως, όλα φαίνονται για την ώρα να εξελίσσονται «ελεγχόμενα», ακόμα και η πιο «ακραία» εικόνα εξαθλίωσης μοιάζει πλέον ρουτίνα, όπως και οι δήθεν οργίλες εκφράσεις των αντιμνημονιακών οπλαρχηγών που κραυγάζουν ενάντια στις προδοτικές πολιτικές ηγεσίες που έχουν γονατίσει στους «δανειστές» μας... *«Άραγε μέχρι πότε, στ' αλήθεια θα κρατήσει αυτή η ανακωχή μεταξύ των ενοίκων;»*. Μέχρι τότε, βαθιές αναπνοές, και ψυχραιμία «σύντροφοι», αρκετούς βουλευτές έβγαλε την τελευταία φορά η κυβερνώσα αριστερά, that's all...

Δεκέμβριος 2012

ση με φόντο τον Αντώνη του Σαμαρά που αναγγέλει την *«Ελλάδα που τώρα ξεκινάει»*, με Μυκόνους, ιστιοπλοϊκά, γέφυρες Ρίου-Αντιρίου και μαγευτικά ηλιοβασιλέματα με θέα το γαλάζιο της θάλασσας. Ο Σαμαράς αγκαλιάζεται με τον Γιούνκερ. Ο Σαμαράς δίπλα στον Μπαρόζο. Ο Σαμαράς με την Μέρκελ περπατούν παρέα. Σαν να λέει: *«Κοιτάξτε όλοι πόσο ισχυρούς φίλους έχω!»*. Τόσο μέθυσε που δεν βρήκε μια κουβέντα να πει για τον συγκάτοικο του «λίσταρχο» (λόγω της λίστας Λανγκάρντ) Ευάγγελο Βενιζέλο που προσπαθεί να μαζέψει τα κουρέλια του ΠΑΣΟΚ, αλλά και για τον ευπρεπή μπαρμπα Φώτη Κουβέλη και τις κόκκινες κοινωνικές γραμμές του. Όλα είναι Αντώνης Σαμαράς, η γη, ο ήλιος, η θάλασσα και οι αιθέρες υπάρχουν για τη δόξα του.

Τον μόνο που θα πρέπει να ευχαριστήσει ο Σαμαράς είναι τον ίδιο τον Αντώνη τον Σαμαρά και κανέναν άλλον. Ούτε καν τον Θεό, αφού δεν του ζήτησε χάρη, φυσικά, αλλά συνομίλησε μαζί του ως ίσος προς ίσον. Ο Θεός τού είπε τη ...γνώμη του, ότι δεν γίνεται τίποτα καλύτερο για την Ελλάδα και ο Σαμαράς απλώς το μετέφερε στους Έλληνες. Οι μόνοι που ίσως αξίζουν έναν καλό λόγο είναι οι υπάλληλοι που μετέφρασαν τα μέτρα που του ζήτησαν οι Δανειστές και τα συνέραψαν σε έναν τόμο 800 σελίδων για να ψηφιστούν από το Κοινοβούλιο και να γίνουν Νόμος του Κράτους. Δεν χρωστάει καμία χάρη στους μεμψίμοιρους βουλευτές της Τρικομματικής που ψηφίζουν και θρηνούν όλη την ώρα, λοξοκοιτάζοντας παράλληλα προς τον Σύριζα. (Ήδη ο Νίκος Νικολόπουλος έγραψε το πρώτο του άρθρο στην Αυγή και οι μισοί βουλευτές του παλιού ΠΑΣΟΚ είναι ήδη βουλευτές του Σύριζα). Γι' αυτό και παίρνει την κατάσταση στα χέρια του και φτιάχνει μερικά ακόμα διατάγματα ένα Σαββατοκύριακο. Ένα από αυτά διατάσσει να περικόπτονται αυτόματα οι μισθοί και οι συντάξεις, αν δεν αγοράσει ή καθυστερήσει να αγοράσει ο εμίρης της Ντόχα την ΕΥΔΑΠ ή το Ελληνικό. Άρα δεν χρειάζονται να ψηφιστούν νέα μέτρα, θα γίνεται αυτόματα! Όπως είχε πει και ο προκάτοχός του Κωνσταντίνος Καραμανλής (τον μόνο από τους πολιτικούς που καταδέχτηκε να αναφέρει στο σποτ του) *«Ο λαός, μου έδωσε την εξουσία. Δεν μου υπέδειξε όμως πώς να κυβερνώ!»*

Δικαιούται, λοιπόν, και ο Σαμαράς όχι ένα ταπεινό ρουσφέτι αλλά μια μικρή αναγνώριση του έργου του.

Από το μέτρο της «διαθεσιμότητας» (έτσι ονομάζονται στην αριστερή ιδιόλεκτο οι απολύσεις στο δημόσιο) εξαιρέθηκαν οι υπάλληλοι της γ.γ. του υπουργείου Πολι-

τροφοδότησε τον εμφύλιο) και μια «ευρωπαϊκή συνδιάσκεψη για το χρέος στα πρότυπα του 1953», δηλαδή στην αμερικανική αποφασιστική παρέμβαση για την διαμόρφωση των ισορροπιών στη ρημαγμένη από τον πόλεμο Ευρώπη. Χάρη στην αμερικανική παρέμβαση τέθηκε ο θεμέλιος λίθος για το «δυτικογερμανικό θαύμα», αλλά και για τη μελλοντική ομοσπονδιακή μορφή διακυβέρνησης στον ευρωπαϊκό χώρο.

Τι απαντά, λοιπόν, το ΚΚΕ με την σωστή γραμμή απέναντι στον συριζαϊκό οπορτουνισμό; Κλείνει το μάτι στην «γερμανόφιλη» Τρικομματική Κυβέρνηση και το Ευρώ, υιοθετώντας όλη την μνημονιακή επιχειρηματολογία περί «λόμπυ της δραχμής» που το θέλει, λέει, ένα μέρος της αστικής τάξης (με την οποία ως γνωστόν η Εργατική Τάξη βρίσκεται σε ταξικό πόλεμο) και για μία ψήφο απαλλάσσει τον Γιωργάκη Παπανδρέου από την μικρή ταλαιπωρία να παρουσιαστεί σε μια επιτροπή της βουλής για να καταθέσει για την περίφημη «λίστα Λανγκάρντ». Ο αυστηρός Αλέξης Παπαχελάς, που σπανίως θα βρει να πει μιά καλή κουβέντα ακόμα και για τους μνημονιακούς μασκαράδες του, έγραψε ή μάλλον συνέθεσε μια υπέροχη νεκρολογία για το Κόμμα της εργατιάς που σε λίγο καιρό θα κάνει παρέα με τον Καρατζαφέρη στο «εξωκοινοβούλιο». Αναγνώρισε την πολιτισμένη και θεσμική συμπεριφορά του (την ίδια ώρα που ισοπεδώνεται η χώρα) όπως την υπεράσπιση του Κοινοβουλίου από τους «μπαχαλάκηδες» και την υπεύθυνη στάση των κουκουέδων όταν πέθανε (!) ένας δικός τους από τα χημικά της αστυνομίας την ίδια μέρα. Ο Παπαχελάς συγχώρεσε από καρδιάς και αποχαιρέτησε με συγκίνηση το ετοιμοθάνατο ΚΚΕ «που έκανε ένα «φου»» –οι περίφημοι ταξικοί αγώνες στα λιμάνια και στις Χαλυβουργίες– και έπεφταν όλοι οι υποκριτές να το φάνε. Είναι ειλικρινής ο Παπαχελάς όταν γράφει ότι θα του λείψει πολύ η Παπαρήγα. Όμως οι «Καταραμένοι» που κατοικούν σαν φαντάσματα στον αραχνιασμένο πύργο του Περισσού και κοχλάζουν από χρόνιο μίσος, δεν παρέλειψαν να βγάλουν τη χολή τους για έναν παλιό συντροφό τους, τον Χρόνη Μίσσιο. Είναι κακοί και άραχλοι ακόμα και (πολιτικά) νεκροί...

Συμβουλές υγείας από τον Ριζοσπάστη ... (μόνο για εργάτες)

Μια τεράστιας σημασίας επιστημονική ανακάλυψη που θα αλλάξει τη ζωή εκατομμυρίων ασθενών σε όλο τον πλανήτη κρύβεται στον Ριζοσπάστη της 16 Νοεμβρίου, υπό μορφής σχολίου και μάλιστα σφηνωμένη μεταξύ ε-

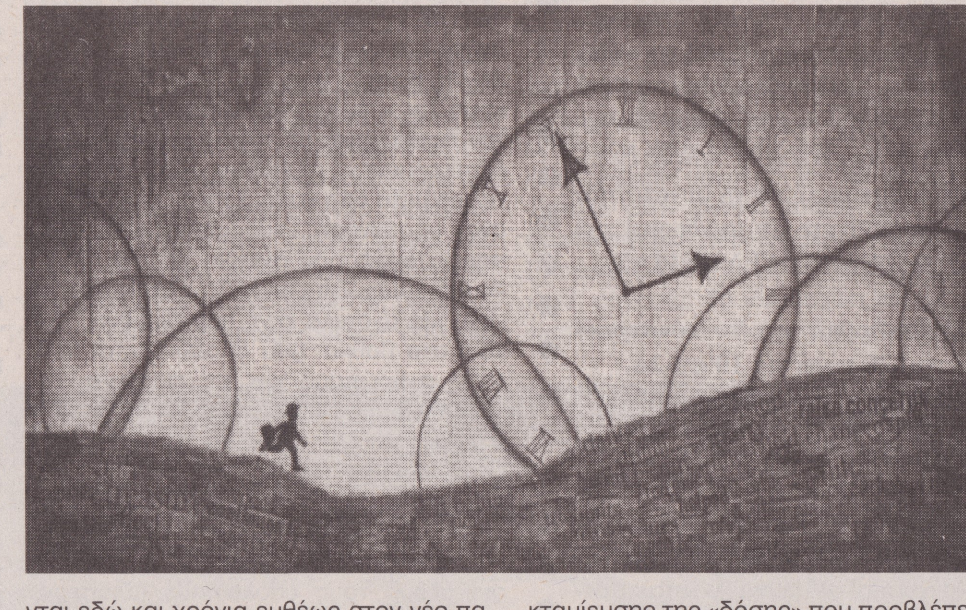
Στα κάγκελα του Νεο-Πατριωτισμού...

Είναι γεγονός, ότι η συγκεκριμένη διαδικασία παγκοσμιοποίησης που εξελίσσεται, παρ' ότι ταυτίζεται στα μυαλά πολλών ανθρώπων με τις οικονομικές συνέπειες που επιφέρει στην ζωή τους, ασκεί πολλαπλές πιέσεις για την κατασκευή ή τον επανασχηματισμό συλλογικών ταυτοτήτων. Εδώ παρατηρείται μια (φαινομενική) αντίφαση και γεννιέται ένα εύλογο ερώτημα: πώς ταυτόχρονα με την ενίσχυση των τάσεων εξατομίκευσης ενισχύονται, επίσης, οι κάθε λογής εθνοκεντρικές και οι παραδοσιο-κρατικές αντιλήψεις, πως η ένταξη σε μικρές ιδιωτικοποιημένες σφαίρες σύνυπάρχει με εκείνη των κοινωνικών δικτύων, πως οι κάθε είδους εθνο-θρησκευτικοί ή εθνοτικοί εθνικισμοί (ethnonationalisms) συνεχίζουν να καλλιεργούνται με ιδιαίτερη αφοσίωση απ' άκρη σε άκρη στο πλανητικό χωριό; Και ακόμη, πως συνταιριάζει μια συμβολική ανάκληση του παρελθόντος και βέβαια ο απαραίτητος για κάθε εξουσία εξαγνισμός και εξωραϊσμός του με την «ανάγκη» για την συνέχιση της ιλιγγιώδους τεχνολογικής (ή άλλης) πορείας προς τα «εμπρός»; Στην πραγματικότητα δεν υπάρχει καμία αντίφαση. Το παρελθόν επιστρέφει για «μια στιγμή» άθικτο και αμόλυντο σαν γιατρικό σε κάθε σημάδι «παρακμής» ή «κρίσης». Η επίκληση και η επαν«ανακάλυψη» της «παράδοσης» δεν αφορά παρά μια ολότελα διαμεσολαβημένη διαδικασία, απαραίτητη για τις κυριαρχικές επιδιώξεις. Η στιγμιαία και επιλεκτική επιστροφή στην «παράδοση» δεν είναι, λοιπόν, μια αυταπάτη, αλλά θέτει τους όρους κατασκευής μιας ακόμη ταυτότητας. Δεν έχει, βέβαια, καμία σημασία πόσο βίαια απωθείται ο «χαμένος χρόνος» που μεσολάβησε, ώστε να «βιωθεί» το παρελθόν, να ξαναναακαλυφθεί η αγάπη για την πατρίδα, ή η αφοσίωση των μελών στην κοινότητα.

Έτσι, λόγου χάρη, το φαινόμενο που αποκαλείται «νέο-φυλετισμός» (Maffesoli, 1996), συνιστά μιαν άλλη εκδοχή των κοινοτήτων που συγκροτούνται όσο αυξάνο-

κασίες κοινωνικής ενσωμάτωσης απορυθμίζονται για να μεταβληθούν. Ορισμένοι κοινοτιστές, με ριζοσπαστικές καταβολές στη κουλτούρα της Νέας Αριστεράς, προκρίνουν την τοπική κοινότητα έναντι της μεγάλης, απρόσωπης και αλλοτριωτικής εμπορευματικής κοινωνίας, διαχειριζόμενοι απλά μια άλλου τύπου ενσωμάτωση. Αυτό ακριβώς τους προσάπτει και ο Sennett, καθηγητής Κοινωνιολογίας στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης, και εκπρόσωπος της γενιάς της New Left, παρατηρώντας ότι «η συναισθηματική λογική της κοινότητας, εκκινώντας ως αντίσταση στα κακά του σύγχρονου καπιταλισμού, απολήγει σ' ένα παράδοξο είδος πολιτικής αναδίπλωσης: το σύστημα παραμένει αλώβητο, αλλά ίσως το εξαναγκάσουμε ν' αφήσει ανέπαφη την ειρήνη του μικρού μας λειμώνα» (1976: 296 & 1999: 373). Επίσης, συνεχίζοντας τον συλλογισμό του, αναφέρει, ότι «όσο περισσότερο οι άνθρωποι βυθίζονται στα πάθη της κοινότητας, τόσο οι βασικοί θεσμοί της κοινωνικής τάξης παραμένουν ανέπαφοι» (1976: 309 & 1999: 390), ενώ καθιστά την προσοχή στις έντονες επιτηρητικές λειτουργίες που ασκεί μια κοινότητα, αφού όσο εύκολα εφαρμόζεται η λογική της εκκαθάρισης και του αποκλεισμού στον «έξω» κόσμο («εμείς είμαστε αυθεντικοί, ο έξω κόσμος δεν ανταποκρίνεται σε ό,τι είμαστε»), τόσο εύκολα μπορεί να εφαρμοσθεί και στο εσωτερικό της κοινότητας, με την αδελφοσύνη συχνά να μετατρέπεται σε αδελφοκτονία.

Ας σταθούμε, όμως, λίγο περισσότερο στην έννοια του νέο-πατριωτισμού, στην οποία συγκλίνουν στον ελλαδικό χώρο οι πολιτικές δυνάμεις στο σύνολό τους, την περίοδο που διανύουμε. Ορισμένες απ'

νται εδώ και χρόνια ευθέως στον νέο-πατριωτισμό. Ήδη από το 2008 ο Τσίπρας, εξερχόμενος από το προεδρικό μέγαρο, μιλούσε για την ανάγκη ενός «νέου πατριωτισμού», που θα ορίζεται με διαφορετικά κριτήρια, φέρνοντας ως παραδείγματα τη μη συμμετοχή ελλήνων στρατιωτών σε αποστολές σε ξένες χώρες και τη μη εκχώρηση της εκμετάλλευσης εθνικών πόρων σε αυτό που ονομάζεται «ξένα συμφέροντα». Μέσα σε εκείνη της συγκυρία της «κρίσης» του «μακεδονικού» ζητήματος, ο «νέος πατριωτισμός» του Σύριζα ερχόταν να αντιπαρατεθεί στον «παλαιό πατριωτισμό», που θα εξέφραζε το συλλαλητήριο που είχε προγραμματιστεί για την επόμενη ημέρα. «Οι έλληνες είναι ανίκητοι», θριαμβολόγησε προ ολίγων ημερών ο νυν πρωθυπουργός της τρικομματικής κυβέρνησης Α. Σαμαράς, μετά την ψήφιση των μέτρων που επιβάλλουν ΔΝΤ-

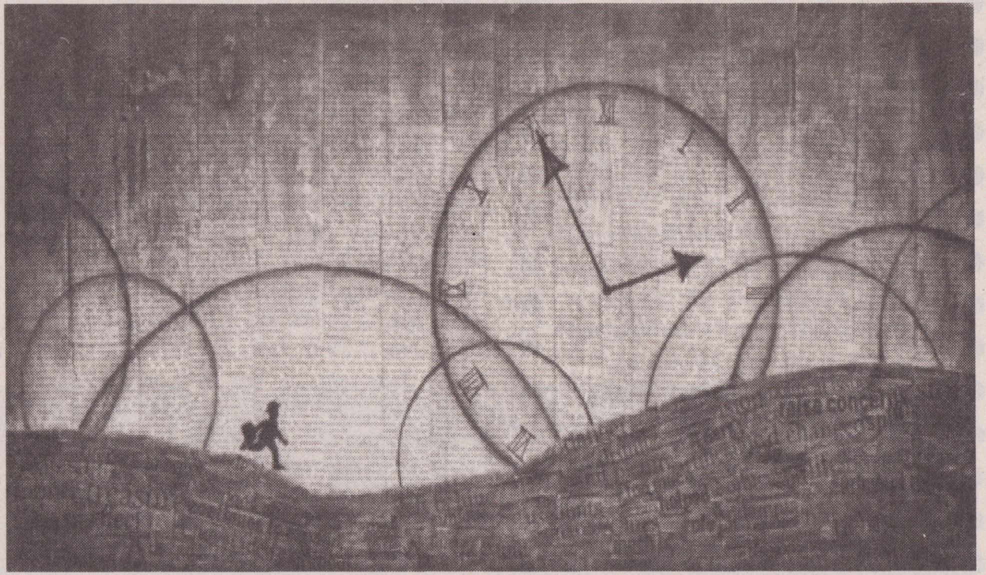
κταμίευσης της «δόσης» που προβλέπει η νέα δανειακή σύμβαση. Είτε πρόκειται, λοιπόν, για τον πατριωτισμό του Σαμαρά που παραπέμπει σε ένα προαιώνιο εθνικό μεγαλείο, αλλά και πεπρωμένο, είτε τον εθνικό πατριωτισμό της ομοιογένειας που πρεσβεύει η Χρυσή Αυγή (παραπέμποντας στον Ίωνα Δραγούμη), είτε εκείνον των Ανεξάρτητων Ελλήνων που προβάλλεται με απειλές για την τύχη των «προδοτών» πολιτικών είτε για τον συνταγματικό πολιτικό πατριωτισμό της αριστεράς, στον οποίο σαφώς εντάσσεται και η συγκρότηση αντιφασιστικού μετώπου, το αντίδοτο στην πολιτική «παρακμή» είναι το ίδιο και το αυτό.

Έχουμε παλαιότερα αναφέρει, ότι «***η έννοια της πατρίδας είχε ένα συγκεκριμένο περιεχόμενο σε σχέση με παρελθούσες καταστάσεις που βίωσαν οι άνθρω-***

Στα κάγκελα του Νέο-Πατριωτισμού...

Ε... ταυτίζεται στα μυαλά πολλών ανθρώπων με τις οικονομικές συνέπειες που επιφέρει στην ζωή τους, ασκεί πολλαπλές πιέσεις για την κατασκευή ή τον επανασχηματισμό συλλογικών ταυτοτήτων. Εδώ παρατηρείται μια (φαινομενική) αντίφαση και γεννιέται ένα εύλογο ερώτημα: πώς ταυτόχρονα με την ενίσχυση των τάσεων εξατομίκευσης ενισχύονται, επίσης, οι κάθε λογής εθνοκεντρικές και οι παραδοσιο-κρατικές αντιλήψεις, πως η ένταξη σε μικρές ιδιωτικοποιημένες σφαίρες συνυπάρχει με εκείνη των κοινωνικών δικτύων, πως οι κάθε είδους εθνο-θρησκευτικοί ή εθνοτικοί εθνικισμοί (ethno-nationalisms) συνεχίζουν να καλλιεργούνται με ιδιαίτερη αφοσίωση απ' άκρη σε άκρη στο πλανητικό χωριό; Και ακόμη, πως συνταιριάζει μια συμβολική ανάκληση του παρελθόντος και βέβαια ο απαραίτητος για κάθε εξουσία εξαγνισμός και εξωραϊσμός του με την «ανάγκη» για την συνέχιση της ιλιγγιώδους τεχνολογικής (ή άλλης) πορείας προς τα «εμπρός»; Στην πραγματικότητα δεν υπάρχει καμία αντίφαση. Το παρελθόν επιστρέφει για «μια στιγμή» άθικτο και αμόλυντο σαν γιατρικό σε κάθε σημάδι «παρακμής» ή «κρίσης». Η επίκληση και η επαν»ανακάλυψη» της «παράδοσης» δεν αφορά παρά μια ολότελα διαμεσολαβημένη διαδικασία, απαραίτητη για τις κυριαρχικές επιδιώξεις. Η στιγμιαία και επιλεκτική επιστροφή στην «παράδοση» δεν είναι, λοιπόν, μια αυταπάτη, αλλά θέτει τους όρους κατασκευής μιας ακόμη ταυτότητας. Δεν έχει, βέβαια, καμία σημασία πόσο βίαια απωθείται ο «χαμένος χρόνος» που μεσολάβησε, ώστε να «βιωθεί» το παρελθόν, να ξαναναλυφθεί η αγάπη για την πατρίδα, ή η αφοσίωση των μελών στην κοινότητα.

Έτσι, λόγου χάρη, το φαινόμενο που αποκαλείται «νέο-φυλετισμός» (Maffesoli, 1996), συνιστά μιαν άλλη εκδοχή των κοινοτήτων που συγκροτούνται όσο αυξάνονται οι τάσεις εξατομίκευσης και οι διαδικασίες κοινωνικής ενσωμάτωσης απορυθμίζονται για να μεταβληθούν. Ορισμένοι κοινοτιστές, με ριζοσπαστικές καταβολές στη κουλτούρα της Νέας Αριστεράς, προκρίνουν την τοπική κοινότητα έναντι της μεγάλης, απρόσωπης και αλλοτριωτικής εμπορευματικής κοινωνίας, διαχειριζόμενοι απλά μια άλλου τύπου ενσωμάτωση. Αυτό ακριβώς τους προσάπτει και ο Sennett, καθηγητής Κοινωνιολογίας στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης, και εκπρόσωπος της γενιάς της New Left, παρατηρώντας ότι «η συναισθηματική λογική της κοινότητας, εκκινώντας ως αντίσταση στα κακά του σύγχρονου καπιταλισμού, απολήγει σ' ένα παράδοξο είδος πολιτικής αναδίπλωσης: το σύστημα παραμένει αλώβητο, αλλά ίσως το εξαναγκάσουμε ν' αφήσει ανέπαφη την ειρήνη του μικρού μας λειμώνα» (1976: 296 & 1999: 373). Επίσης, συνεχίζοντας τον συλλογισμό του, αναφέρει, ότι «όσο περισσότερο οι άνθρωποι βυθίζονται στα πάθη της κοινότητας, τόσο οι βασικοί θεσμοί της κοινωνικής τάξης παραμένουν ανέπαφοι» (1976: 309 & 1999: 390), ενώ καθιστά την προσοχή στις έντονες επιτηρητικές λειτουργίες που ασκεί μια κοινότητα, αφού όσο εύκολα εφαρμόζεται η λογική της εκκαθάρισης και του αποκλεισμού στον «έξω» κόσμο («εμείς είμαστε αυθεντικοί, ο έξω κόσμος δεν ανταποκρίνεται σε ό,τι είμαστε»), τόσο εύκολα μπορεί να εφαρμοσθεί και στο εσωτερικό της κοινότητας, με την αδελφοσύνη συχνά να μετατρέπεται σε αδελφοκτονία.

Ας σταθούμε, όμως, λίγο περισσότερο στην έννοια του νέο-πατριωτισμού, στην οποία συγκλίνουν στον ελλαδικό χώρο οι πολιτικές δυνάμεις στο σύνολο τους, την περίοδο που διανύουμε. Ορισμένες απ' αυτές (τις πολιτικές δυνάμεις) αναφέρονται εδώ και χρόνια ευθέως στον νέο-πατριωτισμό. Ήδη από το 2008 ο Τσίπρας, εξερχόμενος από το προεδρικό μέγαρο, μιλούσε για την ανάγκη ενός «νέου πατριωτισμού», που θα ορίζεται με διαφορετικά κριτήρια, φέρνοντας ως παραδείγματα τη μη συμμετοχή ελλήνων στρατιωτών σε αποστολές σε ξένες χώρες και τη μη εκχώρηση της εκμετάλλευσης εθνικών πόρων σε αυτό που ονομάζεται «ξένα συμφέροντα». Μέσα σε εκείνη της συγκυρία της «κρίσης» του «μακεδονικού» ζητήματος, ο «νέος πατριωτισμός» του Σύριζα ερχόταν να αντιπαρατεθεί στον «παλαιό πατριωτισμό», που θα εξέφραζε το συλλαλητήριο που είχε προγραμματιστεί για την επόμενη ημέρα. «Οι έλληνες είναι ανίκητοι», θριαμβολόγησε προ ολίγων ημερών ο νυν πρωθυπουργός της τρικομματικής κυβέρνησης Α. Σαμαράς, μετά την ψήφιση των μέτρων που επιβάλλουν ΔΝΤ-ΕΕ-ΕΚΤ, και την ανακοίνωση των όρων εκταμίευσης της «δόσης» που προβλέπει η νέα δανειακή σύμβαση. Είτε πρόκειται, λοιπόν, για τον πατριωτισμό του Σαμαρά που παραπέμπει σε ένα προαιώνιο εθνικό μεγαλείο, αλλά και πεπρωμένο, είτε τον εθνικό πατριωτισμό της ομοιογένειας που πρεσβεύει η Χρυσή Αυγή (παραπέμποντας στον Ίωνα Δραγούμη), είτε εκείνον των Ανεξαρτήτων Ελλήνων που προβάλλεται με απειλές για την τύχη των «προδοτών» πολιτικών είτε για τον συνταγματικό πολιτικό πατριωτισμό της αριστεράς, στον οποίο σαφώς εντάσσεται και η συγκρότηση αντιφασιστικού μετώπου, το αντίδοτο στην πολιτική «παρακμή» είναι το ίδιο και το αυτό.

Έχουμε παλαιότερα αναφέρει, ότι ***«η έννοια της πατρίδας είχε ένα συγκεκριμένο περιεχόμενο σε σχέση με παρελθούσες καταστάσεις που βίωσαν οι άνθρω-***

συνέχεια στη σελίδα 4

νός άλλου σχολίου για τους «ενοικιαζόμενους εργαζόμενους» της ΓΣΕΕ και ενός «μύδρου» κατά του... συστημικού Τσίπρα που δεν λέει λέξη για τους Ιμπεριαλιστικούς πολέμους. Ο ανώνυμος –προφανώς λοι επιστήμονες το έχουν πάθει) από το φόβο μήπως πέσει σε λάθος χέρια...

«Με λένε Πέτρο και στον χ... ένα μέτρο!»

Η ιστορία (και η ιστορική ρήση) του γνω-

που ήταν αμφιφυλόφιλος αναγκάστηκε να φύγει από την Αγγλία και γι' αυτό!».

Αυτό ήταν. Από τότε ο Τατσόπουλος έγινε το ψηφιακό κλωτσοσκούφι από διάφορους, εθνικιστές και μη. Τα πράγματα της Ευρώπης» (ένας ευσχημος τρόπος που έχουν σκαρώσει οι βουλευτές σε όλο τον πλανήτη για να κάνουν δωρεάν ταξιδάκια και από πάνω να πληρώνονται αδρά). Δεν είμαστε υπέρ της εκχώρησης δημό-

πάτη, αλλά θέτει τους όρους κατασκευής μιας ακόμη ταυτότητας. Δεν έχει, βέβαια, καμία σημασία πόσο βίαια απωθείται ο «χαμένος χρόνος» που μεσολάβησε, ώστε να «βιωθεί» το παρελθόν, να ξανανακαλυφθεί η αγάπη για την πατρίδα, ή η αφοσίωση των μελών στην κοινότητα.

Έτσι, λόγου χάρη, το φαινόμενο που αποκαλείται «νέο-φυλετισμός» (Maffesoli, 1996), συνιστά μιαν άλλη εκδοχή των κοινοτήτων που συγκροτούνται όσο αυξάνονται οι τάσεις εξατομίκευσης και οι διαδισμό («εμείς είμαστε αυθεντικοί, ο έξω κόσμος δεν ανταποκρίνεται σε ό,τι είμαστε»), τόσο εύκολα μπορεί να εφαρμοσθεί και στο εσωτερικό της κοινότητας, με την αδελφοσύνη συχνά να μετατρέπεται σε αδελφοκτονία.

Ας σταθούμε, όμως, λίγο περισσότερο στην έννοια του νέο-πατριωτισμού, στην οποία συγκλίνουν στον ελλαδικό χώρο οι πολιτικές δυνάμεις στο σύνολό τους, την περίοδο που διανύουμε. Ορισμένες απ' αυτές (τις πολιτικές δυνάμεις) αναφέρο-

συμφέροντα». Μέσα σε εκείνη της συγκυρία της «κρίσης» του «μακεδονικού» ζητήματος, ο «νέος πατριωτισμός» του Σύριζα ερχόταν να αντιπαρατεθεί στον «παλαιό πατριωτισμό», που θα εξέφραζε το συλλαλητήριο που είχε προγραμματιστεί για την επόμενη ημέρα. «Οι έλληνες είναι ανίκητοι», θριαμβολόγησε προ ολίγων ημερών ο νυν πρωθυπουργός της τρικομματικής κυβέρνησης Α. Σαμαράς, μετά την ψήφιση των μέτρων που επιβάλλουν ΔΝΤ-ΕΕ-ΕΚΤ, και την ανακοίνωση των όρων ε-

όσων» πολιτικών είτε για τον συνταγματικό πολιτικό πατριωτισμό της αριστεράς, στον οποίο σαφώς εντάσσεται και η συγκρότηση αντιφασιστικού μετώπου, το αντίδοτο στην πολιτική «παρακμή» είναι το ίδιο και το αυτό.

Έχουμε παλαιότερα αναφέρει, ότι **«η έννοια της πατρίδας είχε ένα συγκεκριμένο περιεχόμενο σε σχέση με παρελθούσες καταστάσεις που βίωσαν οι άνθρω-**

συνέχεια στη σελίδα 4

νός άλλου σχολίου για τους «ενοικιαζόμενους εργαζόμενους» της ΓΣΕΕ και ενός «μύδρου» κατά του... συστημικού Τσίπρα που δεν λέει λέξη για τους Ιμπεριαλιστικούς πολέμους. Ο ανώνυμος –προφανώς από σεμνότητα– συντάκτης του Comopolitan της εργατικής τάξης που για την προσφορά του στην ανθρωπότητα θα πρέπει να τιμηθεί με 3-4 Νομπέλ Ιατρικής, παρουσιάζει εκλαϊκευμένα και σε απλή γλώσσα (για να καταλαβαίνουν οι εργάτες), σε μια παράγραφο, την αιτία του διαβήτη και την οριστική θεραπεία και εξάλειψη του, την οποία και μεταφέρουμε αυτούσια:

Απ' όπου κι αν το πιάσεις αυτό το σύστημα σου δίνει μόνο του κάθε τόσο κι άλλη μια αιτία ανατροπής. Ο διαβήτης (η αρρώστια που αφορά στη ρύθμιση του σακχάρου) σχετίζεται άμεσα με τη διατροφή. Η διατροφή σχετίζεται άμεσα με τη γενική κατάσταση της εργατικής τάξης. Οσο χειρότερη, τόσο πιο άρρωστος ο κάθε εργάτης, αλλά και τόσο περισσότερα τα κέρδη των φαρμακευτικών εταιρειών. Αυτή η σχέση πρέπει να ανατραπεί.

Ωραία, να ανατραπεί, αλλά πως; Όμως ο συντάκτης στο τέλος φαίνεται να δειλιάζει και δεν καλεί ευθέως τον «κάθε εργάτη» να ψηφίσει ΚΚΕ για να απαλλαγεί οριστικά από τον βραχνά του διαβήτη, γιατί θα ήταν κάπως αντιεπιστημονικό σε αυτή τη φάση. Ποιος ξέρει, ίσως να τρόμαξε με την ίδια του την ανακάλυψη, (πολλοί μεγάλοι επιστήμονες το έχουν πάθει) από το φόβο μήπως πέσει σε λάθος χέρια...

«Με λένε Πέτρο και στον χ... ένα μέτρο!»

Η ιστορία (και η ιστορική ρήση) του γνωστού Πέτρου Τατσόπουλου, βουλευτή του ΣΥΡΙΖΑ, αλλά και οι αντιδράσεις που ακολούθησαν είναι ήδη γνωστή στους πάντες και δεν θα την επαναλάβουμε χάριν οικονομίας. Θα επιχειρήσουμε μια ανθρωπολογική προσέγγιση, συμβουλευόμενοι φυσικά τις αναγκαίες ιστορικές πηγές.

Ένα δειλινό ο Πέτρος Τατσόπουλος, ο παρουσιαστής ενός αμφιλεγόμενου ντοκιμαντέρ για την ελληνική επανάσταση από τον σταθμό της «Κομαντατούρας» (ΣΚΑΙ), όπως εξομολογήθηκε δημοσίως είχε φορέσει τις «ψηφιακές πυτζάμες» του, δηλαδή πληκτρολογούσε στο facebook μηνύματα προς τους 5000 και βάλε φίλους του. Κάποιος τού έγραψε, για πλάκα προφανώς, ότι ο Κολοκοτρώνης είχε Τούρκο γκόμενο και ο Τατσόπουλος, ευφυής άνθρωπος, απάντησε ότι δεν ήταν γκόμενος αλλά αρραβωνιαστικός του Κολοκοτρώνη. Τί εκλεκτό χιούμορ! Μετά τον αναγκαίο σάλο που ξέσπασε, ο Τατσόπουλος σκέφτηκε να επανορθώσει με οδηγό την επιστημονική ιστορική αλήθεια και αποκάλυψε ότι δεν ήταν δυνατόν να έχει γκόμενο ο Κολοκοτρώνης, *«αφού όχι στην σκλαβωμένη Ελλάδα αλλά στην Αγγλία το 1821 η ομοφυλοφιλία επέσυρε την ποινή του θανάτου. Ο Λόρδος Βύρων που ήταν αμφιφυλόφιλος αναγκάστηκε να φύγει από την Αγγλία και γι' αυτό!»*.

Αυτό ήταν. Από τότε ο Τατσόπουλος έγινε το ψηφιακό κλωτσοσκούφι από διάφορους, εθνικιστές και μη. Τα πράγματα παίρνουν δραματική τροπή όταν ο Τατσόπουλος αλλά και οι Χρυσαυγίτες φορούν την πορφύρα της εξουσίας ως μέλη του Ελληνικού Κοινοβουλίου. Οι Εθνικιστές, που είναι οι μάγκες της «τάξης» που λέγεται Κοινοβούλιο, αφού εφήρμοσαν με μεγάλη επιτυχία την ιδεολογία τους κυνηγώντας τα αλλοδαπά νήπια στα νηπιαγωγεία και τους αλλοδαπούς μικροπωλητές στα πανηγύρια, βρήκαν τον επόμενο «μεζέ» παίρνοντας εκδίκηση για τον γέρο του Μωριά. Ήταν συνάδελφός τους βουλευτής και καθόταν σε ένα έδρανο σε λίγα μόλις μέτρα απόσταση. Ο Τατσόπουλος ή «Τσατσόπουλος», όπως τον αποκαλούν κοροϊδευτικά οι εθνικιστές, που βρέθηκε να πληρώνεται με το ίδιο νόμισμα, ήταν αναμενόμενο να ξεσπάσει κάποια στιγμή και να αποκαλύψει την τερατώδη ανδρική σεξουαλική πείνα του. Χωρίς να το θέλει μάλλον, υπονομεύει έμμεσα τον Αλέξη Τσίπρα, αφού ο Τσίπρας ως Αρχηγός πρέπει να είναι καλύτερος σε όλα. Σε ΟΛΑ.

Τώρα το «φαλλοκρατικό δίποδο» (η ακριβής έκφραση της Φωτεινής Πιπιλή) ταξιδεύει προς τη Γενεύη ως μέλος της «Επιτροπής Μετανάστευσης, Προσφύγων και Εκτοπισμένων Ατόμων του Συμβουλίου της Ευρώπης» (ένας εύσχημος τρόπος που έχουν σκαρώσει οι βουλευτές σε όλο τον πλανήτη για να κάνουν δωρεάν ταξιδάκια και από πάνω να πληρώνονται αδρά). Δεν είμαστε υπέρ της εκχώρησης δημόσιας περιουσίας, αλλά αν ο Τατσόπουλος κάνει στη μισή Γενεύη ότι έκανε στη μισή Αθήνα, θα μπορούσε μια μελλοντική κυβέρνηση με φαντασία να τον παραχωρήσει (έστω προσωρινά) στους Δανειστές με αντάλλαγμα τη διαγραφή χρέους. Ή να χρησιμοποιηθεί ο Τατσόπουλος ως απειλή αν σφίξουν τα πράγματα...

Η αρχή του τέλους για το ευρωπαϊκό όραμα;

Σύμφωνα με δημοσιεύματα, η ΕΡΤ εξετάζει σοβαρά το ενδεχόμενο να μην συμμετάσχει η Ελλάδα σε έναν από τους παλαιότερους ευρωπαϊκούς θεσμούς, στον διαγωνισμό τραγουδιού της Γιουροβίζιον λόγω περικοπών στις δημόσιες δαπάνες. Λέτε να είναι αυτά τα προεόρτια της αποχώρησης της Ελλάδας από τη ζώνη του ευρώ;

Λεόν

Σύντροφοι/ισσες
και φίλες/φίλοι,

Επειδή, σε πολλές περιπτώσεις τα εμπόδια στη διανομή της εφημερίδας σας συνεχίζουν να υπάρχουν, σε διάφορες περιοχές, από τους γνωστούς και μη εξαιρετέους καλοθελητές και με δεδομένη την παρότρυνση που υπήρχε εδώ και πολύ καιρό, έχουμε ενεργοποιήσει τη δυνατότητα να λαμβάνετε με **συνδρομή** την ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.

Η συνδρομή για το **εσωτερικό** είναι: **20 ευρώ για 10 φύλλα.**

Η συνδρομή για την **Ευρώπη** είναι: **30 ευρώ για 10 φύλλα.**

Καθένας/καθεμία μπορεί να ορίσει τον αριθμό των φύλλων για τα οποία θέλει να γίνεται συνδρομητής/τρια και να μας το γνωστοποιήσει με e-mail ή ταχυδρομικά και με κατάθεση του αντίστοιχου ποσού στον **τραπεζικό λογαριασμό** που έχουμε σε άλλη στήλη ή στέλνοντας **ταχυδρομική επιταγή αντικαταβολής** στο όνομα:

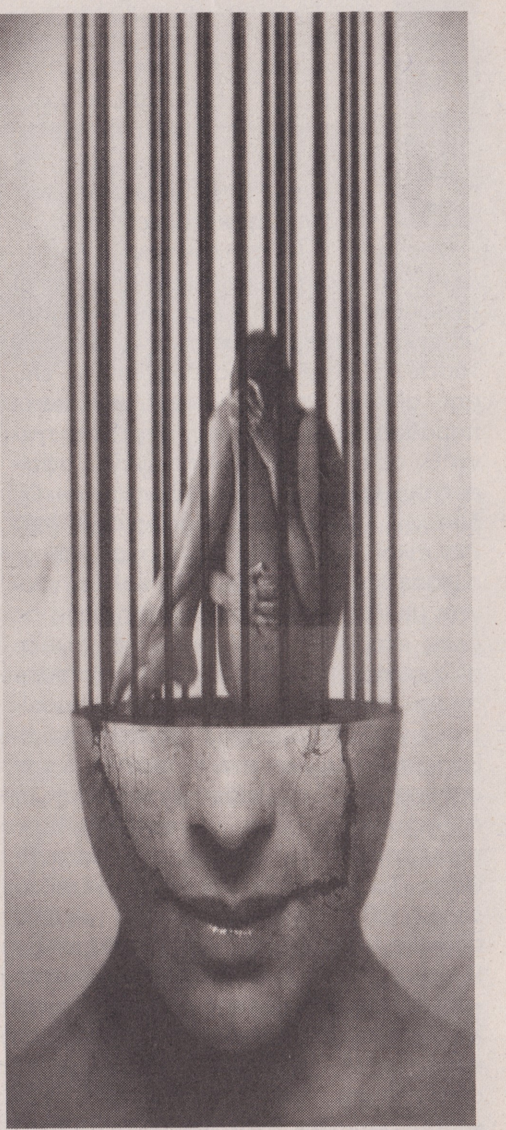
Γιώργος Βλασσόπουλος
Τ.Θ. 30658, Τ.Κ. 10033,
ΑΘΗΝΑ

Σε κάθε περίπτωση είναι απαραίτητη η αναγραφή του αριθμού ή η επισύναψη αντίγραφου του παραστατικού της κατάθεσης στο λογαριασμό της ΕΤΕ, καθώς και ακριβή στοιχεία, δηλαδή: **Όνομα, επώ-**

συνέχεια από τη σελίδα 3

ποι. Εκεί όπου ελεύθερα εγκαθίσταται μια ομάδα ανθρώπων και αναπτύσσει τις ικανότητες της, προκειμένου να διαβιώσει για μεγάλα χρονικά διαστήματα, δημιουργείται μια συγκεκριμένη σχέση προστασίας του περιβάλλοντος και ενός αρκετά ισχυρού δεσμού ανάμεσα στους ανθρώπους» (Αναρχική Θεώρηση, Φυλή, Έθνος, Κράτος τευχ. 8-9). Προσθέταμε, ακόμη, ότι η έννοια της πατρίδας συνδεόταν πρωταρχικά με τους ανθρώπους και δευτερευόντως με κάποιο χώρο, ο οποίος τελικά μετά από κάποια τυχόν βίαιη ή φυσική μετακίνησή τους αποτελούσε ένα σημείο αναφοράς σχετικά με την προέλευσή τους. Επομένως, ο πατριωτισμός είναι μια ολότελα κενή περιεχομένου έννοια στο βαθμό, που αποσυνδέεται από τους ανθρώπους και τις πραγματικές τους επιθυμίες και ανάγκες, από την ίδια την ζωή και την ελεύθερη ύπαρξη τους. Θυμίζουμε, επίσης, ότι ο όρος εθνικισμός απουσιάζει παντελώς από τα αρχαία κείμενα, ενώ ο μόνος που χρησιμοποιείται είναι αυτός του Εθνικού, για να χαρακτηρίσει όλους τους υπόλοιπους (ιδιαίτερα τους ειδωλολάτρες) εκτός από τους χριστιανούς και τους Ιουδαίους. Ο εθνικισμός σαν έννοια συνδέεται με τη λεγόμενη νεωτερικότητα, δηλαδή με όλους τους κυριαρχικούς μετασχηματισμούς που αναδύθηκαν στη Δ. Ευρώπη από τον 16ο ως τον 18ο αι. –προτεσταντισμός, καπιταλισμός, διαφωτισμός, εκβιομηχάνιση. Όπως παρατηρεί ο E.J. Hosbsbaum (Εποχή των Επαναστάσεων, Εθνικισμός), *«αν ο νέος εθνικισμός είχε περιοριστεί μόνο στα μέλη των εθνικοεπαναστατικών αδελφοτήτων δεν θα άξιζε περισσότερη προσοχή. Εντούτοις, αντανακλούσε, επίσης, πολύ ισχυρότερες δυνάμεις, που έκαναν την εμφάνισή τους και απέκτησαν πολιτική συνείδηση στη δεκαετία του 1830 ως αποτέλεσμα της διττής επανάστασης. Οι πιο ισχυρές, σε πρώτη φάση, ήταν η δυσαρέσκεια των μικροτέρων γαιοκτημόνων και των μελών της κατώτερης αριστοκρατίας,*

με έναν από τους γνωστότερους μελετητές του εθνικισμού, τον Elie Kedourie, «η θεωρία αυτή υποστηρίζει ότι η ανθρωπότητα εκ φύσεως συγκροτείται από έθνη, πως τα έθνη χαρακτηρίζονται από γνωρίσματα συγκεκριμένα και εμπειρικά διαπιστώσιμα και πως, πέρα από την εθνική αυτοδιάθεση, δεν νομιμοποιείται κανένας άλλος τύπος διακυβέρνησης». Έτσι, ο σύγχρονος πατριωτισμός συνδέεται πρωτίστως με το νεωτερικό, συγκεντρωτικό κράτος και η πρωτότυπη ιδέα του γεννήθηκε κατά την ιστορική στιγμή της μετατροπής των υπηκόων σε πολίτες, στη μετάβαση από το απολυταρχικό Παλαιό Καθεστώς στη νεωτερική δημοκρατική πολιτεία. Ο Μπακούνιν ανέφερε σχετικά: «...**Η ευημερία του κράτους είναι η αθλιότητα του πραγματικού έθνους, του λαού. Το μεγαλείο και η ισχύς του κράτους είναι η σκλαβιά του λαού... Το κράτος δεν είναι η πατρίδα. Είναι η αφαίρεση, ο μεταφυσικός, μυστικιστικός, πολιτικός, νομικός μύθος της πατρίδας. Οι λαϊκές μάζες όλων των χωρών αγαπούν βαθιά την πατρίδα τους. Αλλ' αυτό είναι μια φυσική πραγματική αγάπη. Ο πατριωτισμός του λαού δεν είναι ιδέα, αλλά γεγονός... Η πατρίδα, η εθνικότητα, όπως και η ατομικότητα, είναι ένα γεγονός φυσικό και κοινωνικό, ψυχολογικό και ιστορικό ταυτόχρονα. Δεν είναι μια θεωρητική αρχή. Δεν μπορούμε να ονομάσουμε ανθρώπινη αρχή, παρά μόνο ό,τι είναι καθολικό, κοινό σ' όλους τους ανθρώπους. Η εθνικότητα τους χωρίζει. Δεν είναι λοιπόν αρχή. Αλλά αυτό που είναι η αρχή, είναι ο σεβασμός που ο καθένας πρέπει να έχει για τα φυσικά, πραγματικά ή κοινωνικά γεγονότα. Η εθνικότητα, όπως και η ατομικότητα, είναι ένα από τα γεγονότα αυτά. Οφείλουμε λοιπόν να τη σεβόμαστε. Η καταπίεση της είναι έγκλημα,...γίνεται ιερή αρχή κάθε φορά που απειλείται ή καταπιέζεται. Γι' αυτό λοιπόν αισθάνομαι ειλικρινά και πάντα τον πατριώτη κάθε καταπιεσμένης πατρίδας».** (Γαλλική έκδοση των απάντων Μ. Μπακούνιν, τόμος Ι, σελ. 225 -227).

ρωμαϊκός πατριωτισμός της «πατρίδος» και της «patria» ήταν η πίστη στην πόλη και σε καμία περίπτωση στο έθνος. Ο γιακωβινικός, λαϊκός πατριωτισμός, που δημιουργήθηκε στη Γαλλική Επανάσταση, είχε πολιτική και όχι πολιτισμική βάση, ενώ αργότερα ενισχύεται ο κρατικός πατριωτισμός καθώς επιβάλλεται με το νέο σύστημα των εθνών-κρατών που οικοδομούνται τον 19ο και 20ό αιώνα. Η ιδιότητα, λοιπόν, του πολίτη αντικατέστησε εκείνη

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.

Η συνδρομή για το **εσωτερικό** είναι: **20 ευρώ για 10 φύλλα.**

Η συνδρομή για την **Ευρώπη** είναι: **30 ευρώ για 10 φύλλα.**

Καθένας/καθεμία μπορεί να ορίσει τον αριθμό των φύλλων για τα οποία θέλει να γίνεται συνδρομητής/τρια και να μας το γνωστοποιήσει με e-mail ή ταχυδρομικά και με κατάθεση του αντίστοιχου ποσού στον **τραπεζικό λογαριασμό** που έχουμε σε άλλη στήλη ή στέλνοντας **ταχυδρομική επιταγή αντικαταβολής** στο όνομα:

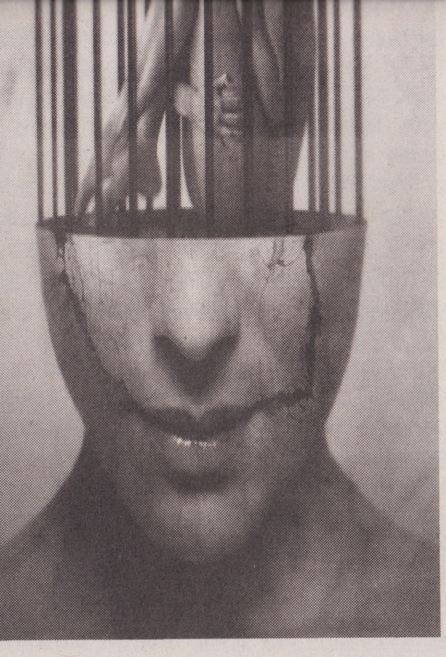
Γιώργος Βλασσόπουλος
Τ.Θ. 30658, Τ.Κ. 10033,
ΑΘΗΝΑ

Σε κάθε περίπτωση είναι απαραίτητη η αναγραφή του αριθμού ή η επισύναψη αντίγραφου του παραστατικού της κατάθεσης στο λογαριασμό της ΕΤΕ, καθώς και ακριβή στοιχεία, δηλαδή: **Όνομα, επώνυμο, διεύθυνση, ταχυδρομικός κώδικας και ένα τηλέφωνο για επικοινωνία.**

σημείο αναφοράς σχετικά με την προέλευσή τους. Επομένως, ο πατριωτισμός είναι μια ολότελα κενή περιεχομένου έννοια στο βαθμό, που αποσυνδέεται από τους ανθρώπους και τις πραγματικές τους επιθυμίες και ανάγκες, από την ίδια την ζωή και την ελεύθερη ύπαρξη τους. Θυμίζουμε, επίσης, ότι ο όρος εθνικισμός απουσιάζει παντελώς από τα αρχαία κείμενα, ενώ ο μόνος που χρησιμοποιείται είναι αυτός του Εθνικού, για να χαρακτηρίσει όλους τους υπόλοιπους (ιδιαίτερα τους ειδωλολάτρες) εκτός από τους χριστιανούς και τους Ιουδαίους. Ο εθνικισμός σαν έννοια συνδέεται με τη λεγόμενη νεωτερικότητα, δηλαδή με όλους τους κυριαρχικούς μετασχηματισμούς που αναδύθηκαν στη Δ. Ευρώπη από τον 16ο ως τον 18ο αι. –προτεσταντισμός, καπιταλισμός, διαφωτισμός, εκβιομηχάνιση. Όπως παρατηρεί ο E.J. Hosbsbaum (Εποχή των Επαναστάσεων, Εθνικισμός), «*αν ο νέος εθνικισμός είχε περιοριστεί μόνο στα μέλη των εθνικοεπαναστατικών αδελφοτήτων δεν θα άξιζε περισσότερη προσοχή. Εντούτοις, αντανακλούσε, επίσης, πολύ ισχυρότερες δυνάμεις, που έκαναν την εμφάνισή τους και απέκτησαν πολιτική συνείδηση στη δεκαετία του 1830 ως αποτέλεσμα της διττής επανάστασης. Οι πιο ισχυρές, σε πρώτη φάση, ήταν η δυσαρέσκεια των μικροτέρων γαιοκτημόνων και των μελών της κατώτερης αριστοκρατίας, καθώς και η εμφάνιση μιας εθνικής μεσαίας τάξης, ή ακόμη και κατώτερης μεσαίας τάξης, σε πολλές χώρες· και τις δύο δυνάμεις εκπροσωπούσαν σε μεγάλο βαθμό επαγγελματίες διανοούμενοι*». Σύμφωνα

τεία. Ο Μπακούνιν ανέφερε σχετικά: «...**Η ευημερία του κράτους είναι η αθλιότητα του πραγματικού έθνους, του λαού. Το μεγαλείο και η ισχύς του κράτους είναι η σκλαβιά του λαού... Το κράτος δεν είναι η πατρίδα. Είναι η αφαίρεση, ο μεταφυσικός, μυστικιστικός, πολιτικός, νομικός μύθος της πατρίδας. Οι λαϊκές μάζες όλων των χωρών αγαπούν βαθιά την πατρίδα τους. Αλλ' αυτό είναι μια φυσική πραγματική αγάπη. Ο πατριωτισμός του λαού δεν είναι ιδέα, αλλά γεγονός... Η πατρίδα, η εθνικότητα, όπως και η ατομικότητα, είναι ένα γεγονός φυσικό και κοινωνικό, ψυχολογικό και ιστορικό ταυτόχρονα. Δεν είναι μια θεωρητική αρχή. Δεν μπορούμε να ονομάσουμε ανθρώπινη αρχή, παρά μόνο ό,τι είναι καθολικό, κοινό σ' όλους τους ανθρώπους. Η εθνικότητα τους χωρίζει. Δεν είναι λοιπόν αρχή. Αλλά αυτό που είναι η αρχή, είναι ο σεβασμός που ο καθένας πρέπει να έχει για τα φυσικά, πραγματικά ή κοινωνικά γεγονότα. Η εθνικότητα, όπως και η ατομικότητα, είναι ένα από τα γεγονότα αυτά. Οφείλουμε λοιπόν να τη σεβόμαστε. Η καταπίεση της είναι έγκλημα,...γίνεται ιερή αρχή κάθε φορά που απειλείται ή καταπιέζεται. Γι' αυτό λοιπόν αισθάνομαι ειλικρινά και πάντα τον πατριώτη κάθε καταπιεσμένης πατρίδας**». (Γαλλική έκδοση των απάντων Μ. Μπακούνιν, τόμος Ι, σελ. 225 -227).

Αν διατρέξουμε με συντομία ορισμένες σημαντικές «στιγμές» του παρελθόντος θα διαπιστώσουμε με ευκολία και τις διαφοροποιήσεις, τόσο στο περιεχόμενο του όρου «πατριωτισμός», όσο και στο ποιος θεωρούνταν πατριώτης ή όχι. Ο ελληνορωμαϊκός πατριωτισμός της «πατρίδος» και της «patria» ήταν η πίστη στην πόλη και σε καμία περίπτωση στο έθνος. Ο γιακωβινικός, λαϊκός πατριωτισμός, που δημιουργήθηκε στη Γαλλική Επανάσταση, είχε πολιτική και όχι πολιτισμική βάση, ενώ αργότερα ενισχύεται ο κρατικός πατριωτισμός καθώς επιβάλλεται με το νέο σύστημα των εθνών-κρατών που οικοδομούνται τον 19ο και 20ό αιώνα. Η ιδιότητα, λοιπόν, του πολίτη αντικατέστησε εκείνη του υπηκόου. Αλλά για να θεωρούμαστε πολίτες πρέπει να είμαστε ενταγμένοι σε μια πολιτική κοινότητα, σύμφωνα με τους θιασώτες του συνταγματικού πατριωτισμού. Τι θέση, όμως, παίρνουν οι αναρχικοί απέναντι στο δίλλημα που έχει τεθεί, για μιαν ακόμη φορά, ύστερα από εκατοντάδες χρόνια και μας καλεί να διαλέξουμε ανάμεσα στον νέο-πατριωτισμό και στον κοσμοπολιτισμό; Ας κάνουμε, όμως, μια αναδρομή. Η κατάληψη της Κύπρου από τους Οθωμανούς στα 1570 έδωσε την αφορμή για μια διαμάχη απόψεων γύρω από την πολιτική και την έννοια της πατρίδας. Το 1572 ο Πάολο Παρούτα έγραψε ένα δοκίμιο με τίτλο «Della perfezione della vita politica» (Για την τελειοποίηση της πολιτικής ζωής), όπου, μεταξύ άλλων, τόνιζε ότι ήταν καθήκον κάθε ενάρετου ανδρός να συμμετέχει στην πολιτική ζωή (κάτι που δεν αφορούσε τις γυναίκες ακόμη, ε-

Υπενθυμίζουμε ότι Η ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ δεν διεκδικεί κανενός είδους ...copyright. Τα κείμενα και οι ειδήσεις που δημοσιεύονται δεν αποτελούν πνευματική ή άλλου είδους ιδιοκτησία του Κύκλου Σύνταξης και μπορούν να χρησιμοποιούνται, απ' όσους το επιθυμούν, στην κατεύθυνση της ελεύθερης αναρχικής πληροφόρησης και διακίνησης των απόψεων.

Ο χώρος της ΑΝΑΡΧΙΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗΣ Αθήνας ΕΙΝΑΙ ΑΝΟΙΚΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ και ΠΕΜΠΤΗ 5-7μμ

* * * * * * * * * * * * * * * * * *

Η ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ Θεσσαλονίκης

(Δελμούζου 3, πρώτη παράλληλος της Φιλίππου, από Αγίας Σοφίας)

Σύντροφοι/σσες και φίλοι/ες,

Η προσπάθεια, ώστε να μη θάβεται η εφημερίδα αυτή, στους πάγκους και στις αποθήκες των εφημεριδοπωλών και των διανομέων, είναι διαρκής και γι' αυτό σας στέλνουμε αδελφικούς χαιρετισμούς για την έμπρακτη αλληλεγγύη σας.

Θυμίζουμε, ακόμη, την πάγια πρακτική μας (από το πρώτο φύλλο και μέχρι σήμερα), σύμφωνα με την οποία, μετά την επιστροφή του κάθε φύλλου από το πρακτορείο, να γίνεται –με δική μας επιμέλεια και ευθύνη– διανομή χιλιάδων αντιτύπων ΧΩΡΙΣ ΑΝΤΙΤΙΜΟ σε διάφορα κεντρικά σημεία, πλατείες, χώρους όπου γίνονται εκδηλώσεις κ.λπ., για να την α-

Γιώργος Βλασσόπουλος
Τ.Θ. 30658, Τ.Κ. 10033,
ΑΘΗΝΑ

Σε κάθε περίπτωση είναι απαραίτητη η αναγραφή του αριθμού ή η επισύναψη αντίγραφου του παραστατικού της κατάθεσης στο λογαριασμό της ΕΤΕ, καθώς και ακριβή στοιχεία, δηλαδή: **Όνομα, επώνυμο, διεύθυνση, ταχυδρομικός κώδικας και ένα τηλέφωνο για επικοινωνία.**

νέος εθνικισμός είχε περιοριστεί μόνο στα μέλη των εθνικοεπαναστατικών αδελφοτήτων δεν θα άξιζε περισσότερη προσοχή. Εντούτοις, αντανακλούσε, επίσης, πολύ ισχυρότερες δυνάμεις, που έκαναν την εμφάνισή τους και απέκτησαν πολιτική συνείδηση στη δεκαετία του 1830 ως αποτέλεσμα της διττής επανάστασης. Οι πιο ισχυρές, σε πρώτη φάση, ήταν η δυσαρέσκεια των μικροτέρων γαιοκτημόνων και των μελών της κατώτερης αριστοκρατίας, καθώς και η εμφάνιση μιας εθνικής μεσαίας τάξης, ή ακόμη και κατώτερης μεσαίας τάξης, σε πολλές χώρες· και τις δύο δυνάμεις εκπροσωπούσαν σε μεγάλο βαθμό επαγγελματίες διαννοούμενοι». Σύμφωνα

νας πρέπει να έχει για τα φυσικά, πραγματικά ή κοινωνικά γεγονότα. Η εθνικότητα, όπως και η ατομικότητα, είναι ένα από τα γεγονότα αυτά. Οφείλουμε λοιπόν να τη σεβόμαστε. Η καταπίεση της είναι έγκλημα,...γίνεται ιερή αρχή κάθε φορά που απειλείται ή καταπιέζεται. Γι' αυτό λοιπόν αισθάνομαι ειλικρινά και πάντα τον πατριώτη κάθε καταπιεσμένης πατρίδας». (Γαλλική έκδοση των απάντων Μ. Μπακούνιν, τόμος Ι, σελ. 225 -227).

Αν διατρέξουμε με συντομία ορισμένες σημαντικές «στιγμές» του παρελθόντος θα διαπιστώσουμε με ευκολία και τις διαφοροποιήσεις, τόσο στο περιεχόμενο του όρου «πατριωτισμός», όσο και στο ποιος θεωρούνταν πατριώτης ή όχι. Ο ελληνορωμαϊκός πατριωτισμός της «πατρίδος» και της «patria» ήταν η πίστη στην πόλη και σε καμία περίπτωση στο έθνος. Ο γιακωβινικός, λαϊκός πατριωτισμός, που δημιουργήθηκε στη Γαλλική Επανάσταση, είχε πολιτική και όχι πολιτισμική βάση, ενώ αργότερα ενισχύεται ο κρατικός πατριωτισμός καθώς επιβάλλεται με το νέο σύστημα των εθνών-κρατών που οικοδομούνται τον 19ο και 20ό αιώνα. Η ιδιότητα, λοιπόν, του πολίτη αντικατέστησε εκείνη του υπηκόου. Αλλά για να θεωρούμαστε πολίτες πρέπει να είμαστε ενταγμένοι σε μια πολιτική κοινότητα, σύμφωνα με τους θιασώτες του συνταγματικού πατριωτισμού. Τι θέση, όμως, παίρνουν οι αναρχικοί απέναντι στο δίλλημα που έχει τεθεί, για μιαν ακόμη φορά, ύστερα από εκατοντάδες χρόνια και μας καλεί να διαλέξουμε ανάμεσα στον νέο-πατριωτισμό και στον κοσμοπολιτισμό; Ας κάνουμε, όμως, μια αναδρομή. Η κατάληψη της Κύπρου από τους Οθωμανούς στα 1570 έδωσε την αφορμή για μια διαμάχη απόψεων γύρω από την πολιτική και την έννοια της πατρίδας. Το 1572 ο Πάολο Παρούτα έγραψε ένα δοκίμιο με τίτλο «Della perfezione della vita politica» (Για την τελειοποίηση της πολιτικής ζωής), όπου, μεταξύ άλλων, τόνιζε ότι ήταν καθήκον κάθε ενάρετου ανδρός να συμμετέχει στην πολιτική ζωή (κάτι που δεν αφορούσε τις γυναίκες ακόμη, ενώ ακόμη και για τους άνδρες υπήρχαν προϋποθέσεις). Το καθήκον αυτό πήγαζε από κάποιο υπέρτερο: την αγάπη προς την πατρίδα, *«η οποία είναι μια συντροφία ανθρώπων, όχι τυχαία και βραχυχρόνια όπως των ναυτικών, αλλά βασισμένη στη φύση, (...) η οποία περιλαμβάνει τους γιους και τους γονείς, τους φίλους».* Την απάντηση έδωσε ένας ιερωμένος, ο Μονσινιόρ Φίλιππος Μοντσενίγος, λέγοντας ότι η αγάπη για την πατρίδα δεν ανήκει στους φυσικούς νόμους αλλά είναι ανθρώπινο δημιούργημα. *«Ο Θεός δεν έθεσε σύνορα ούτε στα πτηνά του ουρανού ούτε στα ζώα της γης ούτε στους ιχθείς των ωκεανών. Γιατί επομένως οι άνθρωποι,*

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΧΡΟΝΟΣ 11ος, Φύλλο 122
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2012

<u>ΕΚΔΟΣΗ</u>: ΑΡΧΕΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ Α.Μ.Κ.
ΣΑΡΙΠΟΛΟΥ 8, ΑΘΗΝΑ, Τ.Κ. 106 82
τηλέφωνο: 69 73 79 92 07

Υπεύθυνος Έκδοσης
Παναγιώτης Λιόλιος

Ο χώρος της ΑΝΑΡΧΙΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗΣ Αθήνας
ΕΙΝΑΙ ΑΝΟΙΚΤΟΣ
ΔΕΥΤΕΡΑ και ΠΕΜΠΤΗ 5-7μμ

* * * * * * * * * * * * * * * * * *

Η ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ
Θεσσαλονίκης
(Δελμούζου 3, πρώτη παράλληλος της Φιλίππου, από Αγίας Σοφίας)
ΕΙΝΑΙ ΑΝΟΙΚΤΗ
κάθε ΤΕΤΑΡΤΗ 5.30 - 8 μμ
και το ΣΑΒΒΑΤΟ από 10^{30} πμ-12^{30} μμ
τηλέφωνο επικοινωνίας: 69 92 23 12 86

* * * * * * * * * * * * * * * * * *

Σας υπενθυμίζουμε πως όταν στέλνετε ΣΥΣΤΗΜΕΝΕΣ επιστολές ή δέματα, θα πρέπει να απευθύνονται στον Παναγιώτη Λιόλιο, ή στο Γιώργο Βλασσόπουλο

Σύντροφοι/σσες και φίλοι/ες,

Η προσπάθεια, ώστε να μη θάβεται η εφημερίδα αυτή, στους πάγκους και στις αποθήκες των εφημεριδοπωλών και των διανομέων, είναι διαρκής και γι' αυτό σας στέλνουμε αδελφικούς χαιρετισμούς για την έμπρακτη αλληλεγγύη σας.

Θυμίζουμε, ακόμη, την πάγια πρακτική μας (από το πρώτο φύλλο και μέχρι σήμερα), σύμφωνα με την οποία, μετά την επιστροφή του κάθε φύλλου από το πρακτορείο, να γίνεται –με δική μας επιμέλεια και ευθύνη– διανομή χιλιάδων αντιτύπων ΧΩΡΙΣ ΑΝΤΙΤΙΜΟ σε διάφορα κεντρικά σημεία, πλατείες, χώρους όπου γίνονται εκδηλώσεις κ.λπ., για να την αποκτήσουν και όσοι για διάφορους λόγους δεν μπορούν να την προμηθευτούν με αντίτιμο (που είναι μια συμβολή για την συνέχιση έκδοσης της εφημερίδας).

Επίσης, όσοι/ες έχουν κάποια σκέψη ή πρόταση που μπορεί να συμβάλλει θετικά στη μορφή και την ύλη της εφημερίδας, μπορούν να επικοινωνήσουν μαζί μας, προσωπικά, τηλεφωνικά ή με email.

Προς όσους/ες επιθυμούν να ενισχύσουν οικονομικά την ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ υπάρχει ο παρακάτω αριθμός λογαριασμού:

(Εθνική Τράπεζα) 116/611-838-03
IBAN: GR77 0110 1160 0000 1166 1183 803
bic: ETHNGRAA

που είναι ανώτεροι από τα ζώα, θα έπρεπε να κλείνονται στα όρια μιας πατρίδας; (...) Αληθινή πατρίδα είναι αυτή στην οποία ζει κανείς καλά. Επομένως ο σοφός άνθρωπος μπορεί να ονομάσει πατρίδα του οποιοδήποτε μέρος του κόσμου». Ο Μοντσενίγος κατά βάθος δεν αναγνώριζε άλλη πατρίδα από την ουράνια. Ο Παρούτα με την σειρά του απάντησε, ότι «*δεν έχουμε τίποτε πιο ακριβό και πιο πολύτιμο από την πατρίδα. Αν καταστραφεί η αγάπη για την πατρίδα, χάνεται κάθε αξιοπρέπεια της πολιτισμένης ζωής, της ζωής μέσα στην πολιτεία*». Η συζήτηση αυτή δεν σταμάτησε ποτέ αλλά αναζωπυρώθηκε ιδιαίτερα με την εμφάνιση και την προβολή των αξιών και των λογικών του Διαφωτισμού όταν πλέον ο κοσμοπολιτισμός ονομάζεται «ουνιβερσαλισμός» και ο πατριωτισμός συγχρωτίζεται όπως είπαμε με τον εθνικισμό, ενώ ταυτόχρονα προβάλλεται η προβληματική των ταξικών συμφερόντων και προσδοκιών, τα οποία τέμνουν τα εθνικά συμφέροντα σύμφωνα με τον προλεταριακό διεθνισμό.

Δεν είναι, λοιπόν, το κρίσιμο ζήτημα για τους αναρχικούς, αν ο κοσμοπολιτισμός θα καταντήσει ένας άνευρος «μητροπολιτισμός» ή θα ασκήσει κοινωνική κριτική απέναντι στην πολιτική των μητροπολιτικών κέντρων και στους μηχανισμούς που παγκοσμιοποιούν μια ομοιόμορφη εμπορευματική κουλτούρα. Ποιος αναρχικός μπορεί να ξεχνά, ότι οι κυρίαρχοι μέσω των οικονομικών, πολιτικών και κυβερνητικών δικτύων που διαθέτουν, προσφέρουν συχνά φιλόξενη υποδοχή στις θεωρίες του αντεθνικισμού, του αντιρατσισμού, του φεμινισμού, του πολυπολιτισμού και της διαφοράς; Ποιος αναρχικός μπορεί να παραβλέπει, ότι με τον έναν ή άλλο τρόπο πολλά από τα λεγόμενα «νέα κινήματα» ή οι όποιες επενδύσεις της αριστεράς στον νεοπατριωτισμό δεν έρχονται σε καμία αντίθεση, παρά τονώνουν τους ευρύτερους κυριαρχικούς σχεδιασμούς που εκφράζονται από τον κοσμοπολιτισμό της ενοποιημένης και ενοποιούμενης κυριαρχίας; Ή μήπως οι αναρχικοί μπορούν να πάρουν το μέρος ενός κοινοτισμού που προκρίνει τη δημόσια αναγνώριση συλλογικών δικαιωμάτων στις μειονότητες όσον αφορά τη γλώσσα, την εκπαίδευση, την διατήρηση και προαγωγή της παράδοσής τους κ.λπ. ή ενός φιλελευθερισμού που θεωρεί ότι η ανεκτικότητα και η θεσμική αναγνώριση και προστασία της διαφοράς αφορά αποκλειστικά τον ιδιωτικό βίο των ατόμων;

Απέναντι, λοιπόν, στον νεοπατριωτισμό, στην κάθε εί-

Συρία:

Ένας ακόμα πόλεμος της παγκοσμιοποιημένης κυριαρχίας

Όταν τον Μάρτιο του 2011 ξεσπούσε η «εξέγερση» στη Συρία, δεν υπήρχε περίπτωση να αμφισβητηθεί από κάποιον ότι αυτή αποτελούσε συνέχεια και μέρος ενός προδιαγεγραμμένου σχεδίου της κυριαρχίας. Ενός σχεδίου που κινείται, στην κατεύθυνση του ανασχηματισμού των όρων επιβολής σε παγκόσμια κλίμακα και της αναθεώρησης και ανασύστασης των σχέσεων ανάμεσα στα τμήματα που την απαρτίζουν. Το πρώτο, μάλιστα, βήμα για το άνοιγμα της νέας περιόδου επεμβάσεων είχε ήδη γίνει ένα μήνα πριν με την «εξέγερση» στη Λιβύη, που οδήγησε στα γνωστά αποτελέσματα. Σχετικά με τα γεγονότα στην Τυνησία και την Αίγυπτο, που προηγήθηκαν, απλά θυμίζουμε πως παρ' ότι εμφανίζουν διαφορετική χροιά, στην πραγματικότητα αποτελούν συστατικά μέρη μιας ενιαίας διαδικασίας.

Ας σημειωθεί, πάντως, ότι αυτή η νέα περίοδος αποτελεί την συνέχεια της προηγούμενης, που περιλάμβανε τις επεμβάσεις σε Αφγανιστάν και Ιράκ καθώς και το «κλείσιμο» του Παλαιστινιακού, όπου εγκαθιδρύθηκαν δύο ξεχωριστά παλαιστινιακά κράτη-μαριονέτες.

Έχουμε αναφερθεί ήδη σε προηγούμενο φύλλο της ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ (φ. 109, Οκτώβριος 2011), στους λόγους για τους οποίους η δυτική κυριαρχία σε συνεργασία με αραβικά κράτη και μουσουλμανικές συμμορίες διέλυσε τη Λιβύη. Πρόκειται για μια διάλυση που δεν αφορά τους γεωγραφικούς και κρατικούς όρους, αλλά τη σάρωση των ανθρώπινων ομάδων και των κοινωνικών σχέσεων που είχαν αναδειχθεί μέσα από πολύχρο-

ραιωτές αυτών των επεμβάσεων δεν ήταν ούτε θα γίνουν ποτέ αυτοί που θα μετουσιώσουν την τυραννία σε ελευθερία. Επειδή, είναι αδιαμφισβήτητο πως η ουσιαστική απελευθέρωση δεν επιβάλλεται, αλλά προέρχεται από την πηγαία διάθεση και την συνειδητή απόφαση ανθρώπινων ομάδων, που έχουν το όραμα της ουσιαστικής απελευθέρωσης από κάθε είδους εξουσιαστικά κι εκμεταλλευτικά δεσμά και παλεύουν γι' αυτό το σκοπό. Αυτή είναι μια διαχρονική αλήθεια. Οι κάθε είδους «απελευθερωτές», που δρουν είτε στο όνομα του μουσουλμανικού φονταμενταλισμού είτε στο όνομα της δημοκρατίας και του αραβικού εθνικισμού, στις συγκεκριμένες συνθήκες εξυπηρετούν αναφανδόν τα σχέδια των μετασχηματισμών που επιδιώκει η κυριαρχία, ενώ το μόνο που επιτυγχάνεται είναι η αντικατάσταση του ενός εξουσιαστικού συστήματος με ένα άλλο, είτε από τους ίδιους τους «απελευθερωτές» είτε από τους εντολείς τους.

Πάντως, κάθε επέμβαση δεν είναι και τόσο ακατανόητη, όπως φαίνεται με μια επιφανειακή ματιά. Μένει να δούμε κάπως προσεκτικά τα διάφορα κομμάτια του παζλ που συνθέτουν ένα δεδομένο που χαρακτηρίζεται ως ένας παρατεταμένος παγκόσμιος πόλεμος, που παραμένει αφανής στις ουσιαστικές του πλευρές και που έχει ομοιότητες με εκείνον που περιγράφει ο Τζώρτζ Όργουελ στο «1984». Εκεί, όπως και στις τωρινές συνθήκες, οι πληθυσμοί ενημερώνονται για τις νίκες σ' έναν πόλεμο στον οποίο οι ίδιοι δεν συμμετέχουν άμεσα, ο «εχθρός» μοιάζει φανταστικός, αλλά δεν παύει να παρουσιάζεται σαν τρομακτικός.

συγχρωτίζεται όπως είπαμε με τον εθνικισμό, ενώ ταυτόχρονα προβάλλεται η προβληματική των ταξικών συμφερόντων και προσδοκιών, τα οποία τέμνουν τα εθνικά συμφέροντα σύμφωνα με τον προλεταριακό διεθνισμό.

Δεν είναι, λοιπόν, το κρίσιμο ζήτημα για τους αναρχικούς, αν ο κοσμοπολιτισμός θα καταντήσει ένας άνευρος «μητροπολιτισμός» ή θα ασκήσει κοινωνική κριτική απέναντι στην πολιτική των μητροπολιτικών κέντρων και στους μηχανισμούς που παγκοσμιοποιούν μια ομοιόμορφη εμπορευματική κουλτούρα. Ποιος αναρχικός μπορεί να ξεχνά, ότι οι κυρίαρχοι μέσω των οικονομικών, πολιτικών και κυβερνητικών δικτύων που διαθέτουν, προσφέρουν συχνά φιλόξενη υποδοχή στις θεωρίες του αντεθνικισμού, του αντιρατσισμού, του φεμινισμού, του πολυπολιτισμού και της διαφοράς; Ποιος αναρχικός μπορεί να παραβλέπει, ότι με τον έναν ή άλλο τρόπο πολλά από τα λεγόμενα «νέα κινήματα» ή οι όποιες επενδύσεις της αριστεράς στον νεοπατριωτισμό δεν έρχονται σε καμία αντίθεση, παρά τονώνουν τους ευρύτερους κυριαρχικούς σχεδιασμούς που εκφράζονται από τον κοσμοπολιτισμό της ενοποιημένης και ενοποιούμενης κυριαρχίας; Ή μήπως οι αναρχικοί μπορούν να πάρουν το μέρος ενός κοινοτισμού που προκρίνει τη δημόσια αναγνώριση συλλογικών δικαιωμάτων στις μειονότητες όσον αφορά τη γλώσσα, την εκπαίδευση, την διατήρηση και προαγωγή της παράδοσής τους κ.λπ. ή ενός φιλελευθερισμού που θεωρεί ότι η ανεκτικότητα και η θεσμική αναγνώριση και προστασία της διαφοράς αφορά αποκλειστικά τον ιδιωτικό βίο των ατόμων;

Απέναντι, λοιπόν, στον νεοπατριωτισμό, στην κάθε είδους προβολή της επιστροφής στην εθνοκεντρική ελληνικότητα (όπως εκφράζεται μέσω της προβολής της τοπικότητας, της ελληνικής διατροφής, της αναβίωσης των ιστορικών μυθιστορημάτων, των εκπομπών, όπως οι «Μεγάλοι Έλληνες» κοκ), ή στην συνεχή υπενθύμιση του ελληνικού «πεπρωμένου» που αφορά την δόξα και μόνο αυτή, δεν διαλέγουμε τον κοσμοπολίτικο διεθνισμό που αναμασά η αριστερά στα όποια διαλλείματα των νεοπατριωτικών της ασκήσεων. Στον ίδιο βαθμό, όμως, δεν πρέπει να υποτιμούμε το γεγονός, ότι ενώ εξελίσσεται η «κρίση», δεν είναι ούτε οι «ομάδες», ούτε οι «τάξεις», ούτε τα «κοινωνικά κινήματα», ούτε οι «μάζες» και τα «κόμματα», το σημαίνον για τις σημαντικότερες «δεξαμενές σκέψης» των κυρίαρχων αλλά οι «κοινότητες», οι οποίες αναλαμβάνουν να εκφράσουν μορφές συλλογικότητας στο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον (βλ. ψευδοκοινότητες μεσολαβημένες από την κοινωνία της πληροφορίας). Ο νέος πατριωτισμός της τοπικότητας έρχεται να καλλιεργηθεί συνάμα με μια καρικατούρα κοινοτισμού, με την τοπική δράση, την μικρο-

Όταν τον Μάρτιο του 2011 ξεσπούσε η «εξέγερση» στη Συρία, δεν υπήρχε περίπτωση να αμφισβητηθεί από κάποιον ότι αυτή αποτελούσε συνέχεια και μέρος ενός προδιαγεγραμμένου σχεδίου της κυριαρχίας. Ενός σχεδίου που κινείται, στην κατεύθυνση του ανασχηματισμού των όρων επιβολής σε παγκόσμια κλίμακα και της αναθεώρησης και ανασύστασης των σχέσεων ανάμεσα στα τμήματα που την απαρτίζουν. Το πρώτο, μάλιστα, βήμα για το άνοιγμα της νέας περιόδου επεμβάσεων είχε ήδη γίνει ένα μήνα πριν με την «εξέγερση» στη Λιβύη, που οδήγησε στα γνωστά αποτελέσματα. Σχετικά με τα γεγονότα στην Τυνησία και την Αίγυπτο, που προηγήθηκαν, απλά θυμίζουμε πως παρ' ότι εμφανίζουν διαφορετική χροιά, στην πραγματικότητα αποτελούν συστατικά μέρη μιας ενιαίας διαδικασίας.

Ας σημειωθεί, πάντως, ότι αυτή η νέα περίοδος αποτελεί την συνέχεια της προηγούμενης, που περιλάμβανε τις επεμβάσεις σε Αφγανιστάν και Ιράκ καθώς και το «κλείσιμο» του Παλαιστινιακού, όπου εγκαθιδρύθηκαν δύο ξεχωριστά παλαιστινιακά κράτη-μαριονέτες.

Έχουμε αναφερθεί ήδη σε προηγούμενο φύλλο της ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ (φ. 109, Οκτώβριος 2011), στους λόγους για τους οποίους η δυτική κυριαρχία σε συνεργασία με αραβικά κράτη και μουσουλμανικές συμμορίες διέλυσε τη Λιβύη. Πρόκειται για μια διάλυση που δεν αφορά τους γεωγραφικούς και κρατικούς όρους, αλλά τη σάρωση των ανθρώπινων ομάδων και των κοινωνικών σχέσεων που είχαν αναδειχθεί μέσα από πολύχρονες διεργασίες, αλλά και διαδικασίες, επιδεινώνοντας τη θέση αυτών των ομάδων μέσα στο νέο πλαίσιο εξανδραποδισμού που δρομολογήθηκε.

Αυτή η κατάτμηση των κρατών και ομοσπονδιών αποτελεί το πρωταρχικό μέλημα της ενοποιούμενης και ενοποιημένης κυριαρχίας, αφού με αυτή τη μέθοδο κατορθώνει να επιβάλει το νέο Status Quo. Βέβαια, το όλο σχέδιο έπρεπε να συνδεθεί, στην περίπτωση αυτή, με την λεγόμενη «αραβική άνοιξη» η οποία αποτέλεσε την προπαγανδιστική και συνάμα απατηλή προμετωπίδα για την επίτευξη των πολιτικών αναδιαρθρώσεων στην ευρύτερη περιοχή.

Είναι αδιαμφισβήτητο, πλέον, γεγονός πως η παγκοσμιοποιημένη κυριαρχία προχωρά αδίστακτα μέσα από ποτάμια αίματος, σωρούς ερειπίων και τεράστιες καταστροφές στο φυσικό περιβάλλον, απογυμνώνοντας τους ανθρώπους από τα αναγκαία για την διαβίωσή τους και ανακατασκευάζοντας τους όρους καταπίεσης κι εκμετάλλευσης.

Τα βασικά εργαλεία για τις επεμβάσεις στην ευρύτερη περιοχή, από το Ιράκ μέχρι και τη Λιβύη, απαρτίζονται α-

ραιωτές αυτών των επεμβάσεων δεν ήταν ούτε θα γίνουν ποτέ αυτοί που θα μετουσιώσουν την τυραννία σε ελευθερία. Επειδή, είναι αδιαμφισβήτητο πως η ουσιαστική απελευθέρωση δεν επιβάλλεται, αλλά προέρχεται από την πηγαία διάθεση και την συνειδητή απόφαση ανθρώπινων ομάδων, που έχουν το όραμα της ουσιαστικής απελευθέρωσης από κάθε είδους εξουσιαστικά κι εκμεταλλευτικά δεσμά και παλεύουν γι' αυτό το σκοπό. Αυτή είναι μια διαχρονική αλήθεια. Οι κάθε είδους «απελευθερωτές», που δρουν είτε στο όνομα του μουσουλμανικού φονταμενταλισμού είτε στο όνομα της δημοκρατίας και του αραβικού εθνικισμού, στις συγκεκριμένες συνθήκες εξυπηρετούν αναφανδόν τα σχέδια των μετασχηματισμών που επιδιώκει η κυριαρχία, ενώ το μόνο που επιτυγχάνεται είναι η αντικατάσταση του ενός εξουσιαστικού συστήματος με ένα άλλο, είτε από τους ίδιους τους «απελευθερωτές» είτε από τους εντολείς τους.

Πάντως, κάθε επέμβαση δεν είναι και τόσο ακατανόητη, όπως φαίνεται με μια επιφανειακή ματιά. Μένει να δούμε κάπως προσεκτικά τα διάφορα κομμάτια του παζλ που συνθέτουν ένα δεδομένο που χαρακτηρίζεται ως ένας παρατεταμένος παγκόσμιος πόλεμος, που παραμένει αφανής στις ουσιαστικές του πλευρές και που έχει ομοιότητες με εκείνον που περιγράφει ο Τζώρτζ Όργουελ στο «1984». Εκεί, όπως και στις τωρινές συνθήκες, οι πληθυσμοί ενημερώνονται για τις νίκες σ' έναν πόλεμο στον οποίο οι ίδιοι δεν συμμετέχουν άμεσα, ο «εχθρός» μοιάζει φανταστικός, αλλά δεν παύει να παρουσιάζεται σαν τρομακτικός.

Στον παρόντα πόλεμο υπάρχουν κάποιες μικρές διαφοροποιήσεις: Ο «εχθρός» είναι ορατά-αόρατος, αφού οι περισσότεροι πληροφορούνται μόνο όσα θέλουν ή αφήνουν οι διαχειριστές της πληροφορίας να μαθευτούν και μάλιστα με την μέθοδο της μερικότητας και της διαστρέβλωσης των όσων λέγονται ή γίνονται. Η στρέβλωση γίνεται σε τέτοιο μάλιστα βαθμό και με τέτοιο τρόπο, ώστε να οδηγούν σε παραίτηση κάθε ατομική προσπάθεια που θα επιδιώξει να αξιοποιήσει τα αληθινά γεγονότα και να εξάγει τα συμπεράσματα που προκύπτουν. Το πρότυπο του «εχθρού» εμφανίζεται να έχει παρόμοια χαρακτηριστικά, ανεξάρτητα από το αν πρόκειται για τον Σαντάμ, τον Καντάφι, τον Αχμαντινετζάντ ή τον Άσαντ.

Ας μην πάμε πολύ πίσω. Έχει περάσει ένας και πλέον χρόνος μετά από την άγρια δολοφονία του Καντάφι από τους ελεεινούς λακέδες της δυτικής, αλλά και της ευρύτερης κυριαρχίας κι όμως μέσα στην επιβεβλημένη σιγή τάφου ο υπόλοιπος κόσμος μαθαίνει στα ξαφνικά πως υπάρχουν ακόμα περιοχές στη Λιβύη –όπως η Μπάνι Ουαλίντ που τη μια μέρα ανακοινώνεται πως «καταλήφθηκε» από τις συμμορίες του νέου καθεστώτος και μετά από

κοσμοπολίτισμό της ενοποιημένης και ενοποιούμενης κυριαρχίας; Ή μήπως οι αναρχικοί μπορούν να πάρουν το μέρος ενός κοινοτισμού που προκρίνει τη δημόσια αναγνώριση συλλογικών δικαιωμάτων στις μειονότητες όσον αφορά τη γλώσσα, την εκπαίδευση, την διατήρηση και προαγωγή της παράδοσής τους κ.λπ. ή ενός φιλελευθερισμού που θεωρεί ότι η ανεκτικότητα και η θεσμική αναγνώριση και προστασία της διαφοράς αφορά αποκλειστικά τον ιδιωτικό βίο των ατόμων;

Απέναντι, λοιπόν, στον νεοπατριωτισμό, στην κάθε είδους προβολή της επιστροφής στην εθνοκεντρική ελληνικότητα (όπως εκφράζεται μέσω της προβολής της τοπικότητας, της ελληνικής διατροφής, της αναβίωσης των ιστορικών μυθιστορημάτων, των εκπομπών, όπως οι «Μεγάλοι Έλληνες» κοκ), ή στην συνεχή υπενθύμιση του ελληνικού «πεπρωμένου» που αφορά την δόξα και μόνο αυτή, δεν διαλέγουμε τον κοσμοπολίτικο διεθνισμό που αναμασά η αριστερά στα όποια διαλλείματα των νεοπατριωτικών της ασκήσεων. Στον ίδιο βαθμό, όμως, δεν πρέπει να υποτιμούμε το γεγονός, ότι ενώ εξελίσσεται η «κρίση», δεν είναι ούτε οι «ομάδες», ούτε οι «τάξεις», ούτε τα «κοινωνικά κινήματα», ούτε οι «μάζες» και τα «κόμματα», το σημαίνον για τις σημαντικότερες «δεξαμενές σκέψης» των κυρίαρχων αλλά οι «κοινότητες», οι οποίες αναλαμβάνουν να εκφράσουν μορφές συλλογικότητας στο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον (βλ. ψευδοκοινότητες μεσολαβημένες από την κοινωνία της πληροφορίας). Ο νέος πατριωτισμός της τοπικότητας έρχεται να καλλιεργηθεί συνάμα με μια καρικατούρα κοινοτισμού, με την τοπική δράση, την μικροκαλλιέργεια, την συμφεροντολογική κοινωνική «αλληλεγγύη» των παραγωγών που πρωτοστάτησαν στα «κινήματα» της πατάτας, και που μάλιστα προβάλλεται ως η καρικατούρα κάποιου είδους αυτάρκειας, όταν την ίδια στιγμή κάθε έννοια κοινού έχει κουρελιαστεί με κάθε τρόπο. Η παγκοσμιοποίηση, λοιπόν, δεν συντελείται ερήμην ούτε ενάντια στο «τοπικό», όπως με κάθε τρόπο ξεκαθαρίζουν και οι θεωρητικοί ή ειδήμονες των «δεξαμενών σκέψεων» κάθε κυριαρχικού κέντρου. Η παγκοσμιοποίηση γι' αυτούς είναι και τα δύο: ομοιομορφία και ποικιλότητα, χειραγώγηση και χειραφέτηση, συγκεντρωτισμός και αποκέντρωση, καθολικότητα και μερικότητα, παγκοσμιότητα και τοπικότητα κοκ. Θα χρειαστεί, όμως, να επανέλθουμε για να εξετάσουμε ορισμένα ακόμη ζητήματα....

Συσπείρωση Αναρχικών

τις επεμβάσεις σε Αφγανιστάν και Ιράκ καθώς και το «κλείσιμο» του Παλαιστινιακού, όπου εγκαθιδρύθηκαν δύο ξεχωριστά παλαιστινιακά κράτη-μαριονέτες.

Έχουμε αναφερθεί ήδη σε προηγούμενο φύλλο της ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ (φ. 109, Οκτώβριος 2011), στους λόγους για τους οποίους η δυτική κυριαρχία σε συνεργασία με αραβικά κράτη και μουσουλμανικές συμμορίες διέλυσε τη Λιβύη. Πρόκειται για μια διάλυση που δεν αφορά τους γεωγραφικούς και κρατικούς όρους, αλλά τη σάρωση των ανθρώπινων ομάδων και των κοινωνικών σχέσεων που είχαν αναδειχθεί μέσα από πολύχρονες διεργασίες, αλλά και διαδικασίες, επιδεινώνοντας τη θέση αυτών των ομάδων μέσα στο νέο πλαίσιο εξανδραποδισμού που δρομολογήθηκε.

Αυτή η κατάτμηση των κρατών και ομοσπονδιών αποτελεί το πρωταρχικό μέλημα της ενοποιούμενης και ενοποιημένης κυριαρχίας, αφού με αυτή τη μέθοδο κατορθώνει να επιβάλει το νέο Status Quo. Βέβαια, το όλο σχέδιο έπρεπε να συνδεθεί, στην περίπτωση αυτή, με την λεγόμενη «αραβική άνοιξη» η οποία αποτέλεσε την προπαγανδιστική και συνάμα απατηλή προμετωπίδα για την επίτευξη των πολιτικών αναδιαρθρώσεων στην ευρύτερη περιοχή.

Είναι αδιαμφισβήτητο, πλέον, γεγονός πως η παγκοσμιοποιημένη κυριαρχία προχωρά αδίστακτα μέσα από ποτάμια αίματος, σωρούς ερειπίων και τεράστιες καταστροφές στο φυσικό περιβάλλον, απογυμνώνοντας τους ανθρώπους από τα αναγκαία για την διαβίωσή τους και ανακατασκευάζοντας τους όρους καταπίεσης κι εκμετάλλευσης.

Τα βασικά εργαλεία για τις επεμβάσεις στην ευρύτερη περιοχή, από το Ιράκ μέχρι και τη Λιβύη, απαρτίζονται από τη Σαουδική Αραβία, το Κατάρ και την Ιορδανία. Είναι αυτές που απροσχημάτιστα επεμβαίνουν έχοντας το προβάδισμα και διευκολύνοντας και ανοίγοντας το δρόμο για την επέλαση των λοιπών εταίρων του ενοποιημένου μπλοκ της κυριαρχίας. Έχουν μάλιστα αναδειχθεί από τους κύριους χρηματοδότες, στρατολόγους και υποκινητές των διάφορων συμμοριών μισθοφόρων και μη, που επιδίδονται σε σφαγές, λεηλασίες, βιασμούς, λυντσαρίσματα και κάθε είδους καταστροφές. Άλλωστε, είναι συστατικό της κυριαρχίας να χρησιμοποιεί διάφορες διαβαθμίσεις υπανθρώπων, που φέρνουν σε πέρας τις «βρώμικες δουλειές».

Εννοείται πως δεν έχουν κανενός είδους ουσιαστική σημασία οι επικλήσεις των κάθε λογής «πρόθυμων» να πολεμήσουν και να ανατρέψουν τα υπάρχοντα καθεστώτα, επειδή είναι τυραννικά. Οι υποστηρικτές και διεκπε-

τη, όπως φαίνεται με μια επιφανειακή ματιά. Μένει να δούμε κάπως προσεκτικά τα διάφορα κομμάτια του παζλ που συνθέτουν ένα δεδομένο που χαρακτηρίζεται ως ένας παρατεταμένος παγκόσμιος πόλεμος, που παραμένει αφανής στις ουσιαστικές του πλευρές και που έχει ομοιότητες με εκείνον που περιγράφει ο Τζώρτζ Όργουελ στο «1984». Εκεί, όπως και στις τωρινές συνθήκες, οι πληθυσμοί ενημερώνονται για τις νίκες σ' έναν πόλεμο στον οποίο οι ίδιοι δεν συμμετέχουν άμεσα, ο «εχθρός» μοιάζει φανταστικός, αλλά δεν παύει να παρουσιάζεται σαν τρομακτικός.

Στον παρόντα πόλεμο υπάρχουν κάποιες μικρές διαφοροποιήσεις: Ο «εχθρός» είναι ορατά-αόρατος, αφού οι περισσότεροι πληροφορούνται μόνο όσα θέλουν ή αφήνουν οι διαχειριστές της πληροφορίας να μαθευτούν και μάλιστα με την μέθοδο της μερικότητας και της διαστρέβλωσης των όσων λέγονται ή γίνονται. Η στρέβλωση γίνεται σε τέτοιο μάλιστα βαθμό και με τέτοιο τρόπο, ώστε να οδηγούν σε παραίτηση κάθε ατομική προσπάθεια που θα επιδιώξει να αξιοποιήσει τα αληθινά γεγονότα και να εξάγει τα συμπεράσματα που προκύπτουν. Το πρότυπο του «εχθρού» εμφανίζεται να έχει παρόμοια χαρακτηριστικά, ανεξάρτητα από το αν πρόκειται για τον Σαντάμ, τον Καντάφι, τον Αχμαντινετζάντ ή τον Άσσαντ.

Ας μην πάμε πολύ πίσω. Έχει περάσει ένας και πλέον χρόνος μετά από την άγρια δολοφονία του Καντάφι από τους ελεεινούς λακέδες της δυτικής, αλλά και της ευρύτερης κυριαρχίας κι όμως μέσα στην επιβεβλημένη σιγή τάφου ο υπόλοιπος κόσμος μαθαίνει στα ξαφνικά πως υπάρχουν ακόμα περιοχές στη Λιβύη –όπως η Μπάνι Ουαλίντ που τη μια μέρα ανακοινώνεται πως «καταλήφθηκε» από τις συμμορίες του νέου καθεστώτος και μετά από δύο μέρες διαψεύδεται– που εξακολουθούν να αντιστέκονται. Κι όλα αυτά παρά τις εκατόμβες νεκρών, παρά τα απάνθρωπα βασανιστήρια σ' όσους συλλήβδην χαρακτηρίζουν ως υποστηρικτές του προηγούμενου καθεστώτος και παρ' όλη την τρομοκρατία. Εν τούτοις, θα ήταν υπερβολικά αισιόδοξο –και με δεδομένη την περιορισμένη έως ανύπαρκτη ενημέρωση– να υποστηριχτεί πως αυτή τη στιγμή υπάρχει ισχυρή αντίσταση στους εγκάθετους της συνασπισμένης κυριαρχίας. Και μετά έρχεται η σιωπή για να ακολουθήσει ο επόμενος ενημερωτικός κεραυνός μέσα σε μια τεχνητή ξαστεριά. Η διαχείριση της πληροφορίας είναι ένα πανίσχυρο μέσο για την αποξένωση του πλήθους από την πραγματικότητα που μετα-

συνέχεια στη σελίδα 6

συνέχεια από τη σελίδα 5

σχηματίζουν οι εξουσίες. Είναι, ακόμη, το μέσο με το οποίο ο παγκόσμιος πόλεμος που διεξάγεται εδώ και δεκαετίες αποκτά τις επιβαλλόμενες διαστάσεις που εξυπηρετούν τις ανάγκες των εξουσιών: η νίκη και η συντριβή του «εχθρού», οι θριαμβευτικές ιαχές εναλλάσσονται με τον κίνδυνο που επαπειλεί (πραγματικά ή πλαστά) η ανασύνταξή του.

Το τέλος μιας περιόδου και η αρχή μιας άλλης

Είναι απαραίτητο να θυμηθούμε, όχι τόσο τις λεπτομέρειες όσο τα κύρια γεγονότα που σημάδεψαν την δεκαετία 1979-1989. [Να σημειώσουμε πως μια εκτεταμένη και λεπτομερειακή ανάλυση θα ήταν ιδιαίτερα περίπλοκη και θα ξεπερνούσε τα όρια του χώρου μιας εφημερίδας. Ευελπιστούμε στο μέλλον και με διάφορες επί μέρους προσπάθειες ανάλυσης να συμβάλλουμε στην πληρέστερη κατανόηση των διαδικασιών της ενοποιημένης κυριαρχίας κατά τις δύο προηγούμενες δεκαετίες της συγκρότησής της.] Πρόκειται για τις τελευταίες έντονες αντιπαραθέσεις που υπήρξαν πριν από την έναρξη της νέας περιόδου ενοποίησης, πλέον, της κυριαρχίας και η οποία συμβολίζεται με το γκρέμισμα του τείχους που από το 1961 χώριζε το Βερολίνο σε δυτικό και ανατολικό.

Εδώ χρειάζεται να αναφερθούμε σε δύο σημαντικά γεγονότα που έλαβαν χώρα στη δεκαετία 1979-1989 και τα οποία θα πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν, δεδομένου πως σηματοδοτούν τις μετέπειτα ενέργειες της κυριαρχίας. Είναι οι τελευταίες κινήσεις που γίνονται πριν από την έναρξη της νέας περιόδου για τον έλεγχο της περιοχής του Καυκάσου και ιδιαίτερα του Περσικού Κόλπου. Η ΕΣΣΔ προκειμένου να αποκτήσει στρατηγικό και τακτικό πλεονέκτημα εν όψει των επερχόμενων ανακατατάξεων σπεύδει να στηρίξει το κομμουνιστικό καθεστώς της Καμπούλ. Θα βρεθεί, όμως, αντιμέτωπη με την πολύπλευρη συμμαχία των ΗΠΑ, της Αγγλίας, του Πακιστάν, της Σαουδικής Αραβίας, της Αιγύπτου και της Κίνας που στηρίζουν με όλους τους τρόπους τους αντάρτες που δρουν εναντίον της σοβιετική παρουσίας. Ο πόλεμος θα διαρκέσει 10 ολόκληρα χρόνια για να λήξει με την ήττα και την απόσυρση των στρατιωτικών δυνάμεων της ΕΣΣΔ.

Το δεύτερο σημαντικό γεγονός, είναι ο πόλεμος ανάμεσα στο Ιράκ και το Ιράν, ο οποίος ξεκίνησε το 1980 και κράτησε μέχρι το 1988. Επρόκειτο για έναν πόλεμο που, παρ' όλες τις προσπάθειες των δύο αντιμαχόμενων πλευρών για την κυριαρχία στην περιοχή, κατέληξε σε «ισοκλεισμός εναέριων ζωνών και ο έλεγχος των από αέρος πτήσεων του Ιράκ.

Με τον πρώτο Πόλεμο του Κόλπου, γίνεται φανερό πως οι όροι έχουν αλλάξει, αλλά και διάφοροι άξονες επιρροών μετατοπίζονται. Οι στρατηγικοί άξονες, όμως, αλλάζουν κατευθύνσεις μόνο κάτω από αδήριτες ανάγκες. Έτσι, γίνεται αντιληπτό, πως το άνοιγμα της νέας περιόδου, που είχε προετοιμαστεί μία εικοσαετία πριν, έβαζε επιτακτικά τη διαμόρφωση των νέων όρων που θα επιβάλλονταν κατά πρώτον στους πληθυσμούς της Ευρώπης και παράλληλα σε αυτούς που περιλαμβάνονται στον Καύκασο και τις εκείθεν περιοχές, που ανήκαν στην μέχρι τότε κομμουνιστική αυτοκρατορία. Αλλά, το κέντρο βάρους των μετασχηματισμών μέσα στα πλαίσια της ενοποιητικής διαδικασίας εξακολουθεί να παραμένει ο άξονας Αφγανιστάν, Ιράκ, Ιράν, Συρία παρά τις ανοικτές στρατιωτικές επεμβάσεις των ΗΠΑ στα δύο πρώτα κράτη την δεκαετία που μας πέρασε.

Ο Συριακός πόλεμος

Προκειμένου να φτάσει στην παρούσα, δι' αντιπροσώπων, επέμβαση στη Συρία, η ενοποιημένη κυριαρχία έπρεπε να εδραιώσει την εξάλειψη του προηγούμενου

ταςκευή αγωγού φυσικού αερίου που θα ξεκινούσε από το Ιράν και θα κατέληγε μέσω Ιράκ στην Συρία κι από κει θα γινόταν η διοχέτευσή του στην Ευρώπη. Βέβαια, αυτό ο αγωγός έκτασης 1500 χιλιομέτρων δεν κατασκευάστηκε λόγω της έντασης της «εξέγερσης». Θα πρέπει, επίσης, να ληφθεί υπ' όψιν ότι ένας ακόμη αγωγός (πετρελαίου αυτή τη φορά) επρόκειτο να κατασκευαστεί μετά από συμφωνία ανάμεσα στο Ιράκ και τη Συρία και ο οποίος θα κατέληγε στο συριακό λιμάνι Baniyas, όπου τερματίζει ο ανενεργός πετρελαιοαγωγός Kirkuk-Baniyas.

Συνεπώς, μια ανατροπή του Συριακού καθεστώτος θα άλλαζε τους συσχετισμούς κυριαρχίας κι εκμετάλλευσης των πόρων και θα απομόνωνε το Ιράν, που αποτελεί από καιρό στόχο της Δυτικής κυριαρχίας και αραβικών κρατών, όπως το Κατάρ και η Σαουδική Αραβία, τα οποία αποβλέπουν στην αναβάθμιση του ρόλου τους στην περιοχή. Είναι επόμενο, μπροστά σε μια τέτοια κατάσταση, η Συρία και το Ιράν να έχουν συγκροτήσει μια ουσιαστική συμμαχία, ενώ το καθεστώς του Ιράκ προσεγγίζει σταθερά προς μια άτυπη συμμαχία ή ενός άξονα αλληλοϋποστήριξης με αυτά τα καθεστώτα, παρά την συνεχή πίεση που δέχεται από τις ΗΠΑ.

Ας μην περάσει, επίσης, απαρατήρητο το γεγονός,

λεπτομερειακή ανάλυση θα ήταν ιδιαίτερα περίπλοκη και θα ξεπερνούσε τα όρια του χώρου μιας εφημερίδας. Ευελπιστούμε στο μέλλον και με διάφορες επί μέρους προσπάθειες ανάλυσης να συμβάλλουμε στην πληρέστερη κατανόηση των διαδικασιών της ενοποιημένης κυριαρχίας κατά τις δύο προηγούμενες δεκαετίες της συγκρότησής της.] Πρόκειται για τις τελευταίες έντονες αντιπαραθέσεις που υπήρξαν πριν από την έναρξη της νέας περιόδου ενοποίησης, πλέον, της κυριαρχίας και η οποία συμβολίζεται με το γκρέμισμα του τείχους που από το 1961 χώριζε το Βερολίνο σε δυτικό και ανατολικό.

Εδώ χρειάζεται να αναφερθούμε σε δύο σημαντικά γεγονότα που έλαβαν χώρα στη δεκαετία 1979-1989 και τα οποία θα πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν, δεδομένου πως σηματοδοτούν τις μετέπειτα ενέργειες της κυριαρχίας. Είναι οι τελευταίες κινήσεις που γίνονται πριν από την έναρξη της νέας περιόδου για τον έλεγχο της περιοχής του Καυκάσου και ιδιαίτερα του Περσικού Κόλπου. Η ΕΣΣΔ προκειμένου να αποκτήσει στρατηγικό και τακτικό πλεονέκτημα εν όψει των επερχόμενων ανακατατάξεων σπεύδει να στηρίξει το κομμουνιστικό καθεστώς της Καμπούλ. Θα βρεθεί, όμως, αντιμέτωπη με την πολύπλευρη συμμαχία των ΗΠΑ, της Αγγλίας, του Πακιστάν, της Σαουδικής Αραβίας, της Αιγύπτου και της Κίνας που στηρίζουν με όλους τους τρόπους τους αντάρτες που δρουν εναντίον της σοβιετικής παρουσίας. Ο πόλεμος θα διαρκέσει 10 ολόκληρα χρόνια για να λήξει με την ήττα και την απόσυρση των στρατιωτικών δυνάμεων της ΕΣΣΔ.

Το δεύτερο σημαντικό γεγονός, είναι ο πόλεμος ανάμεσα στο Ιράκ και το Ιράν, ο οποίος ξεκίνησε το 1980 και κράτησε μέχρι το 1988. Επρόκειτο για έναν πόλεμο που, παρ' όλες τις προσπάθειες των δύο αντιμαχόμενων πλευρών για την κυριαρχία στην περιοχή, κατέληξε σε «ισοπαλία», ενώ απέφερε περισσότερο από ένα εκατομμύριο νεκρούς.

Η κατάσταση, που διατηρήθηκε αναλλοίωτη παρά την τεράστια αιματοχυσία της δεκαετίας, σηματοδοτεί το τέλος των διαφορετικών στρατοπέδων και προχωρά στην ενοποίησή τους, μεταφέροντας τις αντιθέσεις στο εσωτερικό ενός ενιαίου «οργανισμού», που αρχίζει να διαπλατύνεται συμπεριλαμβάνοντας στους κόλπους του όλο και περισσότερες δυνάμεις, ώστε να ολοκληρωθεί το πλέγμα της παγκοσμιοποίησης, που θα συστήσει τη νέα περίοδο.

Εδώ, πλέον, υπάρχουν συνεχώς ισχυροποιούμενοι σύνεταιροι στο μπλοκ της ενοποιημένης και ταυτόχρονα ενοποιούμενης κυριαρχίας, η οποία έχει σαν στόχο την αλληλοδιείσδυση των ισχυρών κομματιών της σε ανατολή και δύση σε Ασία και Αφρική. Μια αλληλοδιείσδυση που θα αποτρέψει τις κεντρόφυγες τάσεις των υπολοίπων και αποσκοπεί στο μετασχηματισμό του χαρακτήρα των εσωτερικών αντιθέσεων που υπάρχουν στους κόλπους της κυριαρχίας, χωρίς, όμως, να τις εξαλείφει.

Αυτός ο χαρακτήρας διατηρεί σε πολλές περιπτώσεις

ποιητικής διαδικασίας εξακολουθεί να παραμένει ο άξονας Αφγανιστάν, Ιράκ, Ιράν, Συρία παρά τις ανοικτές

στρατιωτικές επεμβάσεις των ΗΠΑ στα δύο πρώτα κράτη την δεκαετία που μας πέρασε.

Ο Συριακός πόλεμος

Προκειμένου να φτάσει στην παρούσα, δι' αντιπροσώπων, επέμβαση στη Συρία, η ενοποιημένη κυριαρχία έπρεπε να εδραιώσει την εξάλειψη του προηγούμενου Status Quo στην Ευρώπη. Έχοντας ευθύς εξ αρχής να αντιμετωπίσει πολλά ζητήματα, εφάρμοσε τον «καταμερισμό εργασιών». Η Ρωσία θα ασχολούταν κατ' αρχήν με τον Καύκασο, ενώ οι ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ με τη σοβαρή υπόθεση της Γιουγκοσλαβίας. Όλη η δεκαετία του 1990 (αν αφαιρέσουμε τον Πρώτο Πόλεμο του Κόλπου) αναλώθηκε στην «τακτοποίηση» αυτής της «εκκρεμότητας». Η διάλυση της Γιουγκοσλαβίας ήταν «εκ των ων ουκ άνευ». Χρειάστηκε μια οκταετία για να ολοκληρωθεί η διαδικασία του τεμαχισμού της το 1999, με τους βομβαρδισμούς του ΝΑΤΟ. Σ' αυτό το διάστημα η Ρωσία διεξήγε δύο πολέμους στον Καύκασο καταλαμβάνοντας, εν τέλει, την Τσετσενία, αφού προηγούμενα σταθεροποιήθηκε εσωτερικά. Αυτές ήταν οι άμεσες προτεραιότητες στην πρώτη δεκαετία του βίου της ενοποιημένης και ενοποιούμενης κυριαρχίας. [**Ενοποιημένη** επειδή αποτελεί τη βάση αυτών που πρωταρχικά την αποτέλεσαν και **ενοποιούμενη** επειδή η διαδικασία ενσωμάτωσης και των υπόλοιπων κομματιών της συνεχίζεται.]

Είναι φανερό, πως η σημασία του κάθε στόχου που τίθεται από την κυριαρχία λαμβάνει υπ' όψιν της την ιδιαί-

των, όπως το Κατάρ και η Σαουδική Αραβία, τα οποία αποβλέπουν στην αναβάθμιση του ρόλου τους στην περιοχή. Είναι επόμενο, μπροστά σε μια τέτοια κατάσταση, η Συρία και το Ιράν να έχουν συγκροτήσει μια ουσιαστική συμμαχία, ενώ το καθεστώς του Ιράκ προσεγγίζει σταθερά προς μια άτυπη συμμαχία ή ενός άξονα αλληλοϋποστήριξης με αυτά τα καθεστώτα, παρά την συνεχή πίεση που δέχεται από τις ΗΠΑ.

Ας μην περάσει, επίσης, απαρατήρητο το γεγονός, πως η σχετική επιτυχία της επέμβασης στο Ιράκ αφορά την κατασκευή του προτεκτοράτου του Ιρακινού Κουρδιστάν από το οποίο, πέρα από τα πετρελαϊκά οφέλη, το σημαντικό στοιχείο είναι η πολιτική επιρροή στην περιοχή μέσω των ανθρώπων του Μπαρζανί, οι οποίοι διατηρούν δεκαετίες δεσμών με τις ΗΠΑ μέσω της CIA.

Δεν είναι τυχαίο που μια ένοπλη ομάδα Πεσμεργκά (Κούρδοι του «Ανεξάρτητου» Ιρακινού Κουρδιστάν) εγκαταστάθηκαν στις παραμεθόριες με τη Συρία περιοχές της Αφρίν και της Κομπάν. Ο Μπαρζανί δήλωσε συγκεκριμένα πως «για τη δημόσια ασφάλεια της κουρδικής περιφέρειας του Ιράκ δεν θα παρέχεται σε κανέναν η είσοδος στην περιφέρεια του Ιράκ, από το Δυτικό (Συριακό) Κουρδιστάν». Λίγες μέρες αργότερα συναντήθηκε με τον Νταβούτογλου, ο οποίος του τόνισε: «*Η Νέα Συρία* (υπονοώντας αυτή που θα προκύψει μετά την ανατροπή του καθεστώτος υπό τον Άσσαντ) *θα πρέπει να απελευθερωθεί από τις τρομοκρατικές και εξτρεμιστικές ομάδες και οργανώσεις*», υπονοώντας τις κουρδικές αυτονομιστικές δυνάμεις της Συρίας (εννοώντας το PYD που είναι αντίστοιχο του PKK).

συμμαχία των ΗΠΑ, της Αγγλίας, του Πακιστάν, της Σαουδικής Αραβίας, της Αιγύπτου και της Κίνας που στηρίζουν με όλους τους τρόπους τους αντάρτες που δρουν εναντίον της σοβιετική παρουσίας. Ο πόλεμος θα διαρκέσει 10 ολόκληρα χρόνια για να λήξει με την ήττα και την απόσυρση των στρατιωτικών δυνάμεων της ΕΣΣΔ.

Το δεύτερο σημαντικό γεγονός, είναι ο πόλεμος ανάμεσα στο Ιράκ και το Ιράν, ο οποίος ξεκίνησε το 1980 και κράτησε μέχρι το 1988. Επρόκειτο για έναν πόλεμο που, παρ' όλες τις προσπάθειες των δύο αντιμαχόμενων πλευρών για την κυριαρχία στην περιοχή, κατέληξε σε «ισοπαλία», ενώ απέφερε περισσότερο από ένα εκατομμύριο νεκρούς.

Η κατάσταση, που διατηρήθηκε αναλλοίωτη παρά την τεράστια αιματοχυσία της δεκαετίας, σηματοδοτεί το τέλος των διαφορετικών στρατοπέδων και προχωρά στην ενοποίησή τους, μεταφέροντας τις αντιθέσεις στο εσωτερικό ενός ενιαίου «οργανισμού», που αρχίζει να διαπλατύνεται συμπεριλαμβάνοντας στους κόλπους του όλο και περισσότερες δυνάμεις, ώστε να ολοκληρωθεί το πλέγμα της παγκοσμιοποίησης, που θα συστήσει τη νέα περίοδο.

Εδώ, πλέον, υπάρχουν συνεχώς ισχυροποιούμενοι συνέταιροι στο μπλοκ της ενοποιημένης και ταυτόχρονα ενοποιούμενης κυριαρχίας, η οποία έχει σαν στόχο την αλληλοδιείσδυση των ισχυρών κομματιών της σε ανατολή και δύση σε Ασία και Αφρική. Μια αλληλοδιείσδυση που θα αποτρέψει της κεντρόφυγες τάσεις των υπολοίπων και αποσκοπεί στο μετασχηματισμό του χαρακτήρα των εσωτερικών αντιθέσεων που υπάρχουν στους κόλπους της κυριαρχίας, χωρίς, όμως, να τις εξαλείφει.

Αυτός ο χαρακτήρας διατηρεί σε πολλές περιπτώσεις αναλλοίωτη την έκφραση των κάθε είδους αντιθέσεων αλλά όμως το περιεχόμενο διαφέρει κατά πολύ από αυτό που υπήρχε, κατά τη δεκαετία που αναφερθήκαμε προηγουμένως. Οι «λεπτές» αποχρώσεις των εσωτερικών εντάσεων έχουν, πάντως, τη σημασία τους και παίζουν ιδιαίτερο ρόλο στις συνθήκες που θα διαμορφωθούν μετά από την κάθε είδους ανοικτή ή συγκεκαλυμμένη «ρήξη».

Η σφραγίδα στο πρακτικό πεδίο, μετά την συμφωνία των Μπους (πρεσβύτερου)-Γκορμπατσώφ στη Μάλτα για τη ΝΕΑ ΤΑΞΗ πραγμάτων, ήρθε με τον πρώτο πόλεμο του Κόλπου (Ιανουάριος-Φεβρουάριος 1991), όπου οι συνασπισμένες δυνάμεις 35 κρατών –συμπεριλαμβανομένων των ΗΠΑ και της Αγγλίας και χωρίς τη συμμετοχή της Ρωσίας (που «αδιαφόρησε»)– νίκησαν το Ιράκ κατά την επονομαζόμενη «καταιγίδα της ερήμου», απελευθερώνοντας το Κουβέιτ που είχε καταληφθεί τον Αύγουστο του 1990 από τις δυνάμεις του Ιράκ. Ακολουθεί ο απο-

στρατιωτικές επεμβάσεις των ΗΠΑ στα δύο πρώτα κράτη την δεκαετία που μας πέρασε.

Ο Συριακός πόλεμος

Προκειμένου να φτάσει στην παρούσα, δι' αντιπροσώπων, επέμβαση στη Συρία, η ενοποιημένη κυριαρχία έπρεπε να εδραιώσει την εξάλειψη του προηγούμενου Status Quo στην Ευρώπη. Έχοντας ευθύς εξ αρχής να αντιμετωπίσει πολλά ζητήματα, εφάρμοσε τον «καταμερισμό εργασιών». Η Ρωσία θα ασχολούταν κατ' αρχήν με τον Καύκασο, ενώ οι ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ με τη σοβαρή υπόθεση της Γιουγκοσλαβίας. Όλη η δεκαετία του 1990 (αν αφαιρέσουμε τον Πρώτο Πόλεμο του Κόλπου) αναλώθηκε στην «τακτοποίηση» αυτής της «εκκρεμότητας». Η διάλυση της Γιουγκοσλαβίας ήταν «εκ των ων ουκ άνευ». Χρειάστηκε μια οκταετία για να ολοκληρωθεί η διαδικασία του τεμαχισμού της το 1999, με τους βομβαρδισμούς του ΝΑΤΟ. Σ' αυτό το διάστημα η Ρωσία διεξήγε δύο πολέμους στον Καύκασο καταλαμβάνοντας, εν τέλει, την Τσετσενία, αφού προηγούμενα σταθεροποιήθηκε εσωτερικά. Αυτές ήταν οι άμεσες προτεραιότητες στην πρώτη δεκαετία του βίου της ενοποιημένης και ενοποιούμενης κυριαρχίας. [**Ενοποιημένη** επειδή αποτελεί τη βάση αυτών που πρωταρχικά την αποτέλεσαν και **ενοποιούμενη** επειδή η διαδικασία ενσωμάτωσης και των υπόλοιπων κομματιών της συνεχίζεται.]

Είναι φανερό, πως η σημασία του κάθε στόχου που τίθεται από την κυριαρχία λαμβάνει υπ' όψιν της την ιδιαίτερότητα του ζητήματος και τα συμφέροντα των τμημάτων που την συναποτελούν. Έτσι θα διαπιστώσει κάποιος πολύ εύκολα τους λόγους που κατά την δεύτερη δεκαετία 2000-2010, η Ρωσία «αδιαφορεί» και για τον Δεύτερο Πόλεμο στον Κόλπο, αλλά και για την επέμβαση στο Αφγανιστάν, συνεχίζοντας να ασχολείται με την εδραίωση και ενίσχυση της θέσης της στον Καύκασο που συνδέεται με τις συμφωνίες οικονομικού και γεωστρατηγικού περιεχομένου τις οποίες συνάπτει.

Σ' αυτή τη δεκαετία γίνονται κινήσεις ουσιαστικά για την αναμέτρηση και τη διανομή των πόρων μιας από τις στρατηγικότερες περιοχές του πλανήτη, που κατέχουν το Ιράν και η Συρία. Το μεν Ιράν είναι πλούσιο σε πετρέλαιο, φυσικό αέριο και ορυκτά, ενώ η Συρία διασχίζεται από τέσσερις ποταμούς (Τίγρης, Ευφράτης, Ορόντης και Χρυσορόας) και συνεπώς κατέχει τον πλέον σημαντικό φυσικό πλούτο της περιοχής, το νερό. Παράλληλα θα πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν ότι είχε προγραμματιστεί η καριοχή. Είναι επόμενο, μπροστά σε μια τέτοια κατάσταση, η Συρία και το Ιράν να έχουν συγκροτήσει μια ουσιαστική συμμαχία, ενώ το καθεστώς του Ιράκ προσεγγίζει σταθερά προς μια άτυπη συμμαχία ή ενός άξονα αλληλοϋποστήριξης με αυτά τα καθεστώτα, παρά την συνεχή πίεση που δέχεται από τις ΗΠΑ.

Ας μην περάσει, επίσης, απαρατήρητο το γεγονός, πως η σχετική επιτυχία της επέμβασης στο Ιράκ αφορά την κατασκευή του προτεκτοράτου του Ιρακινού Κουρδιστάν από το οποίο, πέρα από τα πετρελαϊκά οφέλη, το σημαντικό στοιχείο είναι η πολιτική επιρροή στην περιοχή μέσω των ανθρώπων του Μπαρζανί, οι οποίοι διατηρούν δεκαετίες δεσμών με τις ΗΠΑ μέσω της CIA.

Δεν είναι τυχαίο που μια ένοπλη ομάδα Πεσμεργκά (Κούρδοι του «Ανεξάρτητου» Ιρακινού Κουρδιστάν) εγκαταστάθηκαν στις παραμεθόριες με τη Συρία περιοχές της Αφρίν και της Κομπάν. Ο Μπαρζανί δήλωσε συγκεκριμένα πως «για τη δημόσια ασφάλεια της κουρδικής περιφέρειας του Ιράκ δεν θα παρέχεται σε κανέναν η είσοδος στην περιφέρεια του Ιράκ, από το Δυτικό (Συριακό) Κουρδιστάν». Λίγες μέρες αργότερα συναντήθηκε με τον Νταβούτογλου, ο οποίος του τόνισε: *«Η Νέα Συρία* (υπονοώντας αυτή που θα προκύψει μετά την ανατροπή του καθεστώτος υπό τον Άσσαντ) *θα πρέπει να απελευθερωθεί από τις τρομοκρατικές και εξτρεμιστικές ομάδες και οργανώσεις»*, υπονοώντας τις κουρδικές αυτονομιστικές δυνάμεις της Συρίας (εννοώντας το PYD που είναι αντίστοιχο του PKK).

Όπως δεν είναι τυχαίο, πως ο Μασούντ Μπαρζανί γίνεται ο μοχλός πίεσης προς τους συγκυβερνήτες του στο Ιράκ προκειμένου να εκπληρωθούν οι άμεσες επιδιώξεις των ΗΠΑ-ΝΑΤΟ που αποσκοπούν στην αποσύνδεση των σχέσεων Ιράκ-Ιράν-Συρίας.

Είναι φανερό, πως στο παιχνίδι για την ανατροπή του καθεστώτος Άσσαντ, υπάρχουν εναλλαγές. Ενώ σε κάποια χρονική περίοδο δείχνεται πως είναι χαμένο για το καθεστώς, σε σχέση με τους όρους που ήθελαν αρχικά οι συνασπισμένες δυνάμεις της κυριαρχίας, (Σαουδική Αραβία, Κατάρ, ΗΠΑ, Τουρκία –που σε πλείστες περιπτώσεις ενεργεί ως αιχμή του δόρατος για την εφαρμογή των ΝΑΤΟικών στρατιωτικών σχεδιασμών) στην συνέχεια παρουσιάζεται η αντίθετη εικόνα.

Δεν υπάρχει αμφιβολία, πως σε κάθε σχέδιο υπάρχουν τα εναλλακτικά σενάρια. Επειδή στα παιχνίδια όπου συμμετέχουν πολλοί χρειάζεται να λαμβάνονται υπ' όψιν όλες οι πιθανές εκδοχές. Ξεκινώντας από τον μέγιστο

στόχο, περνά στον ενδιάμεσο για να καταλήξει, στο ελάχιστο. Η μετάλλαξη του πρωταρχικού σχεδίου βρίσκεται τη στιγμή που γράφεται αυτό το κείμενο στη δεύτερη εκδοχή του που είναι το κομμάτιασμα της χώρας (με ή χωρίς την παρουσία της ομάδας εξουσίας που εκπροσωπεί ο Άσσαντ). Η τρίτη εκδοχή είναι η νίκη των καθεστωτικών δυνάμεων. Όσο κι αν φαίνεται παράξενο, τόσο σ' αυτήν την περίπτωση όσο και σ' εκείνη που θα υπάρξει μια «λύση» κοινά αποδεκτή, η κατάσταση που θα προκύψει θα είναι σημαντικά διαφορετική από αυτήν που υπήρχε πριν την έναρξη των εχθροπραξιών και την εισβολή των κάθε είδους μισθοφόρων και κατσαπλιάδων που συνεπικουρούν τον Ελεύθερο Συριακό Στρατό.

Τα συμφέροντα είναι πολλά και αλληλοσυγκρουόμενα, στο εσωτερικό του κοινωνικού χώρου της Συρίας, σ' αυτά εξακολουθεί να αποσκοπεί η συνασπισμένη μερίδα της κυριαρχίας. Εδώ βρίσκονται σε αντιπαράθεση αλλά και σε συνεργασία διάφορες ανταγωνιστικές μερίδες, τόσο στον τομέα των πολιτικών ή θρησκευτικών πεποιθήσεων όσο και σε αυτόν των οικονομικών συμφερόντων.

Αυτό το μεγάλο πλέγμα αντιθέσεων είναι που προσπάθησαν να εκμεταλλευτούν οι δυνάμεις της εισβολής. Το ίδιο πλέγμα εσωτερικών αντιθέσεων υπήρχε και στην Λι-

και δεκαετίες και του οποίου τα χαρακτηριστικά έχουν προσαρμοστεί σύμφωνα με τις ανάγκες της ενοποιημένης κυριαρχίας, όπου οι βασικοί πρωταγωνιστές συνεχίζουν να αποφεύγουν την άμεση αντιπαράθεση στα σημεία «τριβής», αλλά αυτό δεν εμποδίζει στο να επιστρατεύουν τους κατά περίσταση συμμάχους τους που θα παίξουν το ρόλο που τους ανατίθεται και ο οποίος δεν είναι άμοιρος των συμφερόντων που έχουν.

Τα ορισμένου χαρακτήρα «στεγανά» –που υπήρχαν πριν την καταιγιστική διαδικασία ενοποίησης της κυριαρχίας που ξεκίνησε το 1989– έχουν πάψει πλέον να υπάρχουν. Η Ρωσία, για παράδειγμα, συμμετέχει στην εκστρατεία κατά της πειρατείας αλλά όχι στις επεμβάσεις στο Αφγανιστάν, στο Ιράκ και στη Λιβύη εκεί δηλαδή που η συμμετοχή της στα ποσοστά έχει οριστεί ως «χαμηλή» στις παρούσες συνθήκες.

Εν κατακλείδι

Ο πόλεμος των δυνάμεων της κυριαρχίας στη Συρία έχει προκαλέσει δεκάδες χιλιάδες νεκρούς, τραυματίες, αγνοούμενους, αλλά και εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες. Οι δυνάμεις των αντικαθεστωτικών δεν διστάζουν χρησιμοποιούν σαν ασπίδα τους άμαχους τους οποίους το καθεστώς σε πολλές περιπτώσεις δεν έχει κανένα

καύσιμα και άλλα υλικά υλικοτεχνικής φύσεως».

Την ίδια στιγμή το τουρκικό κράτος ετοιμάζεται να εξοπλιστεί από το ΝΑΤΟ με αντιπυραυλικά συστήματα PATRIOT.

Καθώς οι μάχες μαίνονται στη Δαμασκό και το Χαλέπι, οι δυνάμεις του καθεστώς δείχνονται ενισχυμένες στον στρατιωτικό τομέα απέναντι στους αντικαθεστωτικούς, κάτι που είναι ενδεχόμενο είτε να αναβάλλει είτε να επισπεύσει μια εκτεταμένη επιχείρηση κατά του καθεστώτος της Συρίας το οποίο, ας σημειωθεί, έχει ενισχύσει τους Κούρδους οι οποίοι έχουν καταλάβει περιοχές που βρίσκονται στα βορειοανατολικά της χώρας ανακόπτοντας την εισροή από την Τουρκία των «πρόθυμων απελευθερωτών». Παράλληλα το καθεστώς βρίσκεται ενισχυμένο με χιλιάδες μαχητές της Χεζμπολλάχ, αλλά και ιρανούς «φρουρούς της επανάστασης».

Η αντίπερα όχθη από την αρχή του πολέμου έχει να παραθέσει «επιστρατευμένους» από τούρκικους πληθυσμούς (Ουιγούρους,Τσετσένους, Τουρκμένιους), άραβες μισθοφόρους αλλά και τις οργανώσεις: Jounoud Al Cham (Στρατιώτες του Λεβάντε), Ousbat Al Ansar (Ο Σύνδεσμος των Παρτιζάνων), Fatah al Islam, Ιορδανούς και ένα συνονθύλευμα μισθοφόρων προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος αυτή της μάχης του μεγάλου πολέμου που θα συνεχιστεί. Αρκεί να καταμετρηθούν τα κράτη που συμμετέχουν σ' αυτήν την μεγάλης γεωπολιτικής, στρατηγικής και οικονομικής σημασίας αναμέτρηση για να γίνει αντιληπτό το μέγεθος των συμφερόντων που υπάρχουν: Ρωσία, ΗΠΑ, Γαλλία (με διφορούμενη στάση), Κίνα, Σαουδική Αραβία, Κατάρ, Ιράν, Ιράκ, Συρία, Ιορδανία, Τουρκία (που, όμως, παρά τον αποκλεισμό του Ιράν εξακολουθεί να αγοράζει πετρέλαιο πληρώνοντας με χρυσάφι), Ισραήλ, παλαιστινιακές οργανώσεις (στη Συρία, το Λίβανο και την Παλαιστίνη), Χεζμπολλάχ, Κούρδοι της Συρίας, ενώ δεν είναι προβλέψιμο το πόσοι ακόμα θα αναμιχθούν φανερά ή συγκαλυμμένα όσο παρατείνεται αυτός ο πόλεμος.

Η διανομή της «επόμενης μέρας», είτε αυτή προέλθει από μια «τελική» αναμέτρηση είτε από μια συμφωνία, θα βρει την περιοχή τελείως διαφορετική απ' ότι ήταν προηγουμένως και εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους ξεριζωμένους, σακατεμένους, δολοφονημένους.

Πάντως, «*η καλύτερη μέρα μετά την ανατροπή ενός κακού αυτοκράτορα είναι η πρώτη*» (Τάκιτος). Οι όποιες αυταπάτες τελειώνουν εκεί. Ο καινούργιος αυτοκράτορας βασισμένος στην αίγλη της νίκης προετοιμάζει τα χειρότερα για τους γηγενείς. Και οι κυρίαρχοι για τον

Τα συμφέροντα είναι πολλά και αλληλοσυγκρουόμενα, στο εσωτερικό του κοινωνικού χώρου της Συρίας, σ' αυτά εξακολουθεί να αποσκοπεί η συνασπισμένη μερίδα

της κυριαρχίας. Εδώ βρίσκονται σε αντιπαράθεση αλλά και σε συνεργασία διάφορες ανταγωνιστικές μερίδες, τόσο στον τομέα των πολιτικών ή θρησκευτικών πεποιθήσεων όσο και σε αυτόν των οικονομικών συμφερόντων.

Αυτό το μεγάλο πλέγμα αντιθέσεων είναι που προσπάθησαν να εκμεταλλευτούν οι δυνάμεις της εισβολής. Το ίδιο πλέγμα εσωτερικών αντιθέσεων υπήρχε και στην Λιβύη (τηρουμένων πάντοτε των αναλογιών), όμως εδώ δεν υπάρχει η «αδιαφορία» της Ρωσίας και της Κίνας, με δεδομένο μάλιστα πως η πρώτη διαθέτει βάσεις και στην περίπτωση βίαιης ανατροπής του καθεστώτος θα χάσει σοβαρά στρατηγικά ερείσματα που διαθέτει στην περιοχή.

Επομένως, βρίσκεται σε εξέλιξη ένας μεγάλος πόλεμος που μέχρι στιγμής διεξάγεται μέσω **αντιπροσώπων**. Ας μην ξεχνάμε, πως αυτός προετοιμαζόταν από την προηγούμενη δεκαετία με τις επιδρομές σε Αφγανιστάν και Ιράκ, αλλά και με την επιχείρηση του ισραηλινού στρατού στο Λίβανο το καλοκαίρι του 2006, που αποσκοπούσε τόσο στον στραγγαλισμό του κρατιδίου της Γάζας, όσο και στην αποδυνάμωση της Χεζμπολλάχ, που αποτελεί την πολιτική, ιδεολογική και θρησκευτική προέκταση του Ιράν και ένα «γεωπολιτικό» του αντέρεισμα. Ως προς το πρώτο σκέλος, η επιχείρηση των Σιωνιστών πέτυχε, αλλά απέτυχε στο δεύτερο. Η Χεζμπολλάχ βγήκε ενισχυμένη από αυτή τη μάχη και τώρα μπορεί να έχει σημαντικό ρόλο στα όσα διαδραματίζονται αυτή τη στιγ-

στο Αφγανιστάν, στο Ιράκ και στη Λιβύη εκεί δηλαδή που η συμμετοχή της στα ποσοστά έχει οριστεί ως «χαμηλή» στις παρούσες συνθήκες.

Εν κατακλείδι

Ο πόλεμος των δυνάμεων της κυριαρχίας στη Συρία έχει προκαλέσει δεκάδες χιλιάδες νεκρούς, τραυματίες, αγνοούμενους, αλλά και εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες. Οι δυνάμεις των αντικαθεστωτικών δεν διστάζουν χρησιμοποιούν σαν ασπίδα τους άμαχους τους οποίους το καθεστώς σε πολλές περιπτώσεις δεν έχει κανένα πρόβλημα να βομβαρδίσει. Σφαγές, λεηλασίες, βιασμοί, καταστροφές βρίσκονται στην ημερήσια διάταξη κυρίως από τις συμμορίες που πλαισιώνουν τους αντικαθεστωτικούς.

Προβοκάτσιες, όπου ρουκέτες αγνώστου προελεύσεως πλήττουν είτε χωριά της Τουρκίας, είτε περιοχές των υψωμάτων του Γκολάν που τελούν υπό κατάληψη από το Ισραήλ. **Αντιπερισπασμοί**, όπως οι πρόσφατες μάχες των 8 ημερών ανάμεσα στη Χαμάς και το Ισραήλ, που απέδειξαν πως το Ιράν υποστηρίζει και εξοπλίζει την παλαιστινιακή οργάνωση, αλλά πάντοτε με τα απαραίτητα ανταλλάγματα. Υπάρχει κανείς που θα αμφέβαλλε πως αυτές οι μάχες ήταν κινήσεις αντιπερισπασμού με στόχο την απασχόληση των ισραηλινών σε ένα μέτωπο που εθεωρείτο, μέχρι πρότινος, «χαμηλής έντασης»;

Επιδείξεις ισχύος αλλά και αναγκαστικές κινήσεις φθοράς του ενός ή του άλλου αντιπάλου ή ενδυνάμωση θέσεων των αντιμαχόμενων

λευθερωτών». Παράλληλα το καθεστώς βρίσκεται ενισχυμένο με χιλιάδες μαχητές της Χεζμπολλάχ, αλλά και ιρανούς «φρουρούς της επανάστασης».

Η αντίπερα όχθη από την αρχή του πολέμου έχει να παραθέσει «επιστρατευμένους» από τούρκικους πληθυσμούς (Ουιγούρους,Τσετσένους, Τουρκμένιους), άραβες μισθοφόρους αλλά και τις οργανώσεις: Jounoud Al Cham (Στρατιώτες του Λεβάντε), Ousbat Al Ansar (Ο Σύνδεσμος των Παρτιζάνων), Fatah al Islam, Ιορδανούς και ένα συνονθύλευμα μισθοφόρων προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος αυτή της μάχης του μεγάλου πολέμου που θα συνεχιστεί. Αρκεί να καταμετρηθούν τα κράτη που συμμετέχουν σ' αυτήν την μεγάλης γεωπολιτικής, στρατηγικής και οικονομικής σημασίας αναμέτρηση για να γίνει αντιληπτό το μέγεθος των συμφερόντων που υπάρχουν: Ρωσία, ΗΠΑ, Γαλλία (με διφορούμενη στάση), Κίνα, Σαουδική Αραβία, Κατάρ, Ιράν, Ιράκ, Συρία, Ιορδανία, Τουρκία (που, όμως, παρά τον αποκλεισμό του Ιράν εξακολουθεί να αγοράζει πετρέλαιο πληρώνοντας με χρυσάφι), Ισραήλ, παλαιστινιακές οργανώσεις (στη Συρία, το Λίβανο και την Παλαιστίνη), Χεζμπολλάχ, Κούρδοι της Συρίας, ενώ δεν είναι προβλέψιμο το πόσοι ακόμα θα αναμιχθούν φανερά ή συγκαλυμμένα όσο παρατείνεται αυτός ο πόλεμος.

Η διανομή της «επόμενης μέρας», είτε αυτή προέλθει από μια «τελική» αναμέτρηση είτε από μια συμφωνία, θα βρει την περιοχή τελείως διαφορετική απ' ό,τι ήταν προηγουμένως και εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους ξεριζωμένους, σακατεμένους, δολοφονημένους.

Πάντως, *«η καλύτερη μέρα μετά την ανατροπή ενός κακού αυτοκράτορα είναι η πρώτη»* (Τάκιτος). Οι όποιες αυταπάτες τελειώνουν εκεί. Ο καινούργιος αυτοκράτορας βασισμένος στην αίγλη της νίκης προετοιμάζει τα χειρότερα για τους γηγενείς. Και οι κυρίαρχοι για τον πλανήτη...

Συσπείρωση Αναρχικών

της κυριαρχίας. Εδώ βρίσκονται σε αντιπαράθεση αλλά και σε συνεργασία διάφορες ανταγωνιστικές μερίδες, τόσο στον τομέα των πολιτικών ή θρησκευτικών πεποιθήσεων όσο και σε αυτόν των οικονομικών συμφερόντων.

Αυτό το μεγάλο πλέγμα αντιθέσεων είναι που προσπάθησαν να εκμεταλλευτούν οι δυνάμεις της εισβολής. Το ίδιο πλέγμα εσωτερικών αντιθέσεων υπήρχε και στην Λιβύη (τηρουμένων πάντοτε των αναλογιών), όμως εδώ δεν υπάρχει η «αδιαφορία» της Ρωσίας και της Κίνας, με δεδομένο μάλιστα πως η πρώτη διαθέτει βάσεις και στην περίπτωση βίαιης ανατροπής του καθεστώτος θα χάσει σοβαρά στρατηγικά ερείσματα που διαθέτει στην περιοχή.

Επομένως, βρίσκεται σε εξέλιξη ένας μεγάλος πόλεμος που μέχρι στιγμής διεξάγεται μέσω **αντιπροσώπων**. Ας μην ξεχνάμε, πως αυτός προετοιμαζόταν από την προηγούμενη δεκαετία με τις επιδρομές σε Αφγανιστάν και Ιράκ, αλλά και με την επιχείρηση του ισραηλινού στρατού στο Λίβανο το καλοκαίρι του 2006, που αποσκοπούσε τόσο στον στραγγαλισμό του κρατιδίου της Γάζας, όσο και στην αποδυνάμωση της Χεζμπολλάχ, που αποτελεί την πολιτική, ιδεολογική και θρησκευτική προέκταση του Ιράν και ένα «γεωπολιτικό» του αντέρεισμα. Ως προς το πρώτο σκέλος, η επιχείρηση των Σιωνιστών πέτυχε, αλλά απέτυχε στο δεύτερο. Η Χεζμπολλάχ βγήκε ενισχυμένη από αυτή τη μάχη και τώρα μπορεί να έχει σημαντικό ρόλο στα όσα διαδραματίζονται αυτή τη στιγμή, δεδομένου πως από την τροπή που θα πάρουν κρίνεται ακόμα και αυτή η ύπαρξή της.

Από τους πρώτους μήνες διαφάνηκε πως αυτό το μέρος του παγκόσμιου πολέμου που έχει αγκαλιάσει τμηματικά μεν, αλλά με διάρκεια το μεγαλύτερο μέρος του πλανήτη δεν θα ήταν ένα σύντομο επεισόδιο. Οι αντιμαχόμενες πλευρές έριχναν τμηματικά τα χαρτιά τους στο πεδίο της μάχης. Η Ρωσία έφερε επιδεικτικά τμήμα ειδικών δυνάμεων, πρόβαλε βέτο στο συμβούλιο ασφαλείας του ΟΗΕ απέναντι στις προτάσεις για επέμβαση και εναέριο αποκλεισμό της Συρίας και συνεχίζει να εξοπλίζει το καθεστώς υπό τον Άσαντ.

Η Κίνα, από την πλευρά της, διαπιστώνει πως μια κατάρρευση της Συρίας και ο συνεπαγόμενος ασφυκτικός κλοιός γύρω από το Ιράν θα δώσει ισχυρό προβάδισμα και ισχύ στις ΗΠΑ και τις ανταγωνίστριες προς το Ιράν δυνάμεις της Σαουδικής Αραβίας και του Κατάρ.

Ο πόλεμος στη Συρία, λοιπόν, είναι κομμάτι του τρίτου παγκόσμιου πολέμου που συνεχίζεται αδιάλειπτα εδώ

Εν κατακλείδι

Ο πόλεμος των δυνάμεων της κυριαρχίας στη Συρία έχει προκαλέσει δεκάδες χιλιάδες νεκρούς, τραυματίες, αγνοούμενους, αλλά και εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες. Οι δυνάμεις των αντικαθεστωτικών δεν διστάζουν χρησιμοποιούν σαν ασπίδα τους άμαχους τους οποίους το καθεστώς σε πολλές περιπτώσεις δεν έχει κανένα πρόβλημα να βομβαρδίσει. Σφαγές, λεηλασίες, βιασμοί, καταστροφές βρίσκονται στην ημερήσια διάταξη κυρίως από τις συμμορίες που πλαισιώνουν τους αντικαθεστωτικούς.

Προβοκάτσιες, όπου ρουκέτες αγνώστου προελεύσεως πλήττουν είτε χωριά της Τουρκίας, είτε περιοχές των υψωμάτων του Γκολάν που τελούν υπό κατάληψη από το Ισραήλ. **Αντιπερισπασμοί**, όπως οι πρόσφατες μάχες των 8 ημερών ανάμεσα στη Χαμάς και το Ισραήλ, που απέδειξαν πως το Ιράν υποστηρίζει και εξοπλίζει την παλαιστινιακή οργάνωση, αλλά πάντοτε με τα απαραίτητα ανταλλάγματα. Υπάρχει κανείς που θα αμφέβαλλε πως αυτές οι μάχες ήταν κινήσεις αντιπερισπασμού με στόχο την απασχόληση των ισραηλινών σε ένα μέτωπο που εθεωρείτο, μέχρι πρότινος, «χαμηλής έντασης»;

Επιδείξεις ισχύος αλλά και αναγκαστικές κινήσεις φθοράς του ενός ή του άλλου αντιπάλου ή ενδυνάμωση θέσεων των αντιμαχόμενων πλευρών, εντός και εντός του κυρίως πεδίου της μάχης, εν όψει μιας «τελικής» αναμέτρησης. Σ' αυτό το πλαίσιο το ναυτικό του Ιράν καταλαμβάνει τα τρία νησάκια Abu Musa, Tunb και Lesser Tunb (που διεκδικούν τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα) στον Περσικό κόλπο και εγκαθιστά την 5η ναυτική βάση των Ιρανικών δυνάμεων, ενισχύοντας τον έλεγχο των στενών του Ορμούζ και στην ουσία την είσοδο και έξοδο των πλοίων που μεταφέρουν πετρέλαιο και άλλα προϊόντα.

Το Ισραήλ βομβαρδίζει εργοστάσιο όπλων στο Σουδάν, στις 23 Οκτωβρίου. Ένα μήνα αργότερα ανακοινώνεται ότι δύο πολεμικά πλοία του Ιράν πρόκειται να επισκεφθούν το λιμάνι του Σουδάν στις 30 Νοεμβρίου και ότι θα παραμείνουν στο λιμάνι για τρεις ημέρες, στο πλαίσιο της στρατιωτικής συνεργασίας των θαλάσσιων επιχειρήσεων, ενώ *«θα εφοδιαστούν με*

αυτός ο πόλεμος.

Η διανομή της «επόμενης μέρας», είτε αυτή προέλθει από μια «τελική» αναμέτρηση είτε από μια συμφωνία, θα βρει την περιοχή τελείως διαφορετική απ' ότι ήταν προηγουμένως και εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους ξεριζωμένους, σακατεμένους, δολοφονημένους.

Πάντως, *«η καλύτερη μέρα μετά την ανατροπή ενός κακού αυτοκράτορα είναι η πρώτη»* (Τάκιτος). Οι όποιες αυταπάτες τελειώνουν εκεί. Ο καινούργιος αυτοκράτορας βασισμένος στην αίγλη της νίκης προετοιμάζει τα χειρότερα για τους γηγενείς. Και οι κυρίαρχοι για τον πλανήτη…

Συσπείρωση Αναρχικών

ΤΟ ΑΝΑΡΧΙΚΟ ΔΙΗΜΕΡΟ

Έγινε και φέτος το ΑΝΑΡΧΙΚΟ ΔΙΗΜΕΡΟ στις 15 και 16 Νοεμβρίου στο Πολυτεχνείο της Αθήνας (κτήριο Χημικών) που διοργανώθηκε από την Αναρχική Αρχειοθήκη Αθήνας.

Το διήμερο αυτό περιελάμβανε έκθεση φωτογραφίας και έκθεση-παρουσίαση ό-

Η έκθεση φωτογραφίας αφορούσε στιγμιότυπα της εξέγερσης του 1973, καθώς και φωτογραφικό υλικό από τις κινητοποιήσεις του 2012.

Επίσης, στο πλαίσιο του φόρου **τιμής στους πρόσφυγες της Μικρασιατικής καταστροφής** (φέτος συμπληρώθηκαν 90 χρόνια) υπήρχε στην έκθεση φωτογραφικό αφιέρωμα καθώς και προβολές (ντοκυμαντέρ και βιωματική αφήγηση).

Σ' αυτό το σημείο, θέλουμε να τονίσουμε, πως αυτό το συνταρακτικό γεγονός είναι κομμάτι της ιστορίας των καταπιεσμένων, των σκλαβωμένων ανθρώπων που οι χιλιάδες ψυχές τους πλημμύρισαν του αιθέρες, ενώ εκατομμύρια από αυτούς σύρθηκαν εξαναγκαστικά στα σκλαβοπάζαρα της «μητέρας πατρίδας». Αυτή την ιστορία δεν την χαρίζουμε στους κάθε είδους εξουσιαστές, επειδή σ' αυτούς ανήκει μόνο η μία πλευρά: **η σκοτεινή**.

Σ' όλη τη διάρκεια του διημέρου προβλήθηκαν ταινίες και ντοκυμαντέρ, που είχαν συμπεριληφθεί στο ανακοινωμένο πρόγραμμα. Έτσι την **πρώτη μέρα** προβλή-

τού), Μέρος Β΄

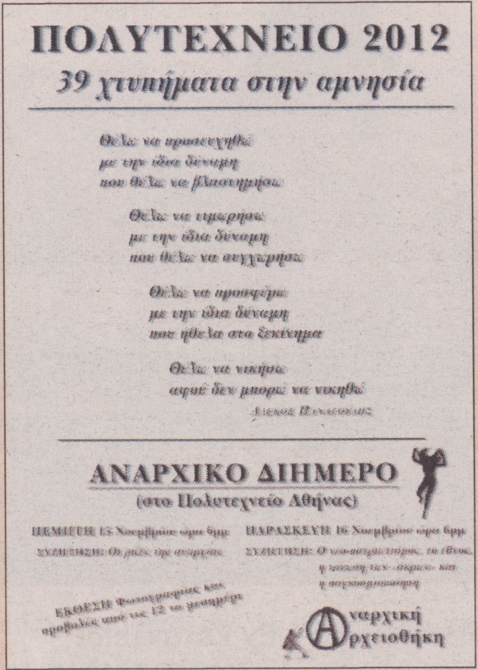
4) *Century of the self* (Ο αιώνας του εαυτού), Μέρος Γ΄

Στο πλαίσιο του φόρου τιμής στους πρόσφυγες της Μικρασιατικής καταστροφής προβλήθηκαν:

5) *Ο μεγάλος ξεριζωμός*

6) *Οι αναμνήσεις ενός Μικρασιάτη*

Σε ότι αφορά, τώρα, τη συζήτηση το θέμα αφορούσε τις **ρίζες της αναρχίας**. Πάνω στο θέμα έγιναν τοποθετήσεις που αναφέρθηκαν στην βαθειά και αδιάρρηκτη

σχέση της αναρχίας με την ανθρώπινη ύπαρξη, γεγονός που απομυθοποιεί την κατασκευασμένη ένταξή της σαν τμήμα της σοσιαλιστικής σκέψης και θεωρίας και της πολιτικής πρακτικής που αυτή η «σχέση»

παϊκό, όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Στην διάρκεια του διημέρου υπήρχε αναρτημένο πανώ στη πλευρά της συμβολής της οδού Πατησίων με την Στουρνάρα που υπογραφόταν από την **Αναρχική Αρχειοθήκη** και έγραφε: **Να απαιτήσουμε τη ζωή με την αταλάντευτη μαχητικότητα της ανθρώπινης αξιοπρέπειας**. Στο ίδιο σημείο υπήρχε πάγκος με έντυπα, προκηρύξεις, εφημερίδες και βιβλία αναρχικού περιεχομένου.

Έξω από την αίθουσα, όπου πραγματοποιήθηκαν οι εκδηλώσεις του αναρχικού διημέρου υπήρχε πανώ που έγραφε: **Παρόν και μέλλον είναι η αναρχία και οι εξεγέρσεις που δείχνουν το δρόμο**, ενώ, μέσα στην αίθουσα, ένα άλλο πανώ τόνιζε: **Απέναντι στο σκοτάδι τής κάθε τυραννίας και σκλαβιάς, επιλέγουμε το φωτεινό δρόμο του αγώνα και της ανθρωπιάς για να λάμψει ο ήλιος της αναρχίας.**

Η συμμετοχή της Αναρχικής Αρχειοθήκης στην πορεία για την επέτειο της εξέγερσης του 1973

Πραγματοποιήθηκε και φέτος η καθιερωμένη πορεία για την επέτειο της εξέγερσης, το Νοέμβριο του 1973.

Προηγήθηκε ο διήμερος εορτασμός. Το σημείο συγκέντρωσης ήταν η πλατεία Κλαυθμώνος. Στον ίδιο χώρο είχε καλέσει και η Αναρχική Αρχειοθήκη.

Η πορεία ξεκίνησε στις 16:40, περίπου. Γύρω στις 17:05 το μπλοκ της Αναρχικής Αρχειοθήκης προσέγγισε στο κάτω μέρος της πλατείας συντάγματος.

Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί, ότι το κράτος από νωρίς είχε αποκλείσει κάθε εί-

Έγινε και φέτος το ΑΝΑΡΧΙΚΟ ΔΙΗΜΕΡΟ στις 15 και 16 Νοεμβρίου στο Πολυτεχνείο της Αθήνας (κτήριο Χημικών) που διοργανώθηκε από την Αναρχική Αρχειοθήκη Αθήνας.

Το διήμερο αυτό περιελάμβανε έκθεση φωτογραφίας και έκθεση-παρουσίαση όλων των εξωφύλλων (1-121) της μηνιαίας αναρχικής εφημερίδας ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ. Η παρουσίαση έγινε με αφορμή την συμπλήρωση των 10 χρόνων κυκλοφορίας της.

Η έκθεση φωτογραφίας αφορούσε στιγμιότυπα της εξέγερσης του 1973, καθώς και φωτογραφικό υλικό από τις κινητοποιήσεις του 2012.

Επίσης, στο πλαίσιο του φόρου **τιμής στους πρόσφυγες της Μικρασιατικής καταστροφής** (φέτος συμπληρώθηκαν 90 χρόνια) υπήρχε στην έκθεση φωτογραφικό αφιέρωμα καθώς και προβολές (ντοκυμαντέρ και βιωματική αφήγηση).

Σ' αυτό το σημείο, θέλουμε να τονίσουμε, πως αυτό το συνταρακτικό γεγονός είναι κομμάτι της ιστορίας των καταπιεσμένων, των σκλαβωμένων ανθρώπων που οι χιλιάδες ψυχές τους πλημμύρισαν του αιθέρες, ενώ εκατομμύρια από αυτούς σύρθηκαν εξαναγκαστικά στα σκλαβοπάζαρα της «μητέρας πατρίδας». Αυτή την ιστορία δεν την χαρίζουμε στους κάθε είδους εξουσιαστές, επειδή σ' αυτούς ανήκει μόνο η μία πλευρά: **η σκοτεινή**.

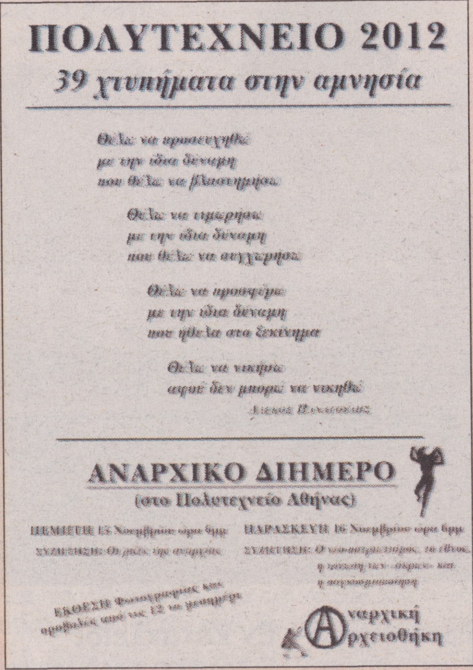
Σ' όλη τη διάρκεια του διημέρου προβλήθηκαν ταινίες και ντοκυμαντέρ, που είχαν συμπεριληφθεί στο ανακοινωμένο πρόγραμμα. Έτσι την **πρώτη μέρα** προβλήθηκαν οι ταινίες-ντοκυμαντέρ:

1) *Libertarias* (Ελευθεριακές)
2) *Century of the self* (Ο αιώνας του εαυτού), Μέρος Α΄
3) *Century of the self* (Ο αιώνας του εαυτού), Μέρος Β΄
4) *Century of the self* (Ο αιώνας του εαυτού), Μέρος Γ΄

Στο πλαίσιο του φόρου τιμής στους πρόσφυγες της Μικρασιατικής καταστροφής προβλήθηκαν:

5) *Ο μεγάλος ξεριζωμός*
6) *Οι αναμνήσεις ενός Μικρασιάτη*

Σε ότι αφορά, τώρα, τη συζήτηση το θέμα αφορούσε τις **ρίζες της αναρχίας**. Πάνω στο θέμα έγιναν τοποθετήσεις που αναφέρθηκαν στην βαθειά και αδιάρρηκτη

σχέση της αναρχίας με την ανθρώπινη ύπαρξη, γεγονός που απομυθοποιεί την κατασκευασμένη ένταξή της σαν τμήμα της σοσιαλιστικής σκέψης και θεωρίας και της πολιτικής πρακτικής που αυτή η «σχέση» συνεπάγεται. Πρόκειται, με λίγα λόγια, για εμβόλιμες λογικές που παραμορφώνουν την αναρχική διάσταση και προοπτική, αλλοιώνουν την ολική απελευθερωτική δυναμική της και αντικαθιστούν την αναρχία με εξουσιαστικές απόψεις, ιδεολογίες και πρακτικές.

Κατά την **δεύτερη μέρα** προβλήθηκαν οι ταινίες-ντοκυμαντέρ:

1) *Buddha collapsed out of shame* (Ο Βούδας κατέρρευσε

παικό, όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Στην διάρκεια του διημέρου υπήρχε αναρτημένο πανώ στη πλευρά της συμβολής της οδού Πατησίων με την Στουρνάρα που υπογραφόταν από την **Αναρχική Αρχειοθήκη** και έγραφε: **Να απαιτήσουμε τη ζωή με την αταλάντευτη μαχητικότητα της ανθρώπινης αξιοπρέπειας**. Στο ίδιο σημείο υπήρχε πάγκος με έντυπα, προκηρύξεις, εφημερίδες και βιβλία αναρχικού περιεχομένου.

Έξω από την αίθουσα, όπου πραγματοποιήθηκαν οι εκδηλώσεις του αναρχικού διημέρου υπήρχε πανώ που έγραφε: **Παρόν και μέλλον είναι η αναρχία και οι εξεγέρσεις που δείχνουν το δρόμο**, ενώ, μέσα στην αίθουσα, ένα άλλο πανώ τόνιζε: **Απέναντι στο σκοτάδι τής κάθε τυραννίας και σκλαβιάς, επιλέγουμε το φωτεινό δρόμο του αγώνα και της ανθρωπιάς για να λάμψει ο ήλιος της αναρχίας**.

Η συμμετοχή της Αναρχικής Αρχειοθήκης στην πορεία για την επέτειο της εξέγερσης του 1973

Πραγματοποιήθηκε και φέτος η καθιερωμένη πορεία για την επέτειο της εξέγερσης, το Νοέμβριο του 1973.

Προηγήθηκε ο διήμερος εορτασμός. Το σημείο συγκέντρωσης ήταν η πλατεία Κλαυθμώνος. Στον ίδιο χώρο είχε καλέσει και η Αναρχική Αρχειοθήκη.

Η πορεία ξεκίνησε στις 16:40, περίπου. Γύρω στις 17:05 το μπλοκ της Αναρχικής Αρχειοθήκης προσέγγισε στο κάτω μέρος της πλατείας συντάγματος.

Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί, ότι το κράτος από νωρίς είχε αποκλείσει κάθε είδους πρόσβαση προς τη Βουλή, κόβοντας την λεωφόρο Αμαλίας με κλούβες τοποθετημένες κάθετα και με κορδόνι από ΜΑΤ μπροστά από αυτές, αλλά και με διμοιρίες στην πλευρά του μνημείου του Άγνωστου Στρατιώτη.

Το ίδιο είχε γίνει και στη κάτω πλευρά, όπου η οδός Συντάγματος είχε αποκλειστεί από κλούβες και κορδόνια από ΜΑΤ που εμπόδιζαν την πρόσβαση και στην Καραγεώργη Σερβίας.

Επομένως, ο μόνος ανοικτός δρόμος

Έγινε και φέτος το ΑΝΑΡΧΙΚΟ ΔΙΗΜΕΡΟ στις 15 και 16 Νοεμβρίου στο Πολυτεχνείο της Αθήνας (κτήριο Χημικών) που διοργανώθηκε από την Αναρχική Αρχειοθήκη Αθήνας.

Το διήμερο αυτό περιελάμβανε έκθεση φωτογραφίας και έκθεση-παρουσίαση όλων των εξωφύλλων (1-121) της μηνιαίας αναρχικής εφημερίδας ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ. Η παρουσίαση έγινε με αφορμή την συμπλήρωση των 10 χρόνων κυκλοφορίας της.

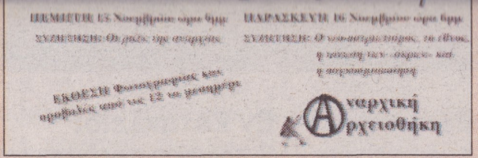
...κά στα σκλαβοπάζαρα της «μητέρας πατρίδας». Αυτή την ιστορία δεν την χαρίζουμε στους κάθε είδους εξουσιαστές, επειδή σ' αυτούς ανήκει μόνο η μία πλευρά: **η σκοτεινή**.

Σ' όλη τη διάρκεια του διημέρου προβλήθηκαν ταινίες και ντοκυμαντέρ, που είχαν συμπεριληφθεί στο ανακοινωμένο πρόγραμμα. Έτσι την **πρώτη μέρα** προβλήθηκαν οι ταινίες-ντοκυμαντέρ:

1) *Libertarias* (Ελευθεριακές)

2) *Century of the self* (Ο αιώνας του εαυτού), Μέρος Α΄

3) *Century of the self* (Ο αιώνας του εαυ-

σχέση της αναρχίας με την ανθρώπινη ύπαρξη, γεγονός που απομυθοποιεί την κατασκευασμένη ένταξή της σαν τμήμα της σοσιαλιστικής σκέψης και θεωρίας και της πολιτικής πρακτικής που αυτή η «σχέση» συνεπάγεται. Πρόκειται, με λίγα λόγια, για εμβόλιμες λογικές που παραμορφώνουν την αναρχική διάσταση και προοπτική, αλλοιώνουν την ολική απελευθερωτική δυναμική της και αντικαθιστούν την αναρχία με εξουσιαστικές απόψεις, ιδεολογίες και πρακτικές.

Κατά την **δεύτερη μέρα** προβλήθηκαν οι ταινίες-ντοκυμαντέρ:

1) *Buddha collapsed out of shame* (Ο Βούδας κατέρρευσε από ντροπή)

2) *AGORA*

3) *APOKALYPTO*

4) *Ο μεγάλος ξεριζωμός*

Στη συνέχεια έγινε συζήτηση με θέμα: **Ο νέο-πατριωτισμός, το έθνος, η τόνωση των «άκρων» και η παγκοσμιοποίηση**. Η ανάπτυξη του θέματος αφορούσε τις σημερινές συνθήκες, όπου καλλιεργούνται και προβάλλονται αντιθέσεις ανάμεσα στα «άκρα», αλλά και στην **ουσιαστική συμπόρευση του νέο-πατριωτικού «ρεύματος»** –που εκφράζουν αυτά τα «άκρα»– **με την αναδιάταξη και ενοποίηση της κυριαρχίας**, τόσο σε ευρω-

...ξέγερσης, το Νοέμβριο του 1973.

Προηγήθηκε ο διήμερος εορτασμός. Το σημείο συγκέντρωσης ήταν η πλατεία Κλαυθμώνος. Στον ίδιο χώρο είχε καλέσει και η Αναρχική Αρχειοθήκη.

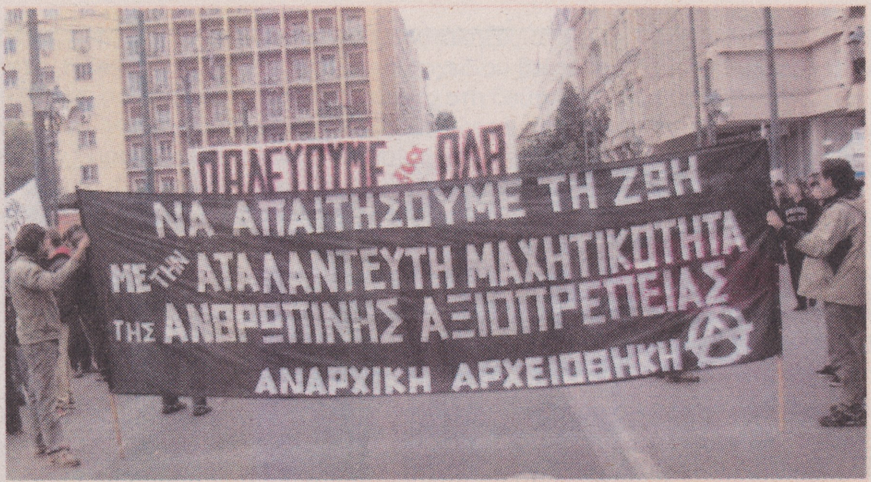
Η πορεία ξεκίνησε στις 16:40, περίπου. Γύρω στις 17:05 το μπλοκ της Αναρχικής Αρχειοθήκης προσέγγισε στο κάτω μέρος της πλατείας συντάγματος.

Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί, ότι το κράτος από νωρίς είχε αποκλείσει κάθε είδους πρόσβαση προς τη Βουλή, κόβοντας την λεωφόρο Αμαλίας με κλούβες τοποθετημένες κάθετα και με κορδόνι από ΜΑΤ μπροστά από αυτές, αλλά και με διμοιρίες στην πλευρά του μνημείου του Άγνωστου Στρατιώτη.

Το ίδιο είχε γίνει και στη κάτω πλευρά, όπου η οδός Συντάγματος είχε αποκλειστεί από κλούβες και κορδόνια από ΜΑΤ που εμπόδιζαν την πρόσβαση και στην Καραγεώργη Σερβίας.

Επομένως, ο μόνος ανοικτός δρόμος απ' όπου θα περνούσε η πορεία ήταν από την οδό Βασιλέως Γεωργίου, δηλαδή μπροστά από το ξενοδοχείο της Μ. Βρετανίας. Ας σημειωθεί, πως και εντός της πλατείας συντάγματος υπήρχε διμοιρία. Είναι φανερό, πως το κράτος ήθελε, με κάθε τρόπο, να αποφύγει την προσέγγιση της λεωφόρου Αμαλίας και της βουλής από διαδηλωτές. Καθώς, μάλιστα, ξεκίνησε η πορεία τοποθετήθηκαν και άλλες διμοιρίες ΜΑΤ τόσο μπροστά από το ξενοδοχείο, όσο και στο απέναντι πεζοδρόμιο.

Μπροστά σ' αυτές τις συνθήκες έγινε ενημέρωση πως το μπλοκ θα συνεχίσει να παρευρίσκεται στην πορεία. Όταν το τμήμα της πορείας που ξεκινούσε από το μπλοκ της Αναρχικής Αρχειοθήκης και κατέληγε σ' αυτό της Αντιεξουσιαστικής Κι-

νησης, έφτασε στο ύψος του ξενοδοχείου της Μ. Βρετανία διμοιρίες τοποθετήθηκαν στα δεξιά και αριστερά αυτού του τμήματος και το ακολούθησαν «συμπορευόμενες».

Σ' όλη τη διάρκεια της πορείας φωνάχτηκαν –ανάμεσα σ' άλλα– και τα συνθήματα: **Το πάθος για τη λευτεριά είναι δυνατότερο απ' όλα τα κελιά – Ούτε φασισμός, ούτε δημοκρατία, κάτω ο κρατισμός ζήτω η αναρχία – Να καεί, να καεί το μπουρδέλο η βουλή – Φωτιά φουρνέλο σε τούτο το μπουρδέλο**.

Στις 17:50, περίπου, το πανώ της Αναρχικής Αρχειοθήκης αποσύρθηκε από την πορεία στο ύψος του Πάρκου Ελευθερίας, αφού προηγουμένως ενημερώθηκαν οι συμμετέχοντες ότι τερματίζεται η πορεία του μπλοκ.

Ας σημειωθεί, πως στην εφετινή πορεία για την επέτειο της εξέγερσης, το Νοέμβριο του 1973, η συμμετοχή διαδηλωτών ήταν μικρότερη από κάθε άλλη χρονιά. Παρ' όλα αυτά, η συμμετοχή στα αναρχικά και αντιεξουσιαστικά μπλοκ ήταν πολυάριθμη.

Η πορεία ενάντια στα μεταλλεία χρυσού στη Θεσσαλονίκη

ΣΗΜΕΙΑ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ (Αττική)

Επειδή πολλοί σύντροφοι και συντρόφισσες δυσκολεύονται να βρουν τη ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ στην Αττική, δημοσιεύουμε λίστα με περιοχές και σημεία, όπου θα μπορείτε να την βρίσκετε ΣΙΓΟΥΡΑ.
Η λίστα θα ανανεώνεται.

ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ
Περίπτερο στην πλατεία Κάνιγγος (αρχή της οδού Ακαδημίας, πρώτο δεξιά)
Βιβλιοπωλείο «ΝΑΥΤΙΛΟΣ», Χαρ. Τρικούπη 28
Εναλλακτικό Βιβλιοπωλείο (Θεμιστοκλέους πριν τη Σόλωνος, στο δεξί χέρι)
Βιβλιοπωλείο Ελεύθερος Τύπος (Βαλτετσίου και Μπενάκη)
Περίπτερο στην πλατεία Εξαρχείων (κάτω γωνία, στα φανάρια Στουρνάρα και Σπ. Τρικούπη)
Περίπτερο στην πλατεία Εξαρχείων (πάνω γωνία, τέλος οδού Αραχώβης)
Κατάστημα ψιλικών στην οδό Βαλτετσίου 50-52, (απέναντι από το βιβλιοπωλείο Ελεύθερος Τύπος)
Κατάστημα ψιλικών στην οδό Μπόταση 5, (απέναντι από το βιβλιοπωλείο SOLARIS)
Περίπτερο στην οδό Πατησίων, μπροστά στο Αρχαιολογικό Μουσείο
Περίπτερο, Ζωοδόχου Πηγής και Διδότου στα Εξάρχεια
Ψιλικά, Ιπποκράτους 45

ΠΑΓΚΡΑΤΙ
Περίπτερο, Υμηττού 74 (μπροστά στη WIND)
Περίπτερο, Υμηττού 106 (διαγώνια απέναντι από την Αγροτική τράπεζα)
Ψιλικά, Αρύββου 14 (Προφήτης Ηλίας, πριν τη Δαμάρεως)
Περίπτερο, Φιλολάου 165 (Αγ. Αρτέμιος, μπροστά από το σχολείο)
Περίπτερο, Φορμίωνος 25 (ανεβαίνοντας, πριν την Υμηττού)

ΚΗΦΙΣΙΑ
Περίπτερο, Κασσαβέτη 3-5 (ζαχαροπλαστείο ΒΑΡΣΟΣ)
Περίπτερο, Κυριαζή 36-38 (περίπου μπροστά από το σούπερ «Βασιλόπουλος»)
Περίπτερο, Πλατάνων και Ιλισίων, (πλατεία Ν. Κηφισιάς)

ΠΑΤΗΣΙΑ
Περίπτερο, Λεωφ. Ιωνίας 237, ΗΣΑΠ Αγ. Ελευθέριος
Περίπτερο, Πατησίων 249 (EVEREST)
Περίπτερο, Πατησίων 378
Περίπτερο, Πατησίων 316 (από Αθήνα μετά τη Γαλατσίου και πριν το Σούπερ Μάρκετ Βασιλόπουλος)
Περίπτερο, Λεωφ. Ιωνίας 279, (Ηλεκτρικός Άνω Πατησίων)

ΧΑΛΑΝΔΡΙ
Ψιλικά, 25ης Μαρτίου 20-22

ΓΕΡΑΚΑΣ
Περίπτερο, Λεωφ. Γέρακα 22

ΧΟΛΑΡΓΟΣ
περίπτερο, Λεωφ. Μεσογείων 244

Ν. ΨΥΧΙΚΟ
Ψιλικά, Παρίτσι 47
Περίπτερο, πλ. Ελευθερίας

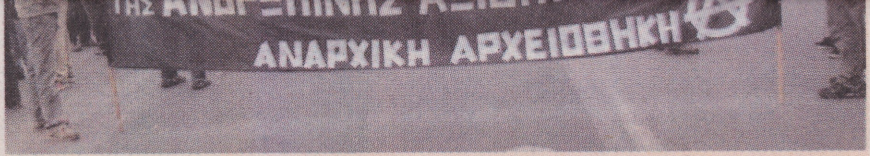
ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ
Ψιλικά, Αγ. Αναστασίας 24, Νέα Ζωή
Περίπτερο, Πλ. Δέγλερη

ΑΙΓΑΛΕΩ
Περίπτερο, Μπαρουτάδικο, μπροστά στην είσοδο, επί της Ιεράς Οδού

ΓΛΥΦΑΔΑ
Ιωάννου Μεταξά 7, Αγ. Κων/νος (πλησίον Mc Donalds)

ΠΕΙΡΑΙΑΣ
ΗΣΑΠ-Λιμάνι
α)Πλησίον ΗΣΑΠ (πεζογέφυρα)
β)Πλατεία ΗΣΑΠ Πειραιώς
γ) Πλατεία Λουδοβίκου 1, ΗΣΑΠ
Δημοτικό Θέατρο
α)Γκαράζ (στάσεις λεωφορείων για Καλλίπολη-Χατζηκυριάκειο)
β)Πλατεία (στάσεις λεωφορείων για Αθήνα)
Πασαλιμάνι
Ακτή Μουτσοπούλου & Γρ. Λαμπράκη

ΠΑΛΑΙΟ ΦΑΛΗΡΟ
Ζησιμοπούλου 79

νησης, έφτασε στο ύψος του ξενοδοχείου της Μ. Βρετανία διμοιρίες τοποθετήθηκαν στα δεξιά και αριστερά αυτού του τμήματος και το ακολούθησαν «συμπορευόμενες».

Σ' όλη τη διάρκεια της πορείας φωνάχτηκαν –ανάμεσα σ' άλλα– και τα συνθήματα: **Το πάθος για τη λευτεριά είναι δυνατότερο απ' όλα τα κελιά – Ούτε φασισμός, ούτε δημοκρατία, κάτω ο κρατισμός ζήτω η αναρχία – Να καεί, να καεί το μπουρδέλο η βουλή – Φωτιά φουρνέλο σε τούτο το μπουρδέλο**.

Στις 17:50, περίπου, το πανώ της Αναρχικής Αρχειοθήκης αποσύρθηκε από την πορεία στο ύψος του Πάρκου Ελευθερίας, αφού προηγουμένως ενημερώθηκαν οι συμμετέχοντες ότι τερματίζεται η πορεία του μπλοκ.

Ας σημειωθεί, πως στην εφετινή πορεία για την επέτειο της εξέγερσης, το Νοέμβριο του 1973, η συμμετοχή διαδηλωτών ήταν μικρότερη από κάθε άλλη χρονιά. Παρ' όλα αυτά, η συμμετοχή στα αναρχικά και αντιεξουσιαστικά μπλοκ ήταν πολυάριθμη.

Η πορεία ενάντια στα μεταλλεία χρυσού στη Θεσσαλονίκη

Στις 24 Νοεμβρίου έγινε πορεία χιλιάδων ατόμων στο κέντρο της Θεσσαλονίκης ενάντια στην εξόρυξη χρυσού στη ΒΑ Χαλκιδική. Την πορεία καλούσαν επιτροπές κατοίκων από διάφορες περιοχές της Χαλκιδικής, της Ροδόπης και του Κιλκίς, και διάφορες άλλες οργανώσεις.

Το κάλεσμα ήταν στις 11.30 στην πλατεία δημαρχείου, ενώ προσυγκέντρωση είχε καλέσει στις 11.00 και το "Ανοιχτό Συντονιστικό Θεσσαλονίκης ενάντια στα μεταλλεία χρυσού". Από τις 11.30 στο χώρο του δημαρχείου βρίσκονται σύντροφοι και συντρόφισσες της Αναρχικής Αρχειοθήκης Θεσσαλονίκης και μοιράζονται κείμενα και παλαιότερα φύλλα της μηνιαίας αναρχικής εφημερίδας "Διαδρομή Ελευθερίας" και διασκορπίζονται τρικάκια.

Η πορεία βγαίνει στην Τσιμισκή και κατευθύνεται προς τα Λαδάδικα, όπου κλούβες των ΜΑΤ κλείνουν το δρόμο. Η πορεία τότε από την παραλιακή φθάνει στο Λευκό Πύργο. Σε όλη τη διάρκεια της πορείας φωνάζονται συνθήματα ενάντια στα σχέδια εξόρυξης από την "Ελντοράντο", συνθήματα για την υπεράσπιση της φύσης, του νερού, των βουνών, και συνθήματα εναντίον των μπάτσων. Γράφονται επίσης αναρχικά συνθήματα σε τοίχους στο κέντρο της πό-

ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ
Περίπτερο στην πλατεία Κάνιγγος (αρχή της οδού Ακαδημίας, πρώτο δεξιά)
Βιβλιοπωλείο «ΝΑΥΤΙΛΟΣ», Χαρ. Τρικούπη 28
Εναλλακτικό Βιβλιοπωλείο (Θεμιστοκλέους πριν τη Σόλωνος, στο δεξί χέρι)
Βιβλιοπωλείο Ελεύθερος Τύπος (Βαλτετσίου και Μπενάκη)
Περίπτερο στην πλατεία Εξαρχείων (κάτω γωνία, στα φανάρια Στουρνάρα και Σπ. Τρικούπη)
Περίπτερο στην πλατεία Εξαρχείων (πάνω γωνία, τέλος οδού Αραχώβης)
Κατάστημα ψιλικών στην οδό Βαλτετσίου 50-52, (απέναντι από το βιβλιοπωλείο Ελεύθερος Τύπος)
Κατάστημα ψιλικών στην οδό Μπόταση 5, (απέναντι από το βιβλιοπωλείο SOLARIS)
Περίπτερο στην οδό Πατησίων, μπροστά στο Αρχαιολογικό Μουσείο
Περίπτερο, Ζωοδόχου Πηγής και Διδότου στα Εξάρχεια
Ψιλικά, Ιπποκράτους 45

ΠΑΓΚΡΑΤΙ
Περίπτερο, Υμηττού 74 (μπροστά στη WIND)
Περίπτερο, Υμηττού 106 (διαγώνια απέναντι από την Αγροτική τράπεζα)
Ψιλικά, Αρύββου 14 (Προφήτης Ηλίας, πριν τη Δαμάρεως)
Περίπτερο, Φιλολάου 165 (Αγ. Αρτέμιος, μπροστά από το σχολείο)
Περίπτερο, Φορμίωνος 25 (ανεβαίνοντας, πριν την Υμηττού)

ΚΗΦΙΣΙΑ
Περίπτερο, Κασσαβέτη 3-5 (ζαχαροπλαστείο ΒΑΡΣΟΣ)
Περίπτερο, Κυριαζή 36-38 (περίπου μπροστά από το σούπερ «Βασιλόπουλος»)
Περίπτερο, Γρ. Λαμπράκη και Αδριανού (Ηλεκτρικός Κηφισιάς)
Περίπτερο, Λύρα και Ελαιών 1, Ν. Κηφισιά

Περίπτερο, Λεωφ. Ιωνίας 279, (Ηλεκτρικός Άνω Πατησίων)

ΧΑΛΑΝΔΡΙ
Ψιλικά, 25ης Μαρτίου 20-22

ΓΕΡΑΚΑΣ
Περίπτερο, Λεωφ. Γέρακα 22

ΧΟΛΑΡΓΟΣ
περίπτερο, Λεωφ. Μεσογείων 244

Ν. ΨΥΧΙΚΟ
Ψιλικά, Παρίτσι 47
Περίπτερο, πλ. Ελευθερίας

ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ
Ψιλικά, Αγ. Αναστασίας 24, Νέα Ζωή
Περίπτερο, Πλ. Δέγλερη

ΑΙΓΑΛΕΩ
Περίπτερο, Μπαρουτάδικο, μπροστά στην είσοδο, επί της Ιεράς Οδού

ΓΛΥΦΑΔΑ
Ιωάννου Μεταξά 7, Αγ. Κων/νος (πλησίον Mc Donalds)

ΠΕΙΡΑΙΑΣ
ΗΣΑΠ-Λιμάνι
α)Πλησίον ΗΣΑΠ (πεζογέφυρα)
β)Πλατεία ΗΣΑΠ Πειραιώς
γ) Πλατεία Λουδοβίκου 1, ΗΣΑΠ
Δημοτικό Θέατρο
α)Γκαράζ (στάσεις λεωφορείων για Καλλίπολη-Χατζηκυριάκειο)
β)Πλατεία (στάσεις λεωφορείων για Αθήνα)
Πασαλιμάνι
Ακτή Μουτσοπούλου & Γρ. Λαμπράκη

ΠΑΛΑΙΟ ΦΑΛΗΡΟ
Ζησιμοπούλου 79
Αγ. Αλεξάνδρου 46 και Ναϊάδων 49

ΚΑΛΛΙΘΕΑ
Ψιλικά, Περικλέους 25

Η πορεία ενάντια στα μεταλλεία χρυσού στη Θεσσαλονίκη

Στις 24 Νοεμβρίου έγινε πορεία χιλιάδων ατόμων στο κέντρο της Θεσσαλονίκης ενάντια στην εξόρυξη χρυσού στη ΒΑ Χαλκιδική. Την πορεία καλούσαν επιτροπές κατοίκων από διάφορες περιοχές της Χαλκιδικής, της Ροδόπης και του Κιλκίς, και διάφορες άλλες οργανώσεις.

Το κάλεσμα ήταν στις 11.30 στην πλατεία δημαρχείου, ενώ προσυγκέντρωση είχε καλέσει στις 11.00 και το "Ανοιχτό Συντονιστικό Θεσσαλονίκης ενάντια στα μεταλλεία χρυσού". Από τις 11.30 στο χώρο του δημαρχείου βρίσκονται σύντροφοι και συντρόφισσες της Αναρχικής Αρχειοθήκης Θεσσαλονίκης και μοιράζονται κείμενα και παλαιότερα φύλλα της μηνιαίας αναρχικής εφημερίδας "Διαδρομή Ελευθερίας" και διασκορπίζονται τρικάκια.

Η πορεία βγαίνει στην Τσιμισκή και κατευθύνεται προς τα Λαδάδικα, όπου κλούβες των ΜΑΤ κλείνουν το δρόμο. Η πορεία τότε από την παραλιακή φθάνει στο Λευκό Πύργο. Σε όλη τη διάρκεια της πορείας φωνάζονται συνθήματα ενάντια στα σχέδια εξόρυξης από την "Ελντοράντο", συνθήματα για την υπεράσπιση της φύσης, του νερού, των βουνών, και συνθήματα εναντίον των μπάτσων. Γράφονται επίσης αναρχικά συνθήματα σε τοίχους στο κέντρο της πόλης.

Είναι γνωστή η τεράστια καταστροφή που προκαλείται ήδη στο δάσος των Σκουριών και οι δυνητικά εφιαλτικές επιπτώσεις του κυανίου στην ευρύτερη περιοχή. Η απληστία, όμως, των κρατούντων είναι τέτοια που το αυτάκι τους δεν ιδρώνει από τις εκκλήσεις για "νομιμότητα", ειρηνικές πορείες, δημοψηφίσματα για θεσμική διευθέτηση του ζητήματος, ή ακόμη και την κάλυψη ή μη από τα ΜΜΕ, που για κάποιους φαίνεται ότι είναι σημαντική, ενώ για τους αγωνιζόμενους ανθρώπους είναι γνωστός ο ρόλος των ΜΜΕ και δεν τρέφουν καμία αυταπάτη…

Γεγονός βέβαια είναι ότι η τοξική σκόνη απειλεί όλη την ευρύτερη περιοχή και τις τουριστικές παραλίες της υπόλοιπης Χαλκιδικής (πρώτο και δεύτερο "πόδι"). Κι ως γνωστόν οι τοξικές ουσίες επηρεάζουν όλους τους ανθρώπους, όχι μόνο τους φτωχούς και τους καταπιεσμένους…

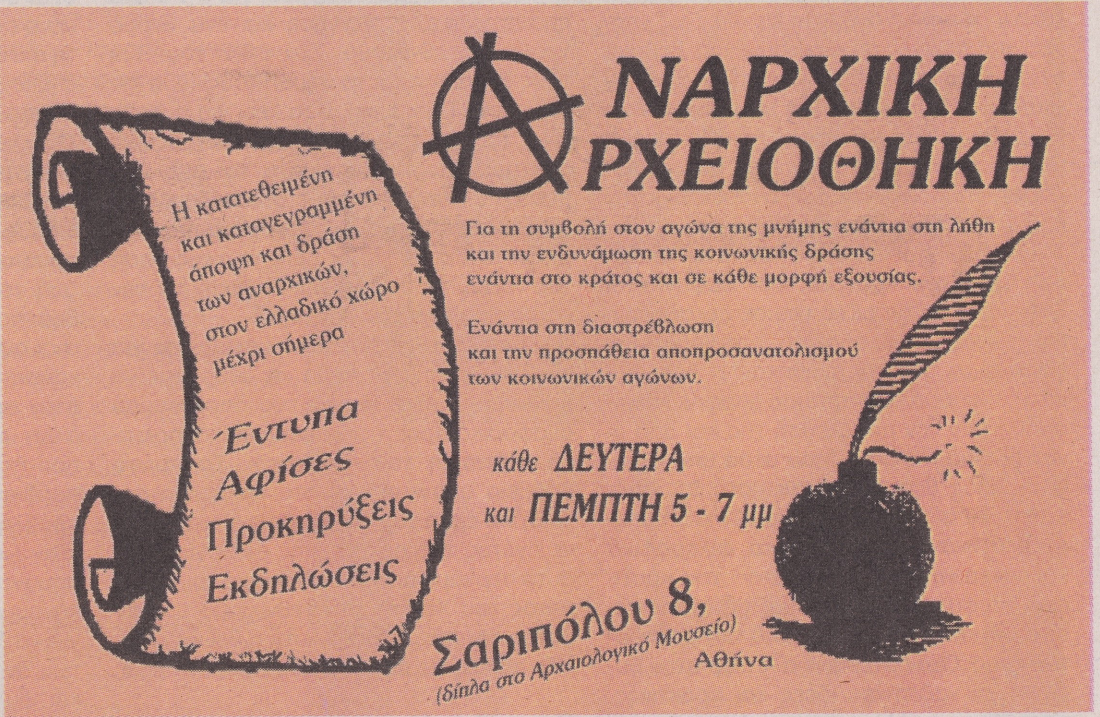
Ψιλικά, Αρύββου 14 (Προφήτης Ηλίας, πριν τη Δαμάρεως)
Περίπτερο, Φιλολάου 165 (Αγ. Αρτέμιος, μπροστά από το σχολείο)
Περίπτερο, Φορμίωνος 25 (ανεβαίνοντας, πριν την Υμηττού)

ΚΗΦΙΣΙΑ
Περίπτερο, Κασσαβέτη 3-5 (ζαχαροπλαστείο ΒΑΡΣΟΣ)
Περίπτερο, Κυριαζή 36-38 (περίπου μπροστά από το σούπερ «Βασιλόπουλος»)
Περίπτερο, Γρ. Λαμπράκη και Αδριανού (Ηλεκτρικός Κηφισιάς)
Περίπτερο, Λύρα και Ελαιών 1, Ν. Κηφισιά

α)Πλησίον ΗΣΑΠ (πεζογέφυρα)
β)Πλατεία ΗΣΑΠ Πειραιώς
γ) Πλατεία Λουδοβίκου 1, ΗΣΑΠ
Δημοτικό Θέατρο
α)Γκαράζ (στάσεις λεωφορείων για Καλλίπολη-Χατζηκυριάκειο)
β)Πλατεία (στάσεις λεωφορείων για Αθήνα)
Πασαλιμάνι
Ακτή Μουτσοπούλου & Γρ. Λαμπράκη

ΠΑΛΑΙΟ ΦΑΛΗΡΟ
Ζησιμοπούλου 79
Αγ. Αλεξάνδρου 46 και Ναϊάδων 49

ΚΑΛΛΙΘΕΑ
Ψιλικά, Περικλέους 25

Ο Ιδεαλισμός
που κόκκαλα δεν έχει και κόκκαλα τσακίζει!

«Σκεφτείτε, κύριε, αν μπορούσαμε να ξέρουμε την ατομική ιστορία, τα ονόματα, το χαμόγελο, τα όνειρα, τις αγάπες, τις επιθυμίες και τις δημιουργικές ικανότητες των εκατομμυρίων νεκρών των πολέμων, αν τους γνωρίζαμε σαν τ' αδέρφια μας, σαν τους ανθρώπους που μεγαλώσαμε μαζί και ονειρευτήκαμε μαζί, τι διάσταση θα είχε για μας η ανθρώπινη ιστορία και πόσο άγρυπνοι και προσεχτικοί θα ήμασταν σε κάθε επιλογή της εξουσίας, σε κάθε ιδεολογική πρόταση...»

Χρόνης Μίσσιος,
«Χαμογέλα ρε, τι σου ζητάνε;»

Το κράτος, θέλοντας να επιβάλει το δίπολο καλών κακών και την όξυνση των άκρων, τοποθετεί από τη μια τους ακροαριστερούς (με τις «αντιεξουσιαστικές» συνιστώσες τους) και από την άλλη τους ακροδεξιούς ως τις δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Μόνο που το νόμισμα δεν έπεσε κορόνα ή γράμματα, στάθηκε όρθιο. Αυτά τα δίπολα τρέφουν κάθε κυριαρχία, γίνονται τα δεκανίκια της και τη σώζουν από τις δύσκολες καταστάσεις που περνάει. Την ταΐζουν με φροντίδα, μέχρι να ξαναστηθεί στα πόδια της και να μας τσακίσει. Γι' αυτό δεν θελήσαμε να αρκεστούμε σε μία ακόμη ιστορική παρουσίαση της κτηνωδίας των ναζί, αν και αυτή είναι πάντοτε χρήσιμη ως μνήμη, που δείχνει μέχρι που μπορεί να φτάσει η ανθρώπινη διάβρωση από την εξουσία. Πολλοί είπαν ότι από τότε και μετά ο κόσμος δε θα για παράδειγμα υιοθετούσε παρόμοιες απόψεις σχετικά με την νεότευκτη τότε επιστήμη της ευγονικής σε σχέση με τις απόψεις που παρουσίαζε η δημοκρατική Γαλλία. Το πρόσωπο του κρατισμού είναι εξ ίσου απάνθρωπο. Τα συστήματα επιβολής απλώς προσαρμόζονται –ανάλογα με τον τόπο και χρόνο– με μόνο στόχο την μέγιστη επιβολή της κυριαρχίας στους ανθρώπους.

Οι εθνολόγοι στερέωσαν την επιστήμη τους για πολλά χρόνια, καλλιεργώντας την ιδέα κατώτερων και ανώτερων φυλών και πολιτισμών (αν και στην περίπτωση αυτή κατέστρεψαν κουλτούρες και όχι πολιτισμούς). Η ιδέα, όμως, του πολιτισμού καλλιεργήθηκε σαν κάτι που έπρεπε κανείς να έχει. Όσο απείχε από το ιδεώδες, τόσο κατώτερος θεωρούνταν. Αυτό έκαναν πολλά κράτη (Αγγλία, Γαλλία, Ισπανία, Ολλανδία), που για αιώνες χρησιμοποιούσαν ως εργαλείο καταπίεσης την αποικιοκρατία. Έτσι, προστάτευαν το δικό τους «ζωτικό χώρο». Αντίστοιχα παραδείγματα συναντάμε και στον ελλαδικό χώρο από τη δημιουργία του κράτους με τους λαογράφους, τους φιλολόγους και άλλους επιστήμονες, που έκαναν κάθε προσπάθεια να βρουν και να εφεύρουν όπου χρειαζόταν την ελληνικότητα. Αυτοί οι «εθνοπατέρες» δεν έλειψαν ποτέ. Άλλοτε ήταν ο Πλεύρης και ο Ζουράρις που επισκέπτονταν και μιλούσαν σε σχολεία, ιδιαίτερα για το «Μακεδονικό», άλλοτε κάποιοι επίτιμοι προσκεκλημένοι του κράτους, που ξεπρόβαλαν από κάποιο τηλεοπτικό παράθυρο, τους επινόησαν για το θεαμα της συν-πινότητας προς όφελος των γραναζιών της λεγόμενης βιομηχανικής επανάστασης. Αφού το λέει ο επιστήμονας-καθηγητής, τότε είναι σωστό και έγκυρο. Όπως για παράδειγμα, όταν ρωτήθηκαν κάποιοι γερμανοί πρώην ναζί γιατί έκαναν ό,τι έκαναν, αυτοί απάντησαν «γιατί πιστέψαμε ότι κάναμε το σωστό», ούτε επειδή φοβήθηκαν, ούτε επειδή εκτελούσαν τις εντολές που είχαν λάβει από τους ανωτέρους τους.

Η επικράτηση της αριστοτελικής λογικής θεώρησε ως δεδομένο ότι κάθε πρόταση, για να θεωρείται αληθινή, θα πρέπει πρώτα να έχει οριστεί ακριβώς και να έχει αποδειχτεί. Πάνω σε αυτή την άποψη στηρίχτηκε όλη η θεωρητική σκέψη από το μεσαίωνα μέχρι σήμερα. Έτσι, οι κάθε λογής επιστήμονες μπήκαν στη διαδικασία να αποδείξουν και όσα ακόμη δεν αποδεικνύονται, λες και το πείραμα και η συστηματική μελέτη οφείλουν να σβήσουν χιλιετηρίδες ελεύθερης περιέργειας και γνώσης σύμφυτες με την ίδια την ανθρωπινή φύση. Έτσι, αν είσαι δουλέμπορος, όπως ο Λοκ για παράδειγμα, θα βρεις τα κατάλληλα επιχειρήματα, για να δικαιολογήσεις την ορθότητα της ιδιότητάς σου με αποδείξεις και σχετικά παραδείγματα. Αν είσαι ρατσιστής ή πολιτικός οποιωνδήποτε πεποιθήσεων που θέλει να ανελιχθεί στην εξουσία, μπορείς με ευκολία να επικαλείσαι οποιαδήποτε από αυτές τις αυθεντίες και τις θεωρίες τους σε βολεύει, ανάλογα με την περίπτωση. Η τέχνη του λόγου χρησιμοποιήθηκε για να αμβλύνει το ύφος της κυριαργάλλων) και των εβραίων, που τους χαρακτηρίζει παρακμάζουσες φυλές. Μετά το θάνατο του Φίχτε την έδρα της φιλοσοφικής του πανεπιστημίου του Βερολίνου παίρνει ο Χέγκελ, ο οποίος ενέπνευσε εξίσου τους Μαρξ και Λένιν, όσο και το Β' και Γ' Ράιχ του Βίσμαρκ και του Χίτλερ.

Η φιλοσοφία του Χέγκελ εμφανίστηκε στις αρχές του 19ου αιώνα, μια εποχή που έχτιζε τις ελπίδες της δειλά-δειλά πάνω στη λεγόμενη τεχνολογική πρόοδο. Το ανθρώπινο μυαλό, που μπορούσε να συλλάβει αφηρημένες έννοιες, πίστεψε ότι μπορεί να ξεπεράσει τη φύση και να θεοποιηθεί από τον ίδιο του τον εαυτό. Ήταν ο ίδιος ο δημιουργός ενός –εφιαλτικού όπως αποδείχτηκε– σύμπαντος. Το πνεύμα του Χέγκελ, όχι μόνο τότε αλλά και τώρα ακόμη, μέσα από το κατάλληλο μίγμα αοριστίας και υπεροχής αποδείχτηκε χρήσιμο για τα σχέδια κάθε είδους εξουσιαστών.[2] Ένας από αυτούς τους εξουσιαστές –και εξουσιομανής εν προκειμένω– ήταν εκείνος που και μόνο η προφορά του ονόματός του είναι αρκετή, για να προσωποποιήσει το κακό, ο Αδόλφος Χίτλερ.[3] Ποια σχέση όμως θα μπορούσε να έχει ένας διαπρεπής φιλόσοφος με τον Αδόλφο Χίτλερ, που μάλιστα έζησε σε μία τελείως διαφορετική εποχή από αυτόν;

Ας εξετάσουμε πρώτα τις προθέσεις του ίδιου του Χέγκελ ως προς τις θεωρίες του, που τις εφάρμοσε σε κάθε τομέα γνώσης (φυσική, ιστορία, φιλοσοφία κλπ.) σε μια γλώσσα ακατανόητη και υπνωτιστική. Τα κείμενά του έχουν την επίδραση των

μίες και τις δημιουργικές ικανότητες των εκατομμυρίων νεκρών των πολέμων, αν τους γνωρίζαμε σαν τ' αδέρφια μας, σαν τους ανθρώπους που μεγαλώσαμε μαζί και ονειρευτήκαμε μαζί, τι διάσταση θα είχε για μας η ανθρώπινη ιστορία και πόσο άγρυπνοι και προσεχτικοί θα ήμασταν σε κάθε επιλογή της εξουσίας, σε κάθε ιδεολογική πρόταση…»

Χρόνης Μίσσιος,
«Χαμογέλα ρε, τι σου ζητάνε;»

Το κράτος, θέλοντας να επιβάλει το δίπολο καλών κακών και την όξυνση των άκρων, τοποθετεί από τη μια τους ακροαριστερούς (με τις «αντιεξουσιαστικές» συνιστώσες τους) και από την άλλη τους ακροδεξιούς ως τις δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Μόνο που το νόμισμα δεν έπεσε κορόνα ή γράμματα, στάθηκε όρθιο. Αυτά τα δίπολα τρέφουν κάθε κυριαρχία, γίνονται τα δεκανίκια της και τη σώζουν από τις δύσκολες καταστάσεις που περνάει. Την ταΐζουν με φροντίδα, μέχρι να ξαναστηθεί στα πόδια της και να μας τσακίσει. Γι' αυτό δεν θελήσαμε να αρκεστούμε σε μία ακόμη ιστορική παρουσίαση της κτηνωδίας των ναζί, αν και αυτή είναι πάντοτε χρήσιμη ως μνήμη, που δείχνει μέχρι πού μπορεί να φτάσει η ανθρώπινη διάβρωση από την εξουσία. Πολλοί είπαν ότι από τότε και μετά ο κόσμος δε θα 'ταν πια ο ίδιος και ίσως έχουν δίκιο. Μιας και πολύς λόγος γίνεται τελευταία σχετικά με την «φασιστική απειλή», θεωρήσαμε σημαντικό να εξετάσουμε όσα πυροδότησαν κυρίως το ναζισμό, γιατί αυτές είναι οι αιτίες που κατά βάθος υπάρχουν και εμφανίζονται με πολλά ονόματα σε όλες τις εποχές, της τωρινής μη εξαιρουμένης, βέβαια. Και πολλές φορές έχουν και το όνομα του «καλού» της ιστορίας. Ας μην ξεχνάμε, όμως, ότι η απολυταρχία, ως μία ακόμη μορφή κρατισμού, αποτελεί μία ακόμη μορφή υποδούλωσης των ανθρώπων στην κυριαρχία, την πλέον φανερή.

Ο εθνικοσοσιαλισμός ως ένα ακόμη πρόσωπο του κράτους, δεν εμφανίζεται ξαφνικά. Έχει τις ρίζες του σε δεκαετίες ή και αιώνες μισαλλοδοξίας, ρατσισμού και εθνικισμών, που προηγήθηκαν. Η ιδεολογική πλατφόρμα μιας τέτοιας μορφής κρατισμού έλκει την προέλευσή της και από έναν αριθμό «λογίων», που μέσα από εξουσιαστικούς θεσμούς (πανεπιστήμια, ιδρύ-

ψεις που παρουσίαζε η δημοκρατική Γαλλία. Το πρόσωπο του κρατισμού είναι εξ ίσου απάνθρωπο. Τα συστήματα επιβολής απλώς προσαρμόζονται –ανάλογα με τον τόπο και χρόνο– με μόνο στόχο την μέγιστη επιβολή της κυριαρχίας στους ανθρώπους.

Οι εθνολόγοι στερέωσαν την επιστήμη τους για πολλά χρόνια, καλλιεργώντας την ιδέα κατώτερων και ανώτερων φυλών και πολιτισμών (αν και στην περίπτωση αυτή κατέστρεψαν κουλτούρες και όχι πολιτισμούς). Η ιδέα, όμως, του πολιτισμού καλλιεργήθηκε σαν κάτι που έπρεπε κανείς να έχει. Όσο απείχε από το ιδεώδες, τόσο κατώτερος θεωρούνταν. Αυτό έκαναν πολλά κράτη (Αγγλία, Γαλλία, Ισπανία, Ολλανδία), που για αιώνες χρησιμοποιούσαν ως εργαλείο καταπίεσης την αποικιοκρατία. Έτσι, προστάτευαν το δικό τους «ζωτικό χώρο». Αντίστοιχα παραδείγματα συναντάμε και στον ελλαδικό χώρο από τη δημιουργία του κράτους με τους λαογράφους, τους φιλολόγους και άλλους επιστήμονες, που έκαναν κάθε προσπάθεια να βρουν και να εφεύρουν όπου χρειαζόταν την ελληνικότητα. Αυτοί οι «εθνοπατέρες» δεν έλειψαν ποτέ. Άλλοτε ήταν ο Πλεύρης και ο Ζουράρις που επισκέπτονταν και μιλούσαν σε σχολεία, ιδιαίτερα για το «Μακεδονικό», άλλοτε κάποιοι επίτιμοι προσκεκλημένοι του κράτους, που ξεπρόβαλαν από κάποιο τηλεοπτικό παράθυρο.

Πρώιμοι αντισημίτες

Ο Μαρτίνος Λούθηρος υπήρξε φανατικός αντισημίτης. Πέρα από την προτεσταντική θεώρηση του χριστιανισμού, για την οποία έμεινε γνωστός, γέννησε και ένα θερμό γερμανικό εθνικισμό. Στο έργο του «Για τους εβραίους και τα ψεύδη τους» (On the Jews and Their Lies), όσα λέει για αυτούς είναι τουλάχιστον προσβλητικά. Τους χαρακτηρίζει ως περιττώματα και μιαρούς, μεταξύ άλλων. Βλέπουμε ότι το ιδεολόγημα του αντισημιτισμού μπορεί να παρατηρηθεί ιστορικά, πολύ πριν την εμφάνιση του ναζισμού, σε όλη την Ευρώπη απ' τον Λούθηρο μέχρι τον Σαίξπηρ.[1]

Στα 1900 ο Haekel ήταν υπεύθυνος για ένα διαγωνισμό με θέμα «τι μπορούμε να μάθουμε από τις αρχές του δαρβινισμού αναφορικά προς την εσωτερική και πολιτική ανάπτυξη του κράτους;». Το πρώτο βραβείο απονεμήθηκε στο πολύτομο σα-

τής, τότε είναι σωστό και έγκυρο. Όπως για παράδειγμα, όταν ρωτήθηκαν κάποιοι γερμανοί πρώην ναζί γιατί έκαναν ό,τι έκαναν, αυτοί απάντησαν «γιατί πιστέψαμε ότι κάναμε το σωστό», ούτε επειδή φοβήθηκαν, ούτε επειδή εκτελούσαν τις εντολές που είχαν λάβει από τους ανωτέρους τους.

Η επικράτηση της αριστοτελικής λογικής θεώρησε ως δεδομένο ότι κάθε πρόταση, για να θεωρείται αληθινή, θα πρέπει πρώτα να έχει οριστεί ακριβώς και να έχει αποδειχτεί. Πάνω σε αυτή την άποψη στηρίχτηκε όλη η θεωρητική σκέψη από το μεσαίωνα μέχρι σήμερα. Έτσι, οι κάθε λογής επιστήμονες μπήκαν στη διαδικασία να αποδείξουν και όσα ακόμη δεν αποδεικνύονται, λες και το πείραμα και η συστηματική μελέτη οφείλουν να σβήσουν χιλιετηρίδες ελεύθερης περιέργειας και γνώσης σύμφυτες με την ίδια την ανθρωπινή φύση. Έτσι, αν είσαι δουλέμπορος, όπως ο Λοκ για παράδειγμα, θα βρεις τα κατάλληλα επιχειρήματα, για να δικαιολογήσεις την ορθότητα της ιδιότητάς σου με αποδείξεις και σχετικά παραδείγματα. Αν είσαι ρατσιστής ή πολιτικός οποιωνδήποτε πεποιθήσεων που θέλει να ανελιχθεί στην εξουσία, μπορείς με ευκολία να επικαλείσαι οποιαδήποτε από αυτές τις αυθεντίες και τις θεωρίες τους σε βολεύει, ανάλογα με την περίπτωση. Η τέχνη του λόγου χρησιμοποιήθηκε για να αμβλύνει το ύφος της κυριαρχίας, κάνοντάς τη να φαίνεται πιο ανεκτή.

Μπορεί κάποιος να υποστηρίξει, ότι δεν είναι δυνατόν να ευθύνεται ένας συγγραφέας για το πώς θα χρησιμοποιηθεί το κείμενό του και αυτό επίσης ισχύει. Ωστόσο, όταν ο καθένας μας γράφει, κάτι συγκεκριμένο έχει στο μυαλό του και αυτό διαπνέει τη σκέψη του. Όσοι με το όπλο της απόδειξης ισχυρίζονται ότι μόνο αυτοί ξέρουν το σωστό, μάλλον αναζητούν αυθεντίες ή θέλουν να γίνουν οι ίδιοι αυθεντίες. Από την άλλη, πέρασαν αιώνες υπό την επίδραση των θρησκειών, που ως καλοί βοηθοί κάθε είδους εξουσίας, έπεισαν τους ανθρώπους ότι δεν είχαν οι ίδιοι ευθύνη για τη ζωή τους, αλλά αυτή είχε ανατεθεί στο θεό, που φρόντιζε για αυτούς. Από την μία οι αυθεντίες –που και μόνο να πρόφερε κανείς το όνομά τους, αυτό από μόνο του ήταν αρκετό ως επιχείρημα– και από την άλλη άνθρωποι άβουλοι και ανεύθυνοι, που ήταν βέβαιοι ότι η μοίρα τους είναι προδιαγεγραμμένη. Έμεινε να προκύψει το

κής του πανεπιστημίου του Βερολίνου παίρνει ο Χέγκελ, ο οποίος ενέπνευσε εξίσου τους Μαρξ και Λένιν, όσο και το Β' και Γ' Ράιχ του Βίσμαρκ και του Χίτλερ.

Η φιλοσοφία του Χέγκελ εμφανίστηκε στις αρχές του 19ου αιώνα, μια εποχή που έχτιζε τις ελπίδες της δειλά-δειλά πάνω στη λεγόμενη τεχνολογική πρόοδο. Το ανθρώπινο μυαλό, που μπορούσε να συλλάβει αφηρημένες έννοιες, πίστεψε ότι μπορεί να ξεπεράσει τη φύση και να θεοποιηθεί από τον ίδιο του τον εαυτό. Ήταν ο ίδιος ο δημιουργός ενός –εφιαλτικού όπως αποδείχτηκε– σύμπαντος. Το πνεύμα του Χέγκελ, όχι μόνο τότε αλλά και τώρα ακόμη, μέσα από το κατάλληλο μίγμα αοριστίας και υπεροχής αποδείχτηκε χρήσιμο για τα σχέδια κάθε είδους εξουσιαστών.[2] Ένας από αυτούς τους εξουσιαστές –και εξουσιομανής εν προκειμένω– ήταν εκείνος που και μόνο η προφορά του ονόματός του είναι αρκετή, για να προσωποποιήσει το κακό, ο Αδόλφος Χίτλερ.[3] Ποια σχέση όμως θα μπορούσε να έχει ένας διαπρεπής φιλόσοφος με τον Αδόλφο Χίτλερ, που μάλιστα έζησε σε μία τελείως διαφορετική εποχή από αυτόν;

Ας εξετάσουμε πρώτα τις προθέσεις του ίδιου του Χέγκελ ως προς τις θεωρίες του, που τις εφάρμοσε σε κάθε τομέα γνώσης (φυσική, ιστορία, φιλοσοφία κλπ.) σε μια γλώσσα ακατανόητη και υπνωτιστική. Τα κείμενα του έχουν την επίδραση των ευαγγελίων στα αυτιά των αμαθών, που απλώς μαγεύονται από τους ήχους των λέξεων και των ψαλμωδιών, χωρίς να καταλαβαίνουν τίποτε. Αποδέχονταν, όμως, τις ερμηνείες που έδινε ο παππάς στο τέλος της λειτουργίας, υπό την επίδραση του λιβανιού, της θεαματικής τελετουργίας και του υποβλητικού περιβάλλοντος. Έτσι και ο Χέγκελ, σαν άλλος ευαγγελιστής, έγραψε τα ακατανόητα κείμενά του και άφησε τους ιερείς των πανεπιστημιακών εδράνων να τα ερμηνεύσουν και να κάνουν την αποκάλυψη στους αδαείς φοιτητές, που ακούν εκστασιασμένοι. Δεν ξέρουμε αν είχε αυτή την πρόθεση ή μαγεύτηκε και ο ίδιος από τη μεγαλοφυΐα του, αλλά μάλλον τα κίνητρά του ήταν να καθιερωθεί ως αυθεντία όπως δείχνει η ζωή και το έργο του. Το ότι κατάφερε να γίνει μάλιστα αυθεντία οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στα νταλαβέρια του με το πρωσικό κράτος. Ο «ανώτερος ιδεαλισμός του» έπλασε και καθιέρωσε μία «ανώτερη ηθική» που ταίριαζε με το πανε-

ριαρχία, γίνονται τα δεκανίκια της και τη σώζουν από τις δύσκολες καταστάσεις που περνάει. Την ταΐζουν με φροντίδα, μέχρι να ξαναστηθεί στα πόδια της και να μας τσακίσει. Γι' αυτό δεν θελήσαμε να αρκεστούμε σε μία ακόμη ιστορική παρουσίαση της κτηνωδίας των ναζί, αν και αυτή είναι πάντοτε χρήσιμη ως μνήμη, που δείχνει μέχρι που μπορεί να φτάσει η ανθρώπινη διάβρωση από την εξουσία. Πολλοί είπαν ότι από τότε και μετά ο κόσμος δε θα 'ταν πια ο ίδιος και ίσως έχουν δίκιο. Μιας και πολύς λόγος γίνεται τελευταία σχετικά με την «φασιστική απειλή», θεωρήσαμε σημαντικό να εξετάσουμε όσα πυροδότησαν κυρίως το ναζισμό, γιατί αυτές είναι οι αιτίες που κατά βάθος υπάρχουν και εμφανίζονται με πολλά ονόματα σε όλες τις εποχές, της τωρινής μη εξαιρουμένης, βέβαια. Και πολλές φορές έχουν και το όνομα του «καλού» της ιστορίας. Ας μην ξεχνάμε, όμως, ότι η απολυταρχία, ως μία ακόμη μορφή κρατισμού, αποτελεί μία ακόμη μορφή υποδούλωσης των ανθρώπων στην κυριαρχία, την πλέον φανερή.

Ο εθνικοσοσιαλισμός ως ένα ακόμη πρόσωπο του κράτους, δεν εμφανίζεται ξαφνικά. Έχει τις ρίζες του σε δεκαετίες ή και αιώνες μισαλλοδοξίας, ρατσισμού και εθνικισμών, που προηγήθηκαν. Η ιδεολογική πλατφόρμα μιας τέτοιας μορφής κρατισμού έλκει την προέλευσή της και από έναν αριθμό «λογίων», που μέσα από εξουσιαστικούς θεσμούς (πανεπιστήμια, ιδρύματα μελέτης άλλων πολιτισμών κλπ.) υπερασπίστηκαν –μέσα από τα φιλοσοφικά και ιστορικά τους πονήματα– τον κρατισμό, το φυλετικό ρατσισμό, τις ανθρωποσφαγές και την εξουσιομανία των εργοδοτών τους. Όταν ανέβαινε ο Χίτλερ στην Ευρώπη, οι ναζιστικές ιδέες και πρακτικές, παρ' ότι είχαν άλλο όνομα, εφαρμόζονταν και ήταν κοινά αποδεκτές σε πολλά κράτη της Ευρώπης και της Ρωσίας συμπεριλαμβανομένης. Ο αντισημιτισμός, οι απόψεις για τα «υγιή» και «άρρωστα» σώματα, η φυλετική «ανωτερότητα» επιβάλλονταν σε κοινωνίες που οι εξουσιαζόμενοι γεύονταν την επιβολή μέσα από διαφορετικά συστήματα εξουσίας. Η μοναρχική Μ. Βρετανία

μιουργία του κράτους με τους λαογράφους, τους φιλολόγους και άλλους επιστήμονες, που έκαναν κάθε προσπάθεια να βρουν και να εφεύρουν όπου χρειαζόταν την ελληνικότητα. Αυτοί οι «εθνοπατέρες» δεν έλειψαν ποτέ. Άλλοτε ήταν ο Πλεύρης και ο Ζουράρις που επισκέπτονταν και μιλούσαν σε σχολεία, ιδιαίτερα για το «Μακεδονικό», άλλοτε κάποιοι επίτιμοι προσκεκλημένοι του κράτους, που ξεπρόβαλαν από κάποιο τηλεοπτικό παράθυρο.

Πρώιμοι αντισημίτες

Ο Μαρτίνος Λούθηρος υπήρξε φανατικός αντισημίτης. Πέρα από την προτεσταντική θεώρηση του χριστιανισμού, για την οποία έμεινε γνωστός, γέννησε και ένα θερμό γερμανικό εθνικισμό. Στο έργο του «Για τους εβραίους και τα ψεύδη τους» (On the Jews and Their Lies), όσα λέει για αυτούς είναι τουλάχιστον προσβλητικά. Τους χαρακτηρίζει ως περιττώματα και μιαρούς, μεταξύ άλλων. Βλέπουμε ότι το ιδεολόγημα του αντισημιτισμού μπορεί να παρατηρηθεί ιστορικά, πολύ πριν την εμφάνιση του ναζισμού, σε όλη την Ευρώπη απ' τον Λούθηρο μέχρι τον Σαίξπηρ.[1]

Στα 1900 ο Haekel ήταν υπεύθυνος για ένα διαγωνισμό με θέμα «τι μπορούμε να μάθουμε από τις αρχές του δαρβινισμού αναφορικά προς την εσωτερική και πολιτική ανάπτυξη του κράτους;». Το πρώτο βραβείο απονεμήθηκε στο πολύτομο ρατσιστικό έργο του W. Shallmayer, που έγινε ηγέτης της ρατσιστικής βιολογίας. Με αυτό περνάμε από τον εθνικισμό του πνεύματος του Χέγκελ στον εθνικισμό του αίματος και της ράτσας. Αυτή η θεωρία εξέλιξε απλώς τις απόψεις του εγελιανισμού.

Όταν (ξε)γέλασε ο Χέγκελ...

Δεν θα ήταν υπερβολή ν' αναφέρουμε πως η δυσωδία που απέπνεαν τα πεδία μαχών της Β' παγκόσμιας ανθρωποσφαγής ξεκίνησε απ' τις μουχλιασμένες αίθουσες, όπου δίδασκε ο Χέγκελ, αυτός ο λάτρης του ακατανόητου. Ο ύμνος των φιλοσόφων για το κράτος (κράτος uber alles) πριν τον Χίτλερ εξυπηρέτησε τη συντριβή της ανθρω-

παράδειγμα, θα βρεις τα κατάλληλα επιχειρήματα, για να δικαιολογήσεις την ορθότητα της ιδιότητάς σου με αποδείξεις και σχετικά παραδείγματα. Αν είσαι ρατσιστής ή πολιτικός οποιωνδήποτε πεποιθήσεων που θέλει να ανελιχθεί στην εξουσία, μπορείς με ευκολία να επικαλείσαι οποιαδήποτε από αυτές τις αυθεντίες και τις θεωρίες τους σε βολεύει, ανάλογα με την περίπτωση. Η τέχνη του λόγου χρησιμοποιήθηκε για να αμβλύνει το ύφος της κυριαρχίας, κάνοντάς τη να φαίνεται πιο ανεκτή.

Μπορεί κάποιος να υποστηρίξει, ότι δεν είναι δυνατόν να ευθύνεται ένας συγγραφέας για το πώς θα χρησιμοποιηθεί το κείμενό του και αυτό επίσης ισχύει. Ωστόσο, όταν ο καθένας μας γράφει, κάτι συγκεκριμένο έχει στο μυαλό του και αυτό διαπνέει τη σκέψη του. Όσοι με το όπλο της απόδειξης ισχυρίζονται ότι μόνο αυτοί ξέρουν το σωστό, μάλλον αναζητούν αυθεντίες ή θέλουν να γίνουν οι ίδιοι αυθεντίες. Από την άλλη, πέρασαν αιώνες υπό την επίδραση των θρησκειών, που ως καλοί βοηθοί κάθε είδους εξουσίας, έπεισαν τους ανθρώπους ότι δεν είχαν οι ίδιοι ευθύνη για τη ζωή τους, αλλά αυτή είχε ανατεθεί στο θεό, που φρόντιζε για αυτούς. Από την μία οι αυθεντίες –που και μόνο να πρόφερε κανείς το όνομά τους, αυτό από μόνο του ήταν αρκετό ως επιχείρημα– και από την άλλη άνθρωποι άβουλοι και ανεύθυνοι, που ήταν βέβαιοι ότι η μοίρα τους είναι προδιαγεγραμμένη. Έμενε να προκύψει το πρόβλημα και τότε οι πρώτοι αναδεικνύονταν ως ηγέτες των δεύτερων. Και είναι σημαντικό να τους εξετάσουμε, όχι για να κάνουμε μία φιλοσοφική συζήτηση, αλλά για να δείξουμε ότι οι «υψηλές ιδέες» περί των ανώτερων και κατώτερων ανθρώπων και φυλών υπάρχουν από πολλά χρόνια πριν και μάλιστα σε φιλοσόφους που και σήμερα θεωρούνται ακόμη αυθεντίες. Οι «ανώτερες ιδέες» είναι τα αποδεικτικά στοιχεία για τη γέννηση των τεράτων.

Το 1807 ο Φίχτε άρχισε τις «Ομιλίες προς το γερμανικό έθνος» από το πανεπιστήμιο του Βερολίνου, στο οποίο κατείχε την έδρα φιλοσοφίας. Μιλούσε για την κατωτερότητα των Λατίνων (και ιδιαίτερα των

το κακό, ο Αδόλφος Χίτλερ.[3] Ποια σχέση όμως θα μπορούσε να έχει ένας διαπρεπής φιλόσοφος με τον Αδόλφο Χίτλερ, που μάλιστα έζησε σε μία τελείως διαφορετική εποχή από αυτόν;

Ας εξετάσουμε πρώτα τις προθέσεις του ίδιου του Χέγκελ ως προς τις θεωρίες του, που τις εφάρμοσε σε κάθε τομέα γνώσης (φυσική, ιστορία, φιλοσοφία κλπ.) σε μια γλώσσα ακατανόητη και υπνωτιστική. Τα κείμενα του έχουν την επίδραση των ευαγγελίων στα αυτιά των αμαθών, που απλώς μαγεύονται από τους ήχους των λέξεων και των ψαλμωδιών, χωρίς να καταλαβαίνουν τίποτε. Αποδέχονταν, όμως, τις ερμηνείες που έδινε ο παππάς στο τέλος της λειτουργίας, υπό την επίδραση του λιβανιού, της θεαματικής τελετουργίας και του υποβλητικού περιβάλλοντος. Έτσι και ο Χέγκελ, σαν άλλος ευαγγελιστής, έγραψε τα ακατανόητα κείμενά του και άφησε τους ιερείς των πανεπιστημιακών εδράνων να τα ερμηνεύσουν και να κάνουν την αποκάλυψη στους αδαείς φοιτητές, που ακούν εκστασιασμένοι. Δεν ξέρουμε αν είχε αυτή την πρόθεση ή μαγεύτηκε και ο ίδιος από τη μεγαλοφυία του, αλλά μάλλον το κίνητρά του ήταν να καθιερωθεί ως αυθεντία όπως δείχνει η ζωή και το έργο του. Το ότι κατάφερε να γίνει μάλιστα αυθεντία οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στα νταλαβέρια του με το πρωσικό κράτος. Ο «ανώτερος ιδεαλισμός του» έπλασε και καθιέρωσε μία «ανώτερη ηθική» που ταίριαζε με το πανεπιστημιακό κατεστημένο της εποχής.

Τελικά, αυτή η «ήξεις αφήξεις» γλώσσα και θεωρία του Χέγκελ, που βρίθει συμβολισμών κατόρθωσε να υιοθετηθεί τόσο από τους μαρξιστές όσο και από τους φασίστες. Αυτό συμβαίνει πρώτα από όλα γιατί οι σύγχρονοι φιλόσοφοι απευθύνονται στους «ειδικούς», που ξέρουν την ειδική γλώσσα της και την ερμηνεύουν, χωρίς να φτάνει σχεδόν ποτέ αυτή η ερμηνεία έξω από τα όρια της φιλοσοφικής κοινότητας. Με τις ιδέες του εξόπλισε ιδεολογικά το πρωσικό κράτος, στηριζόμενος στις αυθεντίες της αρχαιότητας, τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη, στυλοβάτες και οι δύο του κρατισμού, που θεωρούσαν φυσική τη διά-

κριση των ανθρώπων σε κατηγορίες πολιτών και βέβαια τη διάκριση ελευθέρων και δούλων. Έτσι, ο φυλετισμός αναγεννήθηκε μέσα από τις στάχτες του.

Ο Χέγκελ ανανέωσε τη λατρεία για το κράτος, υποστηρίζοντας ότι ο άνθρωπος χωρίς αυτό δεν μπορεί να υπάρξει, σε αυτό οφείλει τη φυσική και πνευματική του ύπαρξη. Και όταν λέμε λατρεία, το εννοούμε κυριολεκτικά. Για τον Χέγκελ, το κράτος είναι η μετενσάρκωση του θεού στη γη. Με τη θεωρία του δεν έκανε μια θεωρία μελέτης της ιστορίας, κατασκεύασε την ιστορία. Το κράτος χρησιμοποίησε ως εργαλείο τη φιλοσοφία του, όχι μόνο για να δικαιολογήσει την παρουσία του, αλλά και για να κερδίσει σε υλικά οφέλη ήδη από την εποχή του. Ήταν πιστός ακόλουθος του Γουλιέλμου Φρειδερίκου Γ΄. Αυτό επιβεβαιώνεται από τον σύγχρονό του Schopenhauer, που αν και συντηρητικός, θεωρούσε τον Χέγκελ ανήθικο. Αλλά και ο ίδιος ο μαθητής και θαυμαστής του Schwegler επιβεβαιώνει την πληρωμένη φιλοκρατική υποταγή του Χέγκελ στο πρωσικό κράτος. Η κλήση του φιλοσόφου στο Βερολίνο για να αναλάβει καθηγητική έδρα έγινε την εποχή που το πρωσικό κράτος χρειαζόταν τους κατάλληλους βοηθούς, για να δικαιολογήσει και ιδεολογικά την πολιτική τού επεκτατισμού του.

Για τον Χέγκελ το κράτος είναι μια από τις υπέρτατες αξίες. Η ιδέα του κράτους ως οργανισμού αποτελεί για αυτόν μία πρόοδο. Το πνεύμα του είναι το πνεύμα του έθνους που διαμορφώνει το κράτος και το κινητοποιεί. Λέει: *«το κράτος είναι η ανώτερη αποκάλυψη του ανθρώπινου πνεύματος, η υλοποίηση της ηθικής ιδέας, το ηθικό σύμπαν»* και *«το κράτος έχει το υπέρτατο δικαίωμα έναντι ενός ατόμου, του οποίου υπέρτατο καθήκον είναι να είναι μέλος του κράτους... διότι το δικαίωμα του παγκόσμιου πνεύματος είναι υπεράνω όλων των προνομίων...»*. Η σχέση ενός λαού με τους άλλους δεν είναι και πολύ καλύτερη: *«ο πόλεμος είναι ο μέγας καθαρτήρας των λαών, οι οποίοι έχουν διαφθαρεί από*

Πλάτωνας το άλλο καμάρι του διαλεκτικού φιλοκρατισμού!

Ο Χέγκελ βέβαια δεν εξαναγκάστηκε να διατυπώσει τις φιλοκρατικές του απόψεις, απεναντίας το έκανε με προθυμία, εξασφαλίζοντας την καθηγητική του έδρα. Οι θαυμαστές του τον έλεγαν «δικτάτορα της φιλοσοφίας». Εμπνευσμένος από τον Ηράκλειτο, υποστηρίζει ότι όλα βρίσκονται σε κίνηση, ακολουθώντας μία εξελικτική προοδευτική πορεία. Έτσι, στο πρώτο στάδιο βρίσκεται ο ανατολικός δεσποτισμός, στο επόμενο οι αρχαίες δημοκρατίες και αριστοκρατίες και στο τρίτο και καλύτερο... η γερμανική μοναρχία. Με βάση αυτή τη θεωρία αποδέχεται την ιστορική «δικαίωση», που θέλει την ανθρωπότητα να φτάνει σε έναν ολοκληρωτικό εθνικισμό. Φυσικά δεν του καιγόταν καρφί για το μακελειό, την εξαθλίωση και υποδούλωση που προωθούσαν τα ιδεολογήματα του. Τελικά αυτές οι πανεπιστημιακές «έδρες» και οι κα-

θνικών κρατών, προκειμένου να επικρατήσει η θέληση του ισχυρού.

Έχει αξία να διαπιστώσουμε τελικά, μεταξύ άλλων, ότι οι πιο εξωφρενικά εξουσιαστικές απόψεις κρύβονται πίσω από τις πιο αμφιλεγόμενες και δυσνόητες φιλοσοφικές μπαρούφες. Φιλόσοφοι σαν τον Χέγκελ παραμόρφωσαν σκόπιμα το λόγο τους, ώστε να κρύψουν την έντονα ρατσιστική και απαξιωτική για την ελευθερία επιχειρηματολογία τους. Αν την εξέφραζαν τουλάχιστον ξεκάθαρα, θα είχαν το θάρρος της άποψής τους. Μέσα από τη θολούρα των λέξεων τους ξεπηδά η πιο στυγνή κυριαρχία, η νομιμοποίηση της υποδούλωσης ανθρώπου από άνθρωπο. Οι οπαδοί του Χέγκελ δημιούργησαν ένα ολόκληρο ρεύμα στη φιλοσοφία, τον εγελιανισμό, στον οποίο συνέβαλε και ο ίδιος ο Μαρξ και οι μαρξιστές. Η εξέγερση κατά της ελευθερίας έγινε χάρη στον εγελιανισμό λαοφιλές κίνημα, που εξόπλισε τα α-

γκαιότητα, μια επιτακτική απαίτηση της λογικής. Η έννοια του κράτους συνεπάγεται την έννοια του πολέμου, γιατί η ουσία του κράτους είναι η δύναμη. Το κράτος είναι ο λαός οργανωμένος σε κυρίαρχη δύναμη». Μία ακόμη... φιλοσοφημένη φράση του είναι: *«ο λαός, οι υπήκοοι, δεν πρέπει να είναι τίποτε περισσότερο από δούλοι του κράτους. Δεν έχει σημασία τι σκέπτεστε, αρκεί να υπακούτε»* και συνεχίζει: *«η πολεμική δόξα είναι η βάση όλων των πολιτικών αρετών. Στον πλούσιο θησαυρό της γερμανικής δόξας η πρωσική στρατιωτική δόξα είναι κόσμημα τόσο πολύτιμο, όσο και τα αριστουργήματα των ποιητών και των σοφών μας. Το να «παίξουμε» στα τυφλά με την ειρήνη έγινε η ντροπή της σκέψης και της ηθικής του καιρού μας»*. Ως ένας ακόμη λάτρης του πολέμου συμπεραίνει: *«το ότι ο πόλεμος θα έπρεπε να εξοστρακιστεί για πάντα από τον κόσμο είναι μια ελπίδα όχι μόνο παράλογη, αλλά και ανήθικη»*. Τι πολεμοχαρείς κάποιοι φιλόσοφοι! Όνειρο τους να ατενίζουν τα πεδία των σφαγών απ' τους υψηλούς καθηγητικούς τους θώκους, πάντα συντροφιά με αφέψημα στη σωστή θερμοκρασία και να γεμίζουν αράδες-αράδες τα ταλαίπωρα χαρτιά τους με ύμνους δόξας και ανδραγαθοσύνης στο όνομα της εξουσίας και του ψεύδους.

Και μερικοί ακόμη...

«Για να γνωρίσει κανείς το ναζισμό, πρέπει πρώτα να γνωρίσει τον Βάγκνερ», λέει ο Χίτλερ και κάτι θα ξέρει. Ο Ιωσήφ Αρθούρος ντε Γκομπινώ έγραψε μεταξύ 1853-1855 το τετράτομο έργο «Δοκίμιο επί της ανισότητας των ανθρωπίνων φυλών». Όταν γνωρίστηκαν με τον Βάγκνερ το 1876, ο συνθέτης ενθουσιάστηκε με τις ιδέες του περί υπεροχής της λευκής-άριας φυλής. Ο Γκομπινώ γράφει: *«ο άριος Γερμανός είναι ισχυρό πλάσμα· ό,τι σκέπτεται λέει και πράττει, έχει κατά συνέπεια μεγαλύτερη σημασία»*.

Ο Χ. Σ. Τσάμπερλεϊν γεννήθηκε το 1855 στο Πόρτσμουθ της Αγγλίας. Νευρωτικός

λείο τη φιλοσοφία του, όχι μόνο για να δικαιολογήσει την παρουσία του, αλλά και για να κερδίσει σε υλικά οφέλη ήδη από την εποχή του. Ήταν πιστός ακόλουθος του Γουλιέλμου Φρειδερίκου Γ΄. Αυτό επιβεβαιώνεται από τον σύγχρονό του Schopenhauer, που αν και συντηρητικός, θεωρούσε τον Χέγκελ ανήθικο. Αλλά και ο ίδιος ο μαθητής και θαυμαστής του Schwegler επιβεβαιώνει την πληρωμένη φιλοκρατική υποταγή του Χέγκελ στο πρωσικό κράτος. Η κλήση του φιλοσόφου στο Βερολίνο για να αναλάβει καθηγητική έδρα έγινε την εποχή που το πρωσικό κράτος χρειαζόταν τους κατάλληλους βοηθούς, για να δικαιολογήσει και ιδεολογικά την πολιτική τού επεκτατισμού του.

Για τον Χέγκελ το κράτος είναι μια από τις υπέρτατες αξίες. Η ιδέα του κράτους ως οργανισμού αποτελεί για αυτόν μία πρόοδο. Το πνεύμα του είναι το πνεύμα του έθνους που διαμορφώνει το κράτος και το κινητοποιεί. Λέει: *«το κράτος είναι η ανώτερη αποκάλυψη του ανθρώπινου πνεύματος, η υλοποίηση της ηθικής ιδέας, το ηθικό σύμπαν»* και *«το κράτος έχει το υπέρτατο δικαίωμα έναντι ενός ατόμου, του οποίου υπέρτατο καθήκον είναι να είναι μέλος του κράτους... διότι το δικαίωμα του παγκόσμιου πνεύματος είναι υπεράνω όλων των προνομίων...»*. Η σχέση ενός λαού με τους άλλους δεν είναι και πολύ καλύτερη: *«ο πόλεμος είναι ο μέγας καθαρτήρας των λαών, οι οποίοι έχουν διαφθαρεί από μακροχρόνια ειρήνη»*, *«μια τόσο ισχυρή μορφή* (το κράτος) *πρέπει να ποδοπατεί πολλά αθώα άνθη – να συντρίβει πολλά αντικείμενα στο δρόμο της.[...] Όταν έρθει η ώρα της Γερμανίας η αποστολή της θα 'ναι να αναγεννήσει τον κόσμο»*. Ο πόλεμος και οι ανθρωποσφαγές έτσι δικαιώνονται.

Στη «Φιλοσοφία του Δικαίου» ο Χέγκελ γράφει, *«Η επιστήμη επομένως πρέπει να επιζητεί προστασία από μέρους του κράτους, εφ' όσον ο σκοπός της επιστήμης είναι η γνώση της αντικειμενικής αλήθειας»*. Και παρακάτω: *«το κράτος πρέπει να προστατέψει την αντικειμενική αλήθεια»*. Και σε όποιον αναρωτιέται ποια είναι η αντικειμενική αλήθεια, απαντά: *«το κράτος πρέπει, γενικά, να αποφασίσει από μόνο του πάνω στο τι πρέπει να θεωρείται αντικειμενική αλήθεια»*. Είναι, λοιπόν, ξεκάθαρο, πως το κράτος για τον Χέγκελ, οφείλει να είναι ο δημιουργός και προστάτης της... αλήθειας. Κρατισμός και ειλικρίνεια πιασμένοι

γερμανική μοναρχία. Με βάση αυτή τη θεωρία αποδέχεται την ιστορική «δικαίωση», που θέλει την ανθρωπότητα να φτάνει σε έναν ολοκληρωτικό εθνικισμό. Φυσικά δεν του καιγόταν καρφί για το μακελειό, την εξαθλίωση και υποδούλωση που προωθούσαν τα ιδεολογήματα του. Τελικά αυτές οι πανεπιστημιακές «έδρες» και οι καρέκλες που τις συνοδεύουν πρέπει να είναι αφόρητα αναπαυτικές. Γιατί άραγε να δίνει δεκάρα κανείς για το γένος των ανθρώπων μπροστά σε μια τέτοια τρυφηλή προοπτική;

Ο Αλέξανδρος –και οι Σουμέριοι πριν απ' αυτόν– δημιούργησαν υπερφυλετικές αυτοκρατορίες. Χωρίς να καταργήσουν τις εθνικιστικές διακρίσεις μεταξύ των πρώην πόλεων-κρατών, ανέπτυξαν ένα αυτοκρατορικό σύστημα, ένα συγκεντρωτικό, δηλαδή, σύστημα εξουσίας. Η ιδέα του έθνους-κράτους επανήλθε αρκετά πρόσφατα και τα τελευταία χρόνια αρκετές απόψεις έχουν διατυπωθεί για το πόσο νεαρή είναι σε σχέση με την ανθρώπινη ιστορία, παρ' όλο που η έννοια του εθνικού κράτους επιβάλλεται ως δεδομένη απ' την κυριαρχία. Ο Χέγκελ επανέφερε τον εθνικισμό στην απολυταρχική του μορφή. Η γαλλική επανάσταση, πιο πριν, καθιέρωσε τον λαϊκό στρατό, δηλαδή την εθνική στρατο-

γνη κυριαρχία, η νομιμοποίηση της υποδούλωσης ανθρώπου από άνθρωπο. Οι οπαδοί του Χέγκελ δημιούργησαν ένα ολόκληρο ρεύμα στη φιλοσοφία, τον εγελιανισμό, στον οποίο συνέβαλε και ο ίδιος ο Μαρξ και οι μαρξιστές. Η εξέγερση κατά της ελευθερίας έγινε χάρη στον εγελιανισμό λαοφιλές κίνημα, που εξόπλισε τα απολυταρχικά καθεστώτα.

Πέρα από τη λατρεία του κράτους και την υποτιθέμενη αναγκαιότητα του πολέμου, αναδεικνύεται η αξία του ηγέτη και του ήρωα, που με κίνδυνο της ζωής του θα σώσει το κράτος και θα το δικαιώσει ιστορικά. Η γενναιότητα ορίζεται ως η απόλυτη υποταγή στο κράτος. Ο γερμανικός ιδεαλισμός είναι ένας ύμνος στο μεγάλο άνδρα, το μεγάλο ηγέτη ή αλλιώς το μεγάλο δικτάτορα. Ο ηγέτης αποκτά μυστικιστικές δυνάμεις. Ο ήρωας στον Χέγκελ προορίζεται από μια μυστηριώδη πρόνοια να «πραγματοποιήσει τη θέληση του παγκόσμιου πνεύματος». Αυτές οι απόψεις, όπως είναι φανερό, ενέπνευσαν τον Χίτλερ. Ο Χέγκελ στη «Φιλοσοφία της ιστορίας» εκφράζει το θαυμασμό του για τον Αλέξανδρο, τον Ιούλιο Καίσαρα και το Ναπολέοντα: *«τα έργα τους και οι λόγοι τους είναι ό,τι καλύτερο της εποχής τους»*. Τι κρίμα για τον αγνό αυτόν στοχαστή να μην έχει

τα αριστουργήματα των ποιητών και των σοφών μας. Το να «παίξουμε» στα τυφλά με την ειρήνη έγινε η ντροπή της σκέψης και της ηθικής του καιρού μας». Ως ένας ακόμη λάτρης του πολέμου συμπεραίνει: *«το ότι ο πόλεμος θα έπρεπε να εξοστρακιστεί για πάντα από τον κόσμο είναι μια ελπίδα όχι μόνο παράλογη, αλλά και ανήθικη»*. Τι πολεμοχαρείς κάποιοι φιλόσοφοι! Όνειρο τους να ατενίζουν τα πεδία των σφαγών απ' τους υψηλούς καθηγητικούς τους θώκους, πάντα συντροφιά με αφέψημα στη σωστή θερμοκρασία και να γεμίζουν αράδες-αράδες τα ταλαίπωρα χαρτιά τους με ύμνους δόξας και ανδραγαθοσύνης στο όνομα της εξουσίας και του ψεύδους.

Και μερικοί ακόμη...

«Για να γνωρίσει κανείς το ναζισμό, πρέπει πρώτα να γνωρίσει τον Βάγκνερ», λέει ο Χίτλερ και κάτι θα ξέρει. Ο Ιωσήφ Αρθούρος ντε Γκομπινώ έγραψε μεταξύ 1853-1855 το τετράτομο έργο «Δοκίμιο επί της ανισότητας των ανθρωπίνων φυλών». Όταν γνωρίστηκαν με τον Βάγκνερ το 1876, ο συνθέτης ενθουσιάστηκε με τις ιδέες του περί υπεροχής της λευκής-άριας φυλής. Ο Γκομπινώ γράφει: *«ο άριος Γερμανός είναι ισχυρό πλάσμα· ό,τι σκέπτεται λέει και πράττει, έχει κατά συνέπεια μεγαλύτερη σημασία»*.

Ο Χ. Σ. Τσάμπερλεϊν γεννήθηκε το 1855 στο Πόρτσμουθ της Αγγλίας. Νευρωτικός και σπάνια μεγαλοφυΐα. Γνώρισε τον Βάγκνερ στα 1882. Πίστευε πως τον κατατρέχανε δαίμονες (!) και καταπιάστηκε με μεγάλη επιτυχία με κάθε είδους επιστημονικό κλάδο. Το βιβλίο του «Τα θεμέλια του 19ου αιώνα» εφοδίασε τους ναζιστές με τις απόψεις περί φυλετικής υπεροχής. Το έργο του αυτό –1200 περίπου σελίδων– το έγραψε μεταξύ Απρίλη 1897 και Οκτώβρη 1898 στη Βιέννη. Δημοσιεύτηκε το 1899. Εκεί αναφέρει πως από τους αρχαιότερους χρόνους κληροδοτήθηκαν τρία πράγματα: η ελληνική φιλοσοφία, το ρωμαϊκό δίκαιο και η προσωπικότητα του Χριστού. Υπήρχαν επίσης τρεις κληρονόμοι: οι εβραίοι, οι γερμανοί, οι «μιγάδες Λατίνοι της Μεσογείου». Μόνο όμως οι γερμανοί ήταν άξιοι για μια τέτοια κληρονομιά. Έλεγε πως ο βάρβαρος Τεύτονας ήταν η μόνη ελπίδα του κόσμου.

Αν και δήλωνε πως και οι εβραίοι είναι «καθαρή φυλή», ήταν βαθιά αντισημίτης.

ανώτερη αποκάλυψη του ανθρώπινου πνεύματος, η υλοποίηση της ηθικής ιδέας, το ηθικό σύμπαν» και «*το κράτος έχει το υπέρτατο δικαίωμα έναντι ενός ατόμου, του οποίου υπέρτατο καθήκον είναι να είναι μέλος του κράτους... διότι το δικαίωμα του παγκόσμιου πνεύματος είναι υπεράνω όλων των προνομίων...*». Η σχέση ενός λαού με τους άλλους δεν είναι και πολύ καλύτερη: «*ο πόλεμος είναι ο μέγας καθαρτήρας των λαών, οι οποίοι έχουν διαφθαρεί από μακροχρόνια ειρήνη*», «*μια τόσο ισχυρή μορφή* (το κράτος) *πρέπει να ποδοπατεί πολλά αθώα άνθη – να συντρίβει πολλά αντικείμενα στο δρόμο της.[...] Όταν έρθει η ώρα της Γερμανίας η αποστολή της θα 'ναι να αναγεννήσει τον κόσμο*». Ο πόλεμος και οι ανθρωποσφαγές έτσι δικαιώνονται.

Στη «Φιλοσοφία του Δικαίου» ο Χέγκελ γράφει, «*Η επιστήμη επομένως πρέπει να επιζητεί προστασία από μέρους του κράτους, εφ' όσον ο σκοπός της επιστήμης είναι η γνώση της αντικειμενικής αλήθειας*». Και παρακάτω: «*το κράτος πρέπει να προστατέψει την αντικειμενική αλήθεια*». Και σε όποιον αναρωτιέται ποια είναι η αντικειμενική αλήθεια, απαντά: «*το κράτος πρέπει, γενικά, να αποφασίσει από μόνο του πάνω στο τι πρέπει να θεωρείται αντικειμενική αλήθεια*». Είναι, λοιπόν, ξεκάθαρο, πως το κράτος για τον Χέγκελ, οφείλει να είναι ο δημιουργός και προστάτης της... αλήθειας. Κρατισμός και ειλικρίνεια πιασμένοι στοργικά απ' το χεράκι, σύμφωνα πάντα με αυτόν τον ογκόλιθο των γραμμάτων.

Ο Γουλιέλμος Φρειδερίκος κυβέρνησε «ελέω θεού». Για τον Χέγκελ ο νόμος έρχεται να φέρει ισότητα στη φυσική ανισότητα. Επίσης, ο νόμος ενσαρκώνει την ελευθερία. Επομένως, όσο περισσότεροι νόμοι υπάρχουν, τόση περισσότερη ελευθερία υπάρχει. Και μάλιστα, μόνος κατάλληλος για να ορίσει τις σχέσεις των ανθρώπων μεταξύ τους με νόμους και διατάγματα είναι ο μονάρχης. Μέσα από τη διαλεκτική του προσπάθησε να αποδείξει ότι η μοναρχική Πρωσία είναι η απόλυτη έκφραση της ελευθερίας και μάλιστα το αποκορύφωμα του κράτους, στο οποίο θα πρέπει να φτάσουν και τα υπόλοιπα. Τύφλα να έχει ο

ρέκλες που τις συνοδεύουν πρέπει να είναι αφόρητα αναπαυτικές. Γιατί άραγε να δίνει δεκάρα κανείς για το γένος των ανθρώπων μπροστά σε μια τέτοια τρυφηλή προοπτική;

Ο Αλέξανδρος –και οι Σουμέριοι πριν απ' αυτόν– δημιούργησαν υπερφυλετικές αυτοκρατορίες. Χωρίς να καταργήσουν τις εθνικιστικές διακρίσεις μεταξύ των πρώην πόλεων-κρατών, ανέπτυξαν ένα αυτοκρατορικό σύστημα, ένα συγκεντρωτικό, δηλαδή, σύστημα εξουσίας. Η ιδέα του έθνους-κράτους επανήλθε αρκετά πρόσφατα και τα τελευταία χρόνια αρκετές απόψεις έχουν διατυπωθεί για το πόσο νεαρή είναι σε σχέση με την ανθρώπινη ιστορία, παρ' όλο που η έννοια του εθνικού κράτους επιβάλλεται ως δεδομένη απ' την κυριαρχία. Ο Χέγκελ επανέφερε τον εθνικισμό στην απολυταρχική του μορφή. Η γαλλική επανάσταση, πιο πριν, καθιέρωσε τον λαϊκό στρατό, δηλαδή την εθνική στρατολόγηση.

Η άνοδος του εθνικισμού στη Γερμανία την εποχή του Φίχτε εκδηλώθηκε ως αντίδραση στην εισβολή του γαλλικού στρατού από τη μια και ως αντικαταστάτης της χριστιανικής θρησκείας, που είχε παρακμάσει. Ο Χέγκελ αντί να αμβλύνει τις εθνικιστικές υστερίες, τις εκμεταλλεύτηκε και τις χρησιμοποίησε προς όφελος του κράτους και μάλιστα στην απολυταρχική μορφή του. Αυτός ήταν και ο ρόλος του πανεπιστημίου του Βερολίνου, που ιδρύθηκε, για να ενισχύσει το γερμανικό κράτος, όταν αυτό ηττήθηκε από το Ναπολέοντα. Ο Χέγκελ εισήγαγε νέα στοιχεία στον εθνικισμό που ίσχυε ως τότε. Είδε την ιστορία ως το θέατρο των πολέμων μεταξύ των ε-πολυταρχικά καθεστώτα.

Πέρα από τη λατρεία του κράτους και την υποτιθέμενη αναγκαιότητα του πολέμου, αναδεικνύεται η αξία του ηγέτη και του ήρωα, που με κίνδυνο της ζωής του θα σώσει το κράτος και θα το δικαιώσει ιστορικά. Η γενναιότητα ορίζεται ως η απόλυτη υποταγή στο κράτος. Ο γερμανικός ιδεαλισμός είναι ένας ύμνος στο μεγάλο άνδρα, το μεγάλο ηγέτη ή αλλιώς το μεγάλο δικτάτορα. Ο ηγέτης αποκτά μυστικιστικές δυνάμεις. Ο ήρωας στον Χέγκελ προορίζεται από μια μυστηριώδη πρόνοια να «πραγματοποιήσει τη θέληση του παγκόσμιου πνεύματος». Αυτές οι απόψεις, όπως είναι φανερό, ενέπνευσαν τον Χίτλερ. Ο Χέγκελ στη «Φιλοσοφία της ιστορίας» εκφράζει το θαυμασμό του για τον Αλέξανδρο, τον Ιούλιο Καίσαρα και το Ναπολέοντα: «*τα έργα τους και οι λόγοι τους είναι ό,τι καλύτερο της εποχής τους*». Τι κρίμα για τον αγνό αυτόν στοχαστή να μην έχει έναν απ' τους παραπάνω κοσμοκράτορες για πάτρωνα, η τύχη υπήρξε ιδιαίτερα σκληρή μαζί του! Έγραφε πως ο ήρωας σε μια αποστολή είναι υπεράνω οποιασδήποτε ηθικής. Η φράση του Schopenhauer εκφράζει με τον καλύτερο τρόπο τα συμπεράσματα: «*Αν θέλει κανείς να αποβλακώσει το πνεύμα ενός νέου και να κάνει το μυαλό του ανίκανο για οποιοδήποτε είδος σκέψης, δε θα είχε τίποτε καλύτερο να κάνει απ' το να του δώσει να διαβάσει Χέγκελ[...]*».

Ο Τράιτσκε έγινε καθηγητής ιστορίας στο πανεπιστήμιο του Βερολίνου μεταξύ 1874-1896. Ακολουθώντας τα ίχνη του Χέγκελ, είπε: «ο πόλεμος δεν είναι μόνο μια πρακτική, παρά και μια θεωρητική ανα-

τέτρατομο έργο «Δοκίμιο επί της ανισότητας των ανθρωπίνων φυλών». Όταν γνωρίστηκαν με τον Βάγκνερ το 1876, ο συνθέτης ενθουσιάστηκε με τις ιδέες του περί υπεροχής της λευκής-άριας φυλής. Ο Γκομπινώ γράφει: «*ο άριος Γερμανός είναι ισχυρό πλάσμα· ό,τι σκέπτεται λέει και πράττει, έχει κατά συνέπεια μεγαλύτερη σημασία*».

Ο Χ. Σ. Τσάμπερλεϊν γεννήθηκε το 1855 στο Πόρτσμουθ της Αγγλίας. Νευρωτικός και σπάνια μεγαλοφυΐα. Γνώρισε τον Βάγκνερ στα 1882. Πίστευε πως τον κατατρέχανε δαίμονες (!) και καταπιάστηκε με μεγάλη επιτυχία με κάθε είδους επιστημονικό κλάδο. Το βιβλίο του «Τα θεμέλια του 19ου αιώνα» εφοδίασε τους ναζιστές με τις απόψεις περί φυλετικής υπεροχής. Το έργο του αυτό –1200 περίπου σελίδων– το έγραψε μεταξύ Απρίλη 1897 και Οκτώβρη 1898 στη Βιέννη. Δημοσιεύτηκε το 1899. Εκεί αναφέρει πως από τους αρχαιότερους χρόνους κληροδοτήθηκαν τρία πράγματα: η ελληνική φιλοσοφία, το ρωμαϊκό δίκαιο και η προσωπικότητα του Χριστού. Υπήρχαν επίσης τρεις κληρονόμοι: οι εβραίοι, οι γερμανοί, οι «μιγάδες Λατίνοι της Μεσογείου». Μόνο όμως οι γερμανοί ήταν άξιοι για μια τέτοια κληρονομιά. Έλεγε πως ο βάρβαρος Τεύτονας ήταν η μόνη ελπίδα του κόσμου.

Αν και δήλωνε πως και οι εβραίοι είναι «καθαρή φυλή», ήταν βαθιά αντισημίτης. Αναφέρει πως ο Χριστός δεν ήταν εβραίος, αλλά πιθανόν άριος. Θεωρήθηκε από τους ναζί πνευματικός ιδρυτής της εθνικοσοσιαλιστικής Γερμανίας. Ο Χίτλερ υπήρξε μεγάλος θαυμαστής του και στο «Mein Kampf» εκφράζει τη λύπη του, γιατί οι παρατηρήσεις του Τσάμπερλεϊν δεν έτυχαν μεγαλύτερης προσοχής κατά τη διάρκεια του Β' Ράιχ. Και ο Τσάμπερλεϊν βέβαια δεν πάει πίσω, όταν λέει: «*το ότι κατά την ώρα της πιο επιτακτικής ανάγκης (1923) η Γερμανία γεννά έναν Χίτλερ αυτό αποδεικνύει τη ζωτικότητά της*». Στο «Λαϊκό παρατηρητή», την εφημερίδα του ναζιστικού κόμματος, το έργο του Τσάμπερλεϊν χαρακτηρίστηκε από τον Χίτλερ ως «ευαγγέλιο της ναζιστικής κινήσεως». Παρ' ότι

συνέχεια από τη σελίδα 11

το έργο του συναγωνίζεται σε σοβαρότητα τους εν Ελλάδι τηλεπλασιέ βιβλίων μεταφυσικού λαϊκισμού, υπήρξε ιδεολογικό εργαλείο στα χέρια του Χίτλερ και των εθνικοσοσιαλιστών για να κάνουν πράξη τον εφιάλτη του κοινωνικού δαρβινισμού στις ανθρώπινες κοινωνίες.

Το σκοτεινό όραμα του Χίτλερ

Στο «Mein Kampf» το κράτος παρουσιάζεται σαν φυλετικός οργανισμός και όχι σαν οικονομική οργάνωση. Θέτει τα θεμέλια ενός πανίσχυρου κράτους, όπως όλα τα κυριαρχικά μοντέλα, αλλά σε άλλη βάση. Η επιχειρηματολογία ήταν ήδη έτοιμη από τους προαναφερθέντες φιλοσόφους. Άλλωστε, ο Χίτλερ υπήρξε οπαδός του δαρβινισμού. Αλλά με την ιδιαίτερη «λεπτομέρεια» ότι επιθυμούσε να την επιβάλει στα κοινωνικά σύνολα. «*Ο θάνατος του ασθενέστερου εξασφαλίζει τη ζωή του ισχυρότερου*», «*ο ισχυρότερος οφείλει να κυριαρχεί και όχι να αναμιγνύεται με τον ασθενέστερο*» είναι μερικές από τις ατάκες του στο «Mein Kampf». Η επιχειρηματολογία του είναι πολύ... διαφωτιστική: «*είναι βέβαιο ότι ο πρώτος ανθρώπινος πολιτισμός βασίστηκε περισσότερο στην χρησιμοποίηση των κατώτερων (sic) ανθρώπινων όντων και λιγότερο στα εξημερωμένα ζώα. Μόνο μετά την υποδούλωση υποτελών φυλών εξημερώθηκαν-υποδουλώθηκαν και κάποια ζώα. Διότι πρώτος ο ηττημένος πολεμιστής έσυρε το άροτρο και μετά το βόδι ή το άλογο*». Άρα, με βάση όλα τα παραπάνω είναι φυσική η υποδούλωση και οδηγεί στην ανάπτυξη και την εξέλιξη του πολιτισμού! Όλα αυτά βέβαια θυμίζουν τις απόψεις του Χέγκελ για την ιστορία και τον πόλεμο...

Και αυτό γίνεται πιο ξεκάθαρο, όταν στο «Mein Kampf» μιλάει για λαϊκό κράτος: «*το λαϊκό κράτος πρέπει να τοποθετήσει τη φυλή στο κέντρο όλης της ζωής*», υιοθετώντας την απολυταρχία του πρωσικού στρατού. Ο ναζισμός και το Γ΄ Ράιχ αναδείχτηκε

ως η λογική συνέχεια της γερμανικής ιστορίας. Στις ετήσιες συγκεντρώσεις του ναζιστικού κόμματος στη Νυρεμβέργη στις αρχές του Σεπτέμβρη πολλοί μικροπωλητές πουλούσαν εικονογραφημένα δελτάρια με τις εικόνες του Φρειδερίκου Α΄, του Βίσμαρκ, του Χίντεμπουργκ και του Χίτλερ. Η επιγραφή έλεγε: «*ο βασιλεύς κατέκτησε, ο πρίγκιπας διαμόρφωσε, ο στρατάρχης υπεράσπισε και ο στρατιώτης έσωσε και ενοποίησε*». Στη συλλογιστική του Χίτλερ το Α΄ Ράιχ ήταν η «Αγία Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία» και το Β΄ Ράιχ διαμορφώθηκε από τον Βίσμαρκ το 1871 μετά την ήττα της Γαλλίας από την Πρωσία. Το Γ΄ Ράιχ ήρθε να αποκαταστήσει –όπως δήλωναν οι ναζί– το λαμπρό όνομα της Γερμανίας που «*κύλησε στη λάσπη η δημοκρατία της Βαϊμάρης*». Για τους εθνικοσοσιαλιστές του μεσοπολέμου στη Γερμανία οι δημοκράτες εξουσιαστές δεν συμπύκνωναν στο βαθμό που ήθελαν την επιβολή στους εντός των συνόρων εξουσιαζόμενους. Αλλά και δεν δημιουργούσαν την προοπτική για έναν άμεσο επεκτατικό πόλεμο προς ικανοποίηση του γερμανικού εθνικισμού –που ο κρατισμός κάθε μορφής και απόχρωσης δημιουργεί και τροφοδοτεί. Η φαγωμάρα ανάμεσα στα μπλοκ εξουσίας και στον τρόπο διαχείρισης τής επιβολής δεν δίνει άλλη οπτική ούτε στον κρατισμό ούτε στην εξουσιομανία.

Ο Χίτλερ παρομοιάζει τις δομές του πρωσικού κράτους με αυτές της αρχαίας Σπάρτης. Τα 2/3, ακόμη και τα 5/6 δαπανούνταν κάθε χρόνο για τις ανάγκες του πρωσικού στρατού. Ο Μιραμπό έλεγε: «*η Πρωσία δεν είναι ένα κράτος με στρατό, αλλά ένας στρατός με κράτος*». Οι πρώσοι διδάσκονταν συστηματικά πως το καθήκον τους στη ζωή είναι η υπακοή, η εργασία, η θυσία και το καθήκον. Ο Kant έλεγε: «*το καθήκον απαιτεί την κατάπνιξη των ανθρωπίνων συναισθημάτων*». Ο Όττο Βίσμαρκ, όταν ανέλαβε πρωθυπουργός της Πρωσίας το 1862, είπε: «*τα μεγάλα ζητήματα δε θα διευθετηθούν με αποφάσεις και πλειοψηφίες, αλλά με σίδερο και αίμα*». Στις 18 Ιανουαρίου 1871 ο βασιλιάς της Πρωσίας Γουλιέλμος Α΄ ανακηρύχθηκε αυτοκράτωρ της Γερμανίας στην αίθουσα των κατόπτρων του ανακτόρου των Βερσαλλιών. Αυτή υπήρξε και η αρχή του Β΄ Ράιχ.

Είναι κοινή αλήθεια, πως στους κύκλους της ιστορίας δεν εμφανίζεται τίποτα ως κομήτης. Κάθε γεγονός, κάθε μικρή και μεγάλη εξέλιξη είναι αλληλένδετη με προγενέστερα ιστορικά δεδομένα. Ο κρατισμός, όπως εκφράστηκε μέσα απ' τον τρόπο άσκησης της εξουσίας των εθνικοσοσιαλιστών, «εμπνεύστηκε» τις μεθόδους ε-

αυτοκρατορικής Πρωσίας Χέγκελ, έτσι πολύ εύκολα και οι δημοκράτες υιοθετούν απόψεις και μεθόδους των εθνικοσοσιαλιστών. Οι κρατιστές, εξ άλλου, ποτέ δεν παρουσίασαν τέτοιου τύπου «κολλήματα». Γιατί η πολιτική έχει πολλά πρόσωπα, αλλά η ουσία της παραμένει η ίδια: είναι η τεχνική της εξαπάτησης, της χειραγώγησης των ανθρώπων από τους κάθε είδους εξουσιαστές, της συντριβής της ανθρωπινότητας για την εξύψωση του κράτους. **Γι' αυτό και ο λόγος των αναρχικών οφείλει να παραμένει αταλάντευτα αντιπολιτικός όσο και αν τιτιβίζουν οι σειρήνες και οι άρπυιες[5] των ριζοσπαστικών... κινημάτων**. Ας μην ξεχνάμε πως οι αιματοβαμμένοι Nibelungen[6] υπήρξαν εξ ίσου ελκυστικοί τόσο για δημοκράτες όσο και για εθνικοσοσιαλιστές σφαγείς.

σύντροφοι για
την Αναρχική απελευθερωτική δράση

---

1. Το έργο του «Ο έμπορος της Βενετίας» αποτελεί έναν ύμνο στο στερεότυπο του εβραίου ως φιλάργυρου, πλούσιου εμπόρου που ποδοπατά κάθε ανθρώπινη ηθική για το σκοπό του κέρδους.

2. Ο Popper λέει χαρακτηριστικά: «*η επιτυχία του Χέγκελ σημάδεψε την έναρξη της εποχής της ανεντιμότητας (όπως χαρακτήρισε ο Schopenhauer την περίοδο του Γερμανικού Ιδεαλισμού) και της εποχής της ανευθυνότητας (όπως χαρακτήρισε ο K. Heiden την εποχή του νεώτερου ολοκληρωτισμού), πρώτα της διανοητικής και αργότερα μιας από τις συνέπειές της, της ηθικής ανευθυνότητας– μιας νέας εποχής που δεσπόζεται από τη μαγεία των ηχηρών λέξεων και από τη δύναμη μιας εξειδικευμένης, δυσκολονόητης γλώσσας*».

3. Μιας και η επίσημη ιστορία ανέκαθεν γράφεται από τους εξουσιαστές-νικητές, είναι αυτονόητο πως θα παρουσίαζε τον Χίτλερ και τους ναζί ως το τέρας που μόλις εξήλθε απ' τα ανήλιαγα σκοτάδια του βάλτου και θα τοποθετούσε το μπλοκ των νικητών (Στάλιν, Ρούζβελτ, Τσόρτσιλ και τα τσιράκια τους) στο ρόλο των αγνών και άσπιλων ιπποτών με τις απαστράπτουσες πανοπλίες που πετσοκόβουν το θηρίο στο όνομα της ελευθερίας και της δικαιοσύνης. Πολύ μελάνι και χαρτί για να μας πείσουν πως τα σφυροδρέ-

ται σαν φυλετικός οργανισμός και όχι σαν οικονομική οργάνωση. Θέτει τα θεμέλια ενός πανίσχυρου κράτους, όπως όλα τα κυριαρχικά μοντέλα, αλλά σε άλλη βάση. Η επιχειρηματολογία ήταν ήδη έτοιμη από τους προαναφερθέντες φιλοσόφους. Άλλωστε, ο Χίτλερ υπήρξε οπαδός του δαρβινισμού. Αλλά με την ιδιαίτερη «λεπτομέρεια» ότι επιθυμούσε να την επιβάλει στα κοινωνικά σύνολα. *«Ο θάνατος του ασθενέστερου εξασφαλίζει τη ζωή του ισχυρότερου»*, *«ο ισχυρότερος οφείλει να κυριαρχεί και όχι να αναμιγνύεται με τον ασθενέστερο»* είναι μερικές από τις ατάκες του στο «Mein Kampf». Η επιχειρηματολογία του είναι πολύ... διαφωτιστική: *«είναι βέβαιο ότι ο πρώτος ανθρώπινος πολιτισμός βασίστηκε περισσότερο στην χρησιμοποίηση των κατώτερων (sic) ανθρώπινων όντων και λιγότερο στα εξημερωμένα ζώα. Μόνο μετά την υποδούλωση υποτελών φυλών εξημερώθηκαν-υποδουλώθηκαν και κάποια ζώα. Διότι πρώτος ο ηττημένος πολεμιστής έσυρε το άροτρο και μετά το βόδι ή το άλογο»*. Άρα, με βάση όλα τα παραπάνω είναι φυσική η υποδούλωση και οδηγεί στην ανάπτυξη και την εξέλιξη του πολιτισμού! Όλα αυτά βέβαια θυμίζουν τις απόψεις του Χέγκελ για την ιστορία και τον πόλεμο...

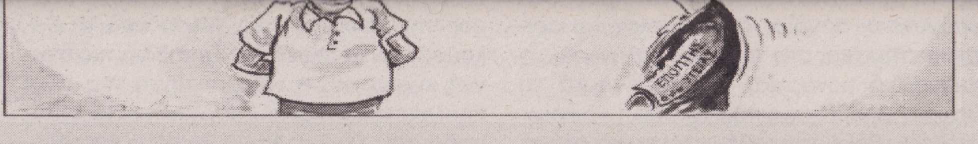
Και αυτό γίνεται πιο ξεκάθαρο, όταν στο «Mein Kampf» μιλάει για λαϊκό κράτος: *«το λαϊκό κράτος πρέπει να τοποθετήσει τη φυλή στο κέντρο όλης της ζωής»*, υιοθετώντας την απολυταρχία του πρωσικού στρατού. Ο ναζισμός και το Γ΄ Ράιχ αναδείχτηκε ως η λογική συνέχεια της γερμανικής ιστορίας. Στις ετήσιες συγκεντρώσεις του ναζιστικού κόμματος στη Νυρεμβέργη στις αρχές του Σεπτέμβρη πολλοί μικροπωλητές πουλούσαν εικονογραφημένα δελτάρια με τις εικόνες του Φρειδερίκου Α΄, του Βίσμαρκ, του Χίντεμπουργκ και του Χίτλερ. Η επιγραφή έλεγε: *«ο βασιλεύς κατέκτησε, ο πρίγκιπας διαμόρφωσε, ο στρατάρχης υπεράσπισε και ο στρατιώτης έσωσε και ενοποίησε»*. Στη συλλογιστική του Χίτλερ το Α΄ Ράιχ ήταν η «Αγία Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία» και το Β΄ Ράιχ διαμορφώθηκε από τον Βίσμαρκ το 1871 μετά την ήττα της Γαλλίας από την Πρωσία. Το Γ΄ Ράιχ ήρθε να αποκαταστήσει –όπως δήλωναν οι ναζί– το λαμπρό όνομα της Γερμανίας που *«κύλησε στη λάσπη η δημοκρατία της Βαϊμάρης»*. Για τους εθνικοσοσιαλιστές του μεσοπολέμου στη Γερμανία οι δημοκράτες εξουσιαστές δεν συμπύκνωναν στο βαθμό που ήθελαν την επιβολή στους εντός των συνόρων εξουσιαζόμενους. Αλλά και δεν δημιουργούσαν την προοπτική για έναν άμεσο επεκτατικό πόλεμο προς ικανοποίηση του γερμανικού εθνικισμού –που ο κρατισμός κάθε μορφής και απόχρωσης δημιουργεί και τροφοδοτεί. Η φαγωμάρα ανάμεσα στα μπλοκ εξουσίας και στον τρόπο διαχείρισης τής επιβολής δεν δίνει άλλη οπτική ούτε στον κρατισμό ούτε στην εξουσιομανία.

Ο Χίτλερ παρομοιάζει τις δομές του πρωσικού κράτους με αυτές της αρχαίας Σπάρτης. Τα 2/3, ακόμη και τα 5/6 δαπανούνταν κάθε χρόνο για τις ανάγκες του πρωσικού στρατού. Ο Μιραμπό έλεγε: *«η Πρωσία δεν είναι ένα κράτος με στρατό, αλλά ένας στρατός με κράτος»*. Οι πρώσοι διδάσκονταν συστηματικά πως το καθήκον τους στη ζωή είναι η υπακοή, η εργασία, η θυσία και το καθήκον. Ο Kant έλεγε: *«το καθήκον απαιτεί την κατάπνιξη των ανθρωπίνων συναισθημάτων»*. Ο Όττο Βίσμαρκ, όταν ανέλαβε πρωθυπουργός της Πρωσίας το 1862, είπε: *«τα μεγάλα ζητήματα δε θα διευθετηθούν με αποφάσεις και πλειοψηφίες, αλλά με σίδερο και αίμα»*. Στις 18 Ιανουαρίου 1871 ο βασιλιάς της Πρωσίας Γουλιέλμος Α΄ ανακηρύχθηκε αυτοκράτωρ της Γερμανίας στην αίθουσα των κατόπτρων του ανακτόρου των Βερσαλλιών. Αυτή υπήρξε και η αρχή του Β΄ Ράιχ.

Είναι κοινή αλήθεια, πως στους κύκλους της ιστορίας δεν εμφανίζεται τίποτα ως κομήτης. Κάθε γεγονός, κάθε μικρή και μεγάλη εξέλιξη είναι αλληλένδετη με προγενέστερα ιστορικά δεδομένα. Ο κρατισμός, όπως εκφράστηκε μέσα απ' τον τρόπο άσκησης της εξουσίας των εθνικοσοσιαλιστών, «εμπνεύστηκε» τις μεθόδους επιβολής και ελέγχου από ιδεολογήματα που ξεπήδησαν, αλλά και ωρίμασαν μέσα σε αυτοκρατορίες και δημοκρατίες. **Κανένας εξουσιαστής δεν μπορεί να κρατήσει για πολύ το σκήπτρο του αν δεν έχει στην υπηρεσία του έμμισθους μπράβους αλλά και αδρά αμειβόμενους τσαρλατάνους του λόγου.** Τί καλύτερο εργαλείο επιβολής της κυριαρχίας υπάρχει απ' το να τσακίζεται το ανθρώπινο πνεύμα; Κάτι που είναι ακόμη πιο ευδιάκριτο στις μέρες μας όπου δεν είναι αρκετό για την κυριαρχία να ξυλοκοπεί, να φυλακίζει, να σπέρνει τον πόλεμο, την πείνα και την εξαθλίωση. Παράλληλα θεωρεί υποχρέωση της να μας αποβλακώνει με κάθε φοβερό και τρομερό τεχνολογικό σκουπίδι με επίπεδη οθόνη για επίπεδη ζωή. **Ο έλεγχος του ανθρώπινου πνεύματος είναι το μεγάλο στοίχημα των εξου-**

να παραμένει αταλάντευτα αντικρατικός όσο και αν τιτιβίζουν οι σειρήνες και οι άρπυιες[5] των ριζοσπαστικών... κινημάτων. Ας μην ξεχνάμε πως οι αιματοβαμμένοι Nibelungen[6] υπήρξαν εξ ίσου ελκυστικοί τόσο για δημοκράτες όσο και για εθνικοσοσιαλιστές σφαγείς.

σύντροφοι για
την Αναρχική απελευθερωτική δράση

---

1. Το έργο του «Ο έμπορος της Βενετίας» αποτελεί έναν ύμνο στο στερεότυπο του εβραίου ως φιλάργυρου, πλούσιου εμπόρου που ποδοπατά κάθε ανθρώπινη ηθική για το σκοπό του κέρδους.

2. Ο Popper λέει χαρακτηριστικά: *«η επιτυχία του Χέγκελ σημάδεψε την έναρξη της εποχής της ανεντιμότητας (όπως χαρακτήρισε ο Schopenhauer την περίοδο του Γερμανικού Ιδεαλισμού) και της εποχής της ανευθυνότητας (όπως χαρακτήρισε ο K. Heiden την εποχή του νεότερου ολοκληρωτισμού), πρώτα της διανοητικής και αργότερα μιας από τις συνέπειές της, της ηθικής ανευθυνότητας– μιας νέας εποχής που δεσπόζεται από τη μαγεία των ηχηρών λέξεων και από τη δύναμη μιας εξειδικευμένης, δυσκολονόητης γλώσσας»*.

3. Μιας και η επίσημη ιστορία ανέκαθεν γράφεται από τους εξουσιαστές-νικητές, είναι αυτονόητο πως θα παρουσίαζε τον Χίτλερ και τους ναζί ως το τέρας που μόλις εξήλθε απ' τα ανήλιαγα σκοτάδια του βάλτου και θα τοποθετούσε το μπλοκ των νικητών (Στάλιν, Ρούζβελτ, Τσόρτσιλ και τα τσιράκια τους) στο ρόλο των αγνών και άσπιλων ιπποτών με τις απαστράπτουσες πανοπλίες που πετσοκόβουν το θηρίο στο όνομα της ελευθερίας και της δικαιοσύνης. Πολύ μελάνι και χαρτί για να μας πείσουν πως τα σφυροδρέπανα και οι δημοκρατικοί θυρεοί είναι φορείς «άλλης» ηθικής. Οι ανθρωποσφαγείς, όπως και να αυτοπροσδιορίζονται, παραμένουν ανθρωποσφαγείς. Πιστεύουμε πως οι αγωνιζόμενοι άνθρωποι δεν νανουρίζονται πλέον με τέτοια παραμύθια. Μάλλον τους προκαλούν αϋπνίες και εφιάλτες.

4. Ο Γύγης, σύμφωνα με μια ιστορία που αφηγείται ο Σωκράτης στον Γλαύκωνα (στην Πολιτεία του Πλάτωνα) ήταν βοσκός στην υπηρεσία του βασιλιά της Λυδίας. Μετά από μια σειρά αναπάντεχων γεγονότων ήρθε στην κατοχή του ένα μαγικό δαχτυλίδι που αυτός που το φορούσε, όταν έστρεφε την πέτρα του προς την μεριά της παλάμης, γινόταν αόρατος.

5. Μυθικά πλάσματα με σώμα πουλιού και γυναικείο κεφάλι. Θεωρούνταν αγγελιαφόροι των αρχαίων ελλήνων θεών και σχετίζονταν περισσότερο με τις θεότητες των ανέμων. Συχνά είχαν τον ρόλο του τιμωρού των ανθρώπων εκτελώντας έτσι την παραγγελία κάποιου θεού.

πτυξη και την εξέλιξη του πολιτισμού! Όλα αυτά βέβαια θυμίζουν τις απόψεις του Χέγκελ για την ιστορία και τον πόλεμο...

Και αυτό γίνεται πιο ξεκάθαρο, όταν στο «Mein Kampf» μιλάει για λαϊκό κράτος: *«το λαϊκό κράτος πρέπει να τοποθετήσει τη φυλή στο κέντρο όλης της ζωής»*, υιοθετώντας την απολυταρχία του πρωσικού στρατού. Ο ναζισμός και το Γ΄ Ράιχ αναδείχτηκε

στες δεν συμπύκνωναν στο βαθμό που ήθελαν την επιβολή στους εντός των συνόρων εξουσιαζόμενους. Αλλά και δεν δημιουργούσαν την προοπτική για έναν άμεσο επεκτατικό πόλεμο προς ικανοποίηση του γερμανικού εθνικισμού –που ο κρατισμός κάθε μορφής και απόχρωσης δημιουργεί και τροφοδοτεί. Η φαγωμάρα ανάμεσα στα μπλοκ εξουσίας και στον τρό-

Η ΠΡΕΖΑ ΘΕΡΙΖΕΙ...

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΓΕΝΙΚΕΥΕΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ

Επειδή Εξάρτηση και Ελευθερία είναι ΑΣΥΜΒΙΒΑΣΤΕΣ και ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΕΣ καταστάσεις

Επειδή το παραμύθι περί «ελεύθερης επιλογής» στο ντοπάρισμα δεν μπορεί να ΚΑΛΥΨΕΙ την ΑΠΟΜΟΝΩΣΗ, τον ΦΟΒΟ, την ΑΝΑΣΦΑΛΕΙΑ, την ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ, την ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ, την ΠΛΗΞΗ που έχουν επιβληθεί...

...γι αυτό δεν μπορεί να χτιστεί μια ανθρώπινη και ελεύθερη κοινωνία με μέσα που καταστρέφουν ανθρώπινες υπάρξεις και συμπορεύονται με τα σχέδια των κρατιστών.

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΑΘΕ ΕΞΟΥΣΙΑ, ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΑΓΩΝΑΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΕ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ ΝΑΡΚΩΣΗ, ΕΞΑΡΤΗΣΗ και ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ

Αναρχική Αρχειοθήκη

Γουλιέλμος Α΄ ανακηρύχθηκε αυτοκράτωρ της Γερμανίας στην αίθουσα των κατόπτρων του ανακτόρου των Βερσαλλιών. Αυτή υπήρξε και η αρχή του Β΄ Ράιχ.

Είναι κοινή αλήθεια, πως στους κύκλους της ιστορίας δεν εμφανίζεται τίποτα ως κομήτης. Κάθε γεγονός, κάθε μικρή και μεγάλη εξέλιξη είναι αλληλένδετη με προγενέστερα ιστορικά δεδομένα. Ο κρατισμός, όπως εκφράστηκε μέσα απ' τον τρόπο άσκησης της εξουσίας των εθνικοσοσιαλιστών, «εμπνεύστηκε» τις μεθόδους επιβολής και ελέγχου από ιδεολογήματα που ξεπήδησαν, αλλά και ωρίμασαν μέσα σε αυτοκρατορίες και δημοκρατίες. **Κανένας εξουσιαστής δεν μπορεί να κρατήσει για πολύ το σκήπτρο του αν δεν έχει στην υπηρεσία του έμμισθους μπράβους αλλά και αδρά αμειβόμενους τσαρλατάνους του λόγου.** Τί καλύτερο εργαλείο επιβολής της κυριαρχίας υπάρχει απ' το να τσακίζεται το ανθρώπινο πνεύμα; Κάτι που είναι ακόμη πιο ευδιάκριτο στις μέρες μας όπου δεν είναι αρκετό για την κυριαρχία να ξυλοκοπεί, να φυλακίζει, να σπέρνει τον πόλεμο, την πείνα και την εξαθλίωση. Παράλληλα θεωρεί υποχρέωση της να μας αποβλακώνει με κάθε φοβερό και τρομερό τεχνολογικό σκουπίδι με επίπεδη οθόνη για επίπεδη ζωή. **Ο έλεγχος του ανθρώπινου πνεύματος είναι το μεγάλο στοίχημα των εξουσιαστών και είναι φανερό πως παρά τα όποια συγκρουόμενα συμφέροντα τους, τα μπλοκ της κυριαρχίας –μικρά και μεγάλα– συνασπίζονται για να το πετύχουν.**

Συχνά –αν όχι πάντα– οι βαρύγδουποι τίτλοι «επιστημονική διάνοια» και «αυθεντία της σκέψης» έρχονται σαν το δαχτυλίδι του Γύγη[4] να εξαφανίσουν την δυσώδη οσμή που αναδίδει το κράτος και οι εκφραστές του, οι λαμπροί αυτοί επιστήμονες, οι οποίοι το υπερασπίζονται με κάθε τους λέξη και κάθε τους συσκευή. **Η κάθε μορφής εξουσία, είτε ονοματίζεται αστική δημοκρατία είτε εθνικοσοσιαλιστικό κίνημα, υπερασπίζεται τον κρατισμό με νύχια και με δόντια. Αυτός ήταν και είναι το σκοτεινό άστρο στον ουρανό της ανθρώπινης ελευθερίας και δημιουργικότητας.** Όπως οι ναζί «εμπνεύστηκαν» (και) απ' τον υμνητή της

της γλώσσας».

3. Μιας και η επίσημη ιστορία ανέκαθεν γράφεται από τους εξουσιαστές-νικητές, είναι αυτονόητο πως θα παρουσίαζε τον Χίτλερ και τους ναζί ως το τέρας που μόλις εξήλθε απ' τα ανήλιαγα σκοτάδια του βάλτου και θα τοποθετούσε το μπλοκ των νικητών (Στάλιν, Ρούζβελτ, Τσόρτσιλ και τα τσιράκια τους) στο ρόλο των αγνών και άσπιλων ιπποτών με τις απαστράπτουσες πανοπλίες που πετσοκόβουν το θηρίο στο όνομα της ελευθερίας και της δικαιοσύνης. Πολύ μελάνι και χαρτί για να μας πείσουν πως τα σφυροδρέπανα και οι δημοκρατικοί θυρεοί είναι φορείς «άλλης» ηθικής. Οι ανθρωποφαγείς, όπως και να αυτοπροσδιορίζονται, παραμένουν ανθρωποφαγείς. Πιστεύουμε πως οι αγωνιζόμενοι άνθρωποι δεν νανουρίζονται πλέον με τέτοια παραμύθια. Μάλλον τους προκαλούν αϋπνίες και εφιάλτες...

4. Ο Γύγης, σύμφωνα με μια ιστορία που αφηγείται ο Σωκράτης στον Γλαύκωνα (στην Πολιτεία του Πλάτωνα) ήταν βοσκός στην υπηρεσία του βασιλιά της Λυδίας. Μετά από μια σειρά αναπάντεχων γεγονότων ήρθε στην κατοχή του ένα μαγικό δαχτυλίδι που αυτός που το φορούσε, όταν έστρεφε την πέτρα του προς την μεριά της παλάμης, γινόταν αόρατος.

5. Μυθικά πλάσματα με σώμα πουλιού και γυναικείο κεφάλι. Θεωρούνταν αγγελιαφόροι των αρχαίων ελλήνων θεών και σχετίζονταν περισσότερο με τις θεότητες των ανέμων. Συχνά είχαν τον ρόλο του τιμωρού των ανθρώπων εκτελώντας έτσι την παραγγελία κάποιου θεού.

6. Αφηγήσεις εξουσίας, δολοπλοκίας και αίματος της γερμανικής μυθολογίας με πρωταγωνιστές πολέμαρχους και βασιλιάδες (Ζίγκφριντ, Βρουγχίλδη, Άλμπεριχ κ.ά).

Σχετική βιβλιογραφία:

Γκέοργκ Χέγκελ, «Φιλοσοφία της Ιστορίας», «Η επιστήμη της Λογικής», «Φαινομενολογία του Πνεύματος».
John Irving, «Ο πόλεμος του Χίτλερ».
Gotz Aly, «Το λαϊκό κράτος του Χίτλερ».
Laurence Rees, «Οι ναζί».
William Shirer, «Η άνοδος και η πτώση του Γ΄ Ράιχ».
Mark Mazower, «Η αυτοκρατορία του Χίτλερ», «Σκοτεινή Ήπειρος, ο ευρωπαϊκός εικοστός αιώνας».
Καρλ Πόππερ, «Η ανοιχτή κοινωνία και οι εχθροί της», Β΄ τόμος.
Αλμπέρ Καμύ, «Η πανούκλα».

Ο χρόνος

Η χαρακτηρισμένη ως αλλαγή του χρόνου, κάθε χρόνο κάθε Πρωτοχρονιά, αποτυπώνεται στην ανθρώπινη σκέψη σαν κάτι που «κυλά», «φεύγει» και συνάμα «ανανεώνεται» και «έρχεται». Η έννοια του χρόνου αποτελεί μια από τις πιο παράξενες παραμέτρους της φύσης, που μπορεί στη Φυσική να ποσοστοποιείται και μαθηματικοποιείται αλλά στην καθημερινότητα του ανθρώπου αποτελεί μια αίσθηση, κίνηση αλλά και άγχος, πειθάρχηση. Και εάν στη Φυσική ο χρόνος, που ορίζεται και στη θεωρία της Σχετικότητας, αποτελεί μία μετρήσιμη διάσταση που επιτρέπει σε δύο γεγονότα που συμβαίνουν στον ίδιο χώρο, να διακρίνονται μεταξύ τους. Στο συμπαντικό χώρο η περιστροφή της γης

γύρω από τον άξονά της παρέχει τις μονάδες μέτρησης της ημέρας (σε ώρες) και η τροχιά της γύρω από τον ήλιο (το έτος). Στο «Ενας κόσμος δίχως χρόνο», ο Palle Yourgrau παρουσιάζει το διαισθητικό χρόνο, αυτόν που αισθανόμαστε, που βιώνουμε, που το παρελθόν έχει παρέλθει και το μέλλον δεν το γνωρίζουμε. Ο χρόνος είναι άπειρα διαδοχικά «τώρα» ή αλλιώς ένα κινούμενο «τώρα». Ίσως γι'

του. Το ρολόι γυρίζει το χρόνο από μια διαδικασία της φύσης σε εμπόρευμα που μπορεί να μετρηθεί και να αγοράζεται και να πωλείται όπως το σαπούνι ή τη σουλτανίνα (...) ο βιομηχανικός καπιταλισμός δεν θα μπορούσε να αναπτυχθεί και δεν θα μπορούσε να συνεχίσει να εκμεταλλεύεται τους εργαζόμενους, εάν το ρολόι δεν αντιπροσώπευε ένα στοιχείο μηχανικής τυραννίας στη ζωή του σύγχρονου ανθρώπου πιο ισχυρό από οποιοδήποτε άτομο– εκμεταλλευτή ή οποιοδήποτε άλλου μηχανήματος (...) Πρόκειται για ένα συχνό γεγονός της ιστορίας ότι μια κουλτούρα ή πολιτισμός αναπτύσσει τη συσκευή εκείνη η οποία αργότερα θα χρησιμοποιηθεί για την καταστροφή του. Οι αρχαίοι Κινέζοι, για παράδειγμα, ανακάλυψαν την πυρίτιδα, η οποία αναπτύχθηκε από τους στρατιωτικούς ειδικούς της Δύσης και τελικά οδήγησε στην καταστροφή του κινέζικου πολιτισμού από τις υψηλές εκρηκτικές ύλες του σύγχρονου πολέμου. Ομοίως, η υπέρτατη εφευρετικότητα τεχνιτών στις μεσαιωνικές πόλεις της Ευρώπης οδήγησε στην εφεύρεση του μηχανικού ρολογιού, το οποίο, με την επαναστατική αλλαγή στην έννοια του χρόνου, βοήθησε σημαντικά στην ανάπτυξη της εκμε-

κριμένο χρονικό διάστημα αλλά του δίδεται η δυνατότητα της ευέλικτης και ελαστικής λειτουργίας. Από το ακριβές ωρολόγιο πρόγραμμα του εργοστασίου του παρελθόντος βρισκόμαστε σήμερα στη χρήση «ελεύθερου ωραρίου», χρονική ελαστικότητα, εργασία από το σπίτι. Έτσι, σχεδόν καμία παραγωγική διαδικασία δεν οργανώνεται πια ως πεπερασμένη και βαφτίζεται ως «ελεύθερο» αυτό που σε σκλαβώνει ακόμη περισσότερο αλλά με άλλη μορφή. Γιατί, μπορεί να έχουμε απομακρυνθεί από την ακριβή κανονικότητα του χρόνου, αλλά προσαρμόζουμε και εντάσσουμε τη ζωή μας βάσει του εργασιακού χρόνου, που καταλαμβάνει όλο και περισσότερο χρόνο. Όσο ο άνθρωπος δυσκολευόταν να αποδεχθεί τις βιομηχανικές συνθήκες προερχόμενος από μια περιρρέουσα ανεμελιά, η επιβολή του ρολογιού ήταν απαραίτητη, κάτι που σήμερα εργασιακά το έχει ξεπεράσει. Σήμερα η δουλειά δεν τελειώνει όταν οι δείκτες σχηματίσουν το μαγικό νούμερο αλλά όταν η «δουλειά ολοκληρωθεί»…Για να φτάσουμε όμως σε αυτή τη κατάσταση έχουν προηγηθεί αιώνες χειραγώγησης και όπως ο Lewis Mumford τονίζει, το ρολόι ήταν το πρώτο πραγματικά αυτόματο

βιομηχανική επανάσταση γέννησε τον «ελεύθερο χρόνο», μια μοντέρνα «εφεύρεση» που προβάλλεται σαν «κατάκτηση». Χαρακτηρίζεται ως «ελεύθερος» ο χρόνος εκείνος που υπολείπεται από την εργασία και τις λοιπές υποχρεώσεις, και που δρα κυρίως αποσυμπιεστικά για το άτομο. Ουσιαστικά είναι ο χρόνος αποφόρτισης της συσσωρευμένης καταπίεσης όπως αυτή προέρχεται από την εργασία και τις λοιπές κοινωνικές υποχρεώσεις και πειθαρχήσεις. Η έννοια του «ελεύθερου χρόνου», άγνωστη στις αρχαϊκές κοινωνίες μέχρι και τον 18ο αι., εμφανίστηκε στον δυτικό κόσμο παρ' ότι η προτεσταντική ηθική κυρίως, χαρακτήριζε οκνηρία καθετί που δεν ήταν χειρονακτική εργασία. Το ίδιο ισχύει και με την «κατάκτηση» των διακοπών, που ξεκινησε θεσμοθετημένα από τις ΗΠΑ και τη Γαλλία κατά τη δεκαετία του '30 και αφού ο καπιταλισμός έβαζε τα θεμέλια και τις βάσεις για τα τριάντα χρόνια ευφορίας(1945-1975), για την «κοινωνία της αφθονίας». Έτσι μπορεί ο εργασιακός χρόνος να μειώθηκε από τις 12 ώρες το 1848 σε 8 το 1919 ή από τις 4.000 ετήσιες ώρες εργασίας στα τέλη του 19ου αι. στις 2.000 ώρες στα τέλη του 20ου αι., το πα-

Ο χρόνος

δύο γεγονότα που συμβαίνουν στον ίδιο χώρο, να διακρίνονται μεταξύ τους. Στο συμπαντικό χώρο η περιστροφή της γης γύρω από τον άξονά της παρέχει τις μονάδες μέτρησης της ημέρας (σε ώρες) και η τροχιά της γύρω από τον ήλιο (το έτος). Στο «Ένας κόσμος δίχως χρόνο», ο Palle Yourgrau παρουσιάζει το διαισθητικό χρόνο, αυτόν που αισθανόμαστε, που βιώνουμε, που το παρελθόν έχει παρέλθει και το μέλλον δεν το γνωρίζουμε. Ο χρόνος είναι άπειρα διαδοχικά «τώρα» ή αλλιώς ένα κινούμενο «τώρα». Ίσως γι' αυτό και οι μετρήσεις του χρόνου από τα αρχαία χρόνια γίνονταν με συσκευές που στηρίζονταν σε υλικά που ρέουν, όπως η άμμος και το νερό. Όμως το βασικό χρονομετρικό όργανο έως τον 16ο αιώνα ήταν το ηλιακό ρολόι, που έδειχνε την ώρα με τη βοήθεια της σκιάς που δημιουργούσε ο ήλιος. Σταθμό στην τεχνολογία της χρονομέτρησης αποτέλεσε η κατασκευή του αστρολάβου, με τον οποίο προσδιοριζόταν η ώρα με ακρίβεια λεπτού. Πρέπει να σημειώσουμε εδώ, ότι για τις ανθρώπινες κοινωνίες που η τροφή αποτελούσε τον πυρήνα των δραστηριοτήτων τους, με τη σπορά, τη συλλογή και τις άλλες απαραίτητες γεωργικές εργασίες, ο χρόνος λαμβανόταν στη κυκλική του διάσταση, ενώ στην αστρονομική παρατήρηση και διάσταση, έτσι όπως αυτή βιωνόταν μέσα από τις εποχές, τα ηλιοστάσια και τη νέα σελήνη. Αυτή η ε-

μοποιηθεί για την καταστροφή του. Οι αρχαίοι Κινέζοι, για παράδειγμα, ανακάλυψαν την πυρίτιδα, η οποία αναπτύχθηκε από τους στρατιωτικούς ειδικούς της Δύσης και τελικά οδήγησε στην καταστροφή του κινέζικου πολιτισμού από τις υψηλές εκρηκτικές ύλες του σύγχρονου πολέμου. Ομοίως, η υπέρτατη εφευρετικότητα τεχνιτών στις μεσαιωνικές πόλεις της Ευρώπης οδήγησε στην εφεύρεση του μηχανικού ρολογιού, το οποίο, με την επαναστατική αλλαγή στην έννοια του χρόνου, βοήθησε σημαντικά στην ανάπτυξη της εκμετάλλευσης του καπιταλισμού και την καταστροφή της μεσαιωνικής κουλτούρας. Υπάρχει μια παράδοση ότι το ρολόι εμφανίστηκε στον ενδέκατο αιώνα, ως μια συσκευή παραγωγής ήχων καμπάνας ανά τακτά χρονικά διαστήματα στα μοναστήρια τα οποία, με την πειθαρχημένη ζωή των μοναχών τους, αποτελεί τη πιο κοντινή κοινωνική προσέγγιση του μεσαίωνα με το εργοστάσιο του σήμερα. Όμως, το πρώτο αναγνωρισμένο ρολόι, θεωρείται ότι εμφανίστηκε τον 13ο αι., και δεν ήταν μέχρι το 14ο αι. σε κοινή θέα στα δημόσια κτήρια των γερμανικών πόλεων».

Και είναι αυτή η θέαση του ρολογιού σε κεντρικά σημεία της πόλης και χώρων της, που διαμορφώνει τη σχέση εξουσίας-χρόνου. Η λειτουργία της πόλης βασιζόταν στην πειθαρχία που επέβαλλε το κεντρικό ρολόι, και που πολλές φορές ταυτιζόταν και με το εκκλησιαστικό σύμ-

και περισσότερο χρόνο. Όσο ο άνθρωπος δυσκολευόταν να αποδεχθεί τις βιομηχανικές συνθήκες προερχόμενος από μια περιρρέουσα ανεμελιά, η επιβολή του ρολογιού ήταν απαραίτητη, κάτι που σήμερα εργασιακά το έχει ξεπεράσει. Σήμερα η δουλειά δεν τελειώνει όταν οι δείκτες σχηματίσουν το μαγικό νούμερο αλλά όταν η «δουλειά ολοκληρωθεί»...Για να φτάσουμε όμως σε αυτή τη κατάσταση έχουν προηγηθεί αιώνες χειραγώγησης και όπως ο Lewis Mumford τονίζει, το ρολόι ήταν το πρώτο πραγματικά αυτόματο μηχάνημα που δεν επιτύγχανε καμία σημασία στη ζωή των ανθρώπων. Αλλά προσέδωσε μια δημόσια σημασία και μια κοινωνική λειτουργία.

Σε κείμενο του, με τίτλο «Ο χρόνος και οι δυσφορίες του» (Time And its Discontents), ο J. Zerzan σημειώνει: *«Ο χρόνος, όπως η τεχνολογία, δεν είναι ποτέ ουδέτερος, όπως ο Καστοριάδης (1991) ορθά έκρινε, είναι «πάντα προικισμένος με νόημα». Ο,τιδήποτε έχουν πει αναλυτές όπως ο Ellul για την τεχνολογία, στην πραγματικότητα, ισχύει για το χρόνο και ακόμη πιο βαθιά. Και οι δύο συνθήκες είναι διάχυτες, πανταχού παρούσες, βασικά, και σε γενικές γραμμές αυτονόητες, όπως η ίδια η αλλοτρίωση. Ο χρόνος, όπως η τεχνολογία, δεν είναι μόνο καθοριστικό γεγονός, αλλά περισσότερο ως το περιβάλλον στοιχείο μέσα στο οποίο η διαιρεμένη κοινωνία εξελίσσεται. Ομοίως, απαιτεί τα υ-*

ζε οκνηρία καθετί που δεν ήταν χειρονακτική εργασία. Το ίδιο ισχύει και με την «κατάκτηση» των διακοπών, που ξεκίνησε θεσμοθετημένα από τις ΗΠΑ και τη Γαλλία κατά τη δεκαετία του '30 και αφού ο καπιταλισμός έβαζε τα θεμέλια και τις βάσεις για τα τριάντα χρόνια ευφορίας(1945-1975), για την «κοινωνία της αφθονίας». Έτσι μπορεί ο εργασιακός χρόνος να μειώθηκε από τις 12 ώρες το 1848 σε 8 το 1919 ή από τις 4.000 ετήσιες ώρες εργασίας στα τέλη του 19ου αι. στις 2.000 ώρες στα τέλη του 20ου αι., το παραγόμενο προϊόν όμως αυξήθηκε και η κατανάλωση και ο χρόνος που αντιστοιχούσε γι' αυτήν επίσης.

Όσο η σκέψη των ανθρώπων είναι εγκλωβισμένη μέσα σε συγκεκριμένα σχήματα και καταστάσεις, με πανταχού παρούσα την εξουσία, είτε φανερά είτε υποχθόνια είναι πιο εύκολο για το Κράτος και το Κεφάλαιο να εφαρμόζει πρακτικές μαστίγιου και καρότου ή να βάζει τη φάκα μαζί με το τυρί. Έτσι, σήμερα, πολλές από τις «κατακτήσεις» που χάνονται με ταχύτατο και άγαρμπο τρόπο (εργασιακές σχέσεις, ελεύθερος χρόνος, αργίες) μπορεί να μας εξοργίζουν, αλλά μας φανερώνουν την υφαρπαγή του ποσοτικού. Διότι το ποιοτικό το είχαμε απωλέσει από τότε που αφήσαμε τα χωριά για τις πόλεις, τη φύση για τις μηχανές, τον ήλιο και το φεγγάρι για το ρολόι. Και εάν οι πρώιμοι άγγλοι βιομηχανικοί εργάτες δεν

γύρω από τον άξονά της παρέχει τις μονάδες μέτρησης της ημέρας (σε ώρες) και η τροχιά της γύρω από τον ήλιο (το έτος). Στο «Ένας κόσμος δίχως χρόνο», ο Palle Yourgrau παρουσιάζει το διαισθητικό χρόνο, αυτόν που αισθανόμαστε, που βιώνουμε, που το παρελθόν έχει παρέλθει και το μέλλον δεν το γνωρίζουμε. Ο χρόνος είναι άπειρα διαδοχικά «τώρα» ή αλλιώς ένα κινούμενο «τώρα». Ίσως γι' αυτό και οι μετρήσεις του χρόνου από τα αρχαία χρόνια γίνονταν με συσκευές που στηρίζονταν σε υλικά που ρέουν, όπως η άμμος και το νερό. Όμως το βασικό χρονομετρικό όργανο έως τον 16ο αιώνα ήταν το ηλιακό ρολόι, που έδειχνε την ώρα με τη βοήθεια της σκιάς που δημιουργούσε ο ήλιος. Σταθμό στην τεχνολογία της χρονομέτρησης αποτέλεσε η κατασκευή του αστρολάβου, με τον οποίο προσδιοριζόταν η ώρα με ακρίβεια λεπτού. Πρέπει να σημειώσουμε εδώ, ότι για τις ανθρώπινες κοινωνίες που η τροφή αποτελούσε τον πυρήνα των δραστηριοτήτων τους, με τη σπορά, τη συλλογή και τις άλλες απαραίτητες γεωργικές εργασίες, ο χρόνος λαμβανόταν στη κυκλική του διάσταση, ενώ στην αστρονομική παρατήρηση και διάσταση, έτσι όπως αυτή βιωνόταν μέσα από τις εποχές, τα ηλιοστάσια και τη νέα σελήνη. Αυτή η επαφή του ανθρώπου με τον χρόνο, δεν σχετίζεται καθόλου με την εξάρτηση του ανθρώπου από το ωρολόγιο πρόγραμμα ή με την ίδια την κατασκευή του ρολογιού. Από το άυλο και το άπειρο κατασκευάστηκε το υλικό και πεπερασμένο. Φυλακίζοντας το χρόνο σε ένα ρολόι...

«*Ο δυτικός άνθρωπος*, αναφέρει ο George Woodcock, στο War Commentary - For Anarchism(1944) (**The Tyranny of the Clock**), *ζει σε έναν κόσμο ο οποίος λειτουργεί σύμφωνα με τα μηχανικά και μαθηματικά σύμβολα της ώρας (του ωρολόγιου χρόνου). Το ρολόι υπαγορεύει τις κινήσεις του και αναστέλλει τις δράσεις από τους στρατιωτικούς ειδικούς της Δύσης και τελικά οδήγησε στην καταστροφή του κινέζικου πολιτισμού από τις υψηλές εκρηκτικές ύλες του σύγχρονου πολέμου. Ομοίως, η υπέρτατη εφευρετικότητα τεχνιτών στις μεσαιωνικές πόλεις της Ευρώπης οδήγησε στην εφεύρεση του μηχανικού ρολογιού, το οποίο, με την επαναστατική αλλαγή στην έννοια του χρόνου, βοήθησε σημαντικά στην ανάπτυξη της εκμετάλλευσης του καπιταλισμού και την καταστροφή της μεσαιωνικής κουλτούρας. Υπάρχει μια παράδοση ότι το ρολόι εμφανίστηκε στον ενδέκατο αιώνα, ως μια συσκευή παραγωγής ήχων καμπάνας ανά τακτά χρονικά διαστήματα στα μοναστήρια τα οποία, με την πειθαρχημένη ζωή των μοναχών τους, αποτελεί τη πιο κοντινή κοινωνική προσέγγιση του μεσαίωνα με το εργοστάσιο του σήμερα. Όμως, το πρώτο αναγνωρισμένο ρολόι, θεωρείται ότι εμφανίστηκε τον 13ο αι., και δεν ήταν μέχρι το 14ο αι. σε κοινή θέα στα δημόσια κτήρια των γερμανικών πόλεων*».

Και είναι αυτή η θέαση του ρολογιού σε κεντρικά σημεία της πόλης και χώρων της, που διαμορφώνει τη σχέση εξουσίας-χρόνου. Η λειτουργία της πόλης βασιζόταν στην πειθαρχία που επέβαλλε το κεντρικό ρολόι, και που πολλές φορές ταυτιζόταν και με το εκκλησιαστικό σύμβολο των καμπανών, κάτι το οποίο ισχύει μέχρι και σήμερα. Παράλληλα, δέσποζε σε κεντρικές αίθουσες χώρων εγκλεισμού όπως του εργοστασίου, του σχολείου, της φυλακής. Η κυριαρχία του κεντρικού ρολογιού συμβάδιζε με την κυριαρχία τόσο των κλειστών χώρων, όσο και των γκετοποιημένων πόλεων. Σήμερα, ορισμένες χρήσεις του ρολογιού σε συγκεκριμένες εκφάνσεις της παραγωγής, έχουν διαφοροποιηθεί πλήρως σε σχέση με πριν διακόσια και πλέον χρόνια, ουσιαστικά από την έναρξη της «βιομηχανικής επανάστασης». Το παραγόμενο αποτέλεσμα δεν εντάσσεται μέσα σε ένα συγκεπεριρρέουσα ανεμελιά, η επιβολή του ρολογιού ήταν απαραίτητη, κάτι που σήμερα εργασιακά το έχει ξεπεράσει. Σήμερα η δουλειά δεν τελειώνει όταν οι δείκτες σχηματίσουν το μαγικό νούμερο αλλά όταν η «δουλειά ολοκληρωθεί»...Για να φτάσουμε όμως σε αυτή τη κατάσταση έχουν προηγηθεί αιώνες χειραγώγησης και όπως ο Lewis Mumford τονίζει, το ρολόι ήταν το πρώτο πραγματικά αυτόματο μηχάνημα που δεν επιτύγχανε καμία σημασία στη ζωή των ανθρώπων. Αλλά προσέδωσε μια δημόσια σημασία και μια κοινωνική λειτουργία.

Σε κείμενο του, με τίτλο «Ο χρόνος και οι δυσφορίες του» (Time And its Discontents), ο J. Zerzan σημειώνει: «*Ο χρόνος, όπως η τεχνολογία, δεν είναι ποτέ ουδέτερος, όπως ο Καστοριάδης (1991) ορθά έκρινε, είναι «πάντα προικισμένος με νόημα». Ο,τιδήποτε έχουν πει αναλυτές όπως ο Ellul για την τεχνολογία, στην πραγματικότητα, ισχύει για το χρόνο και ακόμη πιο βαθιά. Και οι δύο συνθήκες είναι διάχυτες, πανταχού παρούσες, βασικά, και σε γενικές γραμμές αυτονόητες, όπως η ίδια η αλλοτρίωση. Ο χρόνος, όπως η τεχνολογία, δεν είναι μόνο καθοριστικό γεγονός, αλλά περισσότερο ως το περιβάλλον στοιχείο μέσα στο οποίο η διαιρεμένη κοινωνία εξελίσσεται. Ομοίως, απαιτεί τα υποκείμενα του, να είναι προσεκτικά, «ρεαλιστικά», σοβαρά και πάνω απ όλα, αφιερωμένα στην εργασία (...) Όμως, όπως και ο καταμερισμός εργασίας, βρίσκεται πίσω και θέτει σε κίνηση το χρόνο και την τεχνολογία, είναι, μετά από όλα, ένα γνωστό κοινωνικό φαινόμενο. Οι άνθρωποι, και το υπόλοιπο του κόσμου, συγχρονίζονται με το χρόνο και την τεχνική υλοποίηση του, αντί για το αντίστροφο. Κεντρικό ρόλο σε αυτή την διάσταση –όπως είναι η αποξένωση– είναι η αίσθηση ότι είσαι ένας ανήμπορος θεατής*».

Εάν ο Διαφωτισμός ανέπτυξε την Λογική και την «ελευθερία της γνώμης», η σε θεσμοθετημένα από τις ΗΠΑ και τη Γαλλία κατά τη δεκαετία του '30 και αφού ο καπιταλισμός έβαζε τα θεμέλια και τις βάσεις για τα τριάντα χρόνια ευφορίας(1945-1975), για την «κοινωνία της αφθονίας». Έτσι μπορεί ο εργασιακός χρόνος να μειώθηκε από τις 12 ώρες το 1848 σε 8 το 1919 ή από τις 4.000 ετήσιες ώρες εργασίας στα τέλη του 19ου αι. στις 2.000 ώρες στα τέλη του 20ου αι., το παραγόμενο προϊόν όμως αυξήθηκε και η κατανάλωση και ο χρόνος που αντιστοιχούσε γι' αυτήν επίσης.

Όσο η σκέψη των ανθρώπων είναι εγκλωβισμένη μέσα σε συγκεκριμένα σχήματα και καταστάσεις, με πανταχού παρούσα την εξουσία, είτε φανερά είτε υποχθόνια είναι πιο εύκολο για το Κράτος και το Κεφάλαιο να εφαρμόζει πρακτικές μαστίγιου και καρότου ή να βάζει τη φάκα μαζί με το τυρί. Έτσι, σήμερα, πολλές από τις «κατακτήσεις» που χάνονται με ταχύτατο και άγαρμπο τρόπο (εργασιακές σχέσεις, ελεύθερος χρόνος, αργίες) μπορεί να μας εξοργίζουν, αλλά μας φανερώνουν την υφαρπαγή του ποσοτικού. Διότι το ποιοτικό το είχαμε απωλέσει από τότε που αφήσαμε τα χωριά για τις πόλεις, τη φύση για τις μηχανές, τον ήλιο και το φεγγάρι για το ρολόι. Και εάν οι πρώιμοι άγγλοι βιομηχανικοί εργάτες δεν ήξεραν, δεν μπορούμε να ισχυριστούμε το ίδιο και για εμάς. Γιατί ο δικός μας χρόνος δεν μπορεί να συνεχίζει να φυλακίζεται σε ρολόγια, κουδούνια και ταχύτητα αλλά να τον βιώσουμε μέσα από τον βιορυθμό, περιοδικά και βραδέως... Διότι με τη βραδύτητα σκέφτεσαι ενώ με την ταχύτητα απλώς καταναλώνεις/καταγράφεις και εν τέλει νιώθεις την κενότητα και την απώλεση των χρόνων που πέρασαν ανεπιστρεπτί...

Αναρχικός Πυρήνας Χαλκίδας

Dar la vida, por la vida (Δώσε μια ζωή για τη ζωή)

(Μέρος Β΄)

[Σ' αυτό το φύλλο δημοσιεύουμε τη συνέχεια της συνέντευξης του Miguel Garcia. Θέλουμε, με αυτήν την ευκαιρία που μας δίνεται, να επισημάνουμε πως ένα ιστορικό κείμενο (κάθε ιστορικό κείμενο) έχει διπλή σημασία. Αφ' ενός αποτελεί μία πηγή γνώσης και κατανόησης του τρόπου σκέψης και δράσης των ανθρώπων της εποχής στην οποία αναφέρεται και αφ' ετέρου, μας βοηθά να κατανοήσουμε και να ξεπεράσουμε αυτές ή εκείνες τις απόψεις που δεν συμβάλλουν στην αναρχική απελευθερωτική δράση.

Κανένας δεν είναι υποχρεωμένος να οικειοποιείται την άγνοια ή την λαθεμένη ιδεολογική άποψη και πράξη, που δεν οδηγεί στην απελευθέρωση και την αναρχία, στο όνομα ενός κακώς εννοούμενου σεβασμού σ' αυτούς που αγωνίστηκαν. Έτερον εκάτερον, έλεγαν οι προγενέστεροί μας.

Φόρος τιμής στη μνήμη και τη δράση των αγωνιστών είναι να κατανοήσουμε τα λάθη τους και να τα ξεπεράσουμε δυναμώνοντας τις αναρχικές ιδέες και πρακτικές και συμβάλλοντας στην ανάδειξη της ουσιαστικής απελευθερωτικής τους διάστασης.

Η κατανόηση και το ξεπέρασμα των λαθεμένων ιδεολογικών και πολιτικών απόψεων (που εμφανίζονται σαν ένας βρόχος στραγγαλίζοντας την απελευθερωτική ουσία της αναρχίας) είναι η απαραίτητη συνθήκη για να ξεφύγουν οι αναρχικοί από τις εξουσιαστικές αλυσίδες της κάθε αριστεράς και του κάθε είδους κομμουνισμού.

Κάθε κείμενο, όπως αυτό που δημοσιεύουμε, ας γίνεται η αφορμή να μην επαναλαμβάνονται οι λαθεμένες ιδεολογικοπολιτικές απόψεις και πρακτικές, που βαφτίζονται ή εκλαμβάνονται ως αναρχικές και απελευθερωτικές.

Όποιος τις υιοθετεί απερίσκεπτα και τις βάζει σε εφαρμογή σκάβει, εν γνώσει του πλέον, περισσότερους λάκκους απ' όσους έσκαψαν (ως επί το πλείστον άθελά τους) οι προγενέστεροι.]

δύο μέρες εκεί όταν έφυγα από το μέτωπο της Αραγονίας σε μια αγροτική κολεκτίβα. Το όλο πράγμα ήταν η διαχείριση σε αρμονία και τέλεια τάξη, όλοι έμοιαζαν ευτυχισμένοι με ένα τρόπο που δεν είχα ξαναδεί σε ανθρώπους της αγροτιάς. Τώρα δεν είχαν προβλήματα, οικονομικά ή άλλης φύσης.

Το ίδιο πράγμα έγινε και στη βιομηχανία. Τα εργοστάσια και τα εργαστήρια κολλεκτιβοποιήθηκαν, και όταν οι αρχικοί ιδιοκτήτες γύρισαν πίσω μετά το τέλος του πολέμου τα βρήκαν να δουλεύουν καλύτερα από ότι πριν. Όλοι ξέρουν πώς λειτουργεί μια κολλεκτίβα, έτσι δεν θα ασχοληθώ να τα ξαναπώ.

Ίσως, αλλά εγώ ο ίδιος δεν ξέρω πολλά γι' αυτό. Για παράδειγμα, πώς οργανώνατε τη διοίκηση σε ένα εργοστάσιο;

Ακριβώς με τον ίδιο τρόπο που οργανώνεται και τώρα, εκτός του ότι η τοποθέτηση στη διοίκηση δεν γίνεται με ιεραρχία που απαιτεί το σεβασμό από τους κατώτερους. Το μόνο που έχουμε να κάνουμε είναι να ξεφορτωθούμε τις προκαταλήψεις και να καταλάβουμε ότι δεν είναι πιο δύσκολο να δουλέψεις σε ένα γραφείο από ότι στη γραμμή παραγωγής.

Αλλά τότε δε θα προτιμήσουν όλοι τη γραμμή παραγωγής παρά το γραφείο, αφού τα λεφτά είναι τα ίδια;

Ναι, ίσως ένας ηθοποιός, βλέποντας ότι δε θα βγάλει πιο πολλά από έναν ταξιθέτη, να προτιμούσε να είναι ταξιθέτης. Και αυτό είναι ακριβώς που συνέβη στη Βαρκελώνη με έναν γνωστό ηθοποιό, τον Enrique Borras, ο οποίος προσπάθησε να αλλάξει θέσεις με έναν ταξιθέτη για λίγες μέρες για να δει τι θα γινόταν. Έδειξε αυτό που ήθελε, γιατί όπως μπορείτε να δείτε δεν είναι εύκολο για έναν ταξιθέτη να κάνει τη δουλειά ενός πρωτοκλασάτου ηθοποιού, αλλά ο Borras απλά θα έβγαζε πιο λίγα απ' τη

γω της κοινωνικής αλλαγής. Άσε το πουλί μόνο του και θα βρει το καλύτερο μέρος για τη φωλιά του.

Υπάρχει κάτι για το οποίο πάντοτε αναρωτιόμουν. Πώς εξέλαβαν οι ελευθεριακοί τη στρατιωτικοποίηση των δυνάμεών τους κατά τον Εμφύλιο Πόλεμο;

Πολύ άσχημα. Αφού αντιτιθέμεθα στον πόλεμο, αντιτιθέμεθα σε όλες τις ειδικές οργανώσεις που τον υλοποιούν, αλλά εδώ έρχεται η λογική. Βρίσκουμε τους εαυτούς μας σε μια κατάσταση όπου οι εναλλακτικές ήταν πόλεμος ή επανάσταση, αλλά αν θέλαμε να έχουμε μια επανάσταση έπρεπε πρώτα να κερδίσουμε τον πόλεμο. Δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι ο πόλεμος είναι ειδικό ζήτημα, ένα επάγγελμα με τις δικές του απαραίτητες τεχνικές που δεν μπορούν να αυτοσχεδιαστούν. Αν ήμαστε όλοι ελευθεριακοί η διαδικασία θα ήταν άχρηστη, αλλά η Ισπανία ήταν πάντα μια χώρα με μεγάλο αναλφαβητισμό, πόσο μάλλον ιδεολογικό και πολιτικό. Η κρατική εξουσία, όπως η εκκλησιαστική εξουσία βασιζόταν στην άγνοια των ανθρώπων, υπήρχαν παντού άνθρωποι που ήξεραν όλη την κατήχηση από μόνοι τους χωρίς να μπορούν να διακρίνουν τη δεξιά από την αριστερά. Με ένα μεγάλο σύνολο ανθρώπων σ' αυτό το κράτος –ανυπόμονοι για ελευθερία, αλλά φορτωμένοι με παλιές, βαθιά ριζωμένες προκαταλήψεις– ήταν αναπόφευκτο οι διάφορες πολιτικές φράξιες να προσπαθήσουν να επιβάλουν ένα σύστημα που θα τους εγγυόταν τον έλεγχο. Δε θα το χρειαζόμαστε ποτέ, αλλά αυτοί το χρειάζονται. Έπρεπε να συμβιβαστούμε και η στρατιωτικοποίηση προχώρησε.

Αλλά δεν ήταν χρήσιμο αυτό με μια έννοια;

Σίγουρα ήταν. Ήταν εξαιρετικά χρήσιμο για τους Κομμουνιστές στον αγώνα τους για εξουσία. Δέχονται την επιβεβλημένη πειθαρχία σαν βασική αρχή, ενώ εμείς πιστεύουμε μόνο στην αυτοπειθαρχία που πρέπει να επι-

ξης του Miguel Garcia. Θέλουμε, με αυτήν την ευκαιρία που μας δίνεται, να επισημάνουμε πως ένα ιστορικό κείμενο (κάθε ιστορικό κείμενο) έχει διπλή σημασία. Αφ' ενός αποτελεί μία πηγή γνώσης και κατανόησης του τρόπου σκέψης και δράσης των ανθρώπων της εποχής στην οποία αναφέρεται και αφ' ετέρου, μας βοηθά να κατανοήσουμε και να ξεπεράσουμε αυτές ή εκείνες τις απόψεις που δεν συμβάλλουν στην αναρχική απελευθερωτική δράση.

Κανένας δεν είναι υποχρεωμένος να οικειοποιείται την άγνοια ή την λαθεμένη ιδεολογική άποψη και πράξη, που δεν οδηγεί στην απελευθέρωση και την αναρχία, στο όνομα ενός κακώς εννοούμενου σεβασμού σ' αυτούς που αγωνίστηκαν. Έτερον εκάτερον, έλεγαν οι προγενέστεροί μας.

Φόρος τιμής στη μνήμη και τη δράση των αγωνιστών είναι να κατανοήσουμε τα λάθη τους και να τα ξεπεράσουμε δυναμώνοντας τις αναρχικές ιδέες και πρακτικές και συμβάλλοντας στην ανάδειξη της ουσιαστικής απελευθερωτικής τους διάστασης.

Η κατανόηση και το ξεπέρασμα των λαθεμένων ιδεολογικών και πολιτικών απόψεων (που εμφανίζονται σαν ένας βρόχος στραγγαλίζοντας την απελευθερωτική ουσία της αναρχίας) είναι η απαραίτητη συνθήκη για να ξεφύγουν οι αναρχικοί από τις εξουσιαστικές αλυσίδες της κάθε αριστεράς και του κάθε είδους κομμουνισμού.

Κάθε κείμενο, όπως αυτό που δημοσιεύουμε, ας γίνεται η αφορμή να μην επαναλαμβάνονται οι λαθεμένες ιδεολογικοπολιτικές απόψεις και πρακτικές, που βαφτίζονται ή εκλαμβάνονται ως αναρχικές και απελευθερωτικές.

Όποιος τις υιοθετεί απερίσκεπτα και τις βάζει σε εφαρμογή σκάβει, εν γνώσει του πλέον, περισσότερους λάκκους απ' όσους έσκαψαν (ως επί το πλείστον άθελά τους) οι προγενέστεροι.]

Τι ακριβώς είναι το ελευθεριακό κίνημα;

Η λέξη ελευθερία έχει δυσφημιστεί αρκετά και το να πω ότι ελευθεριακός είναι ο εραστής της ελευθερίας θα ήταν αρκετά αόριστο, αλλά στην ουσία θα μπορούσε να ειπωθεί για να ικανοποιήσει το ερώτημα. Πάντως, για να αποφύγουμε τη σύγχυση είναι καλύτερα να πούμε ότι το ελευθεριακό κίνημα περιλαμβάνει όλους εκείνους που αντιτάσσονται στην επιβεβλημένη εξουσία. Κάθε άτομο που έχει την αναγκαία διορατικότητα για να καταλάβει ότι τα δικαιώματά του τελειώνουν μόνο εκεί όπου αρχίζουν του γείτονά του, που δεν θέλει να φέρεται στους ανθρώπους διαφορετικά απ' ότι θα ήθελε εκείνοι να του φέρονται, είναι ικανό να ζει χωρίς φρουρούς και αστυνομικούς να επιβάλουν κανόνες επάνω του σε σχέση με το τί θα κάνει ή δεν θα κάνει.

Ναι, εντάξει, αλλά εννοούσα το Ισπανικό Ελευθεριακό κίνημα ειδικότερα.

Καλά, αυτό συνίσταται στην Ελευθεριακή Νεολαία (JJLL), στους συνδικαλιστές (CNT) και στους καθαρούς αναρχικούς (FAI).

Και τι ακριβώς είναι αυτά τα τρία;

τυχισμένοι με ένα τρόπο που δεν είχα ξαναδεί σε ανθρώπους της αγροτιάς. Τώρα δεν είχαν προβλήματα, οικονομικά ή άλλης φύσης.

Το ίδιο πράγμα έγινε και στη βιομηχανία. Τα εργοστάσια και τα εργαστήρια κολλεκτιβοποιήθηκαν, και όταν οι αρχικοί ιδιοκτήτες γύρισαν πίσω μετά το τέλος του πολέμου τα βρήκαν να δουλεύουν καλύτερα από ότι πριν. Όλοι ξέρουν πώς λειτουργεί μια κολλεκτίβα, έτσι δεν θα ασχοληθώ να τα ξαναπώ.

Ίσως, αλλά εγώ ο ίδιος δεν ξέρω πολλά γι' αυτό. Για παράδειγμα, πώς οργανώνατε τη διοίκηση σε ένα εργοστάσιο;

Ακριβώς με τον ίδιο τρόπο που οργανώνεται και τώρα, εκτός του ότι η τοποθέτηση στη διοίκηση δεν γίνεται με ιεραρχία που απαιτεί το σεβασμό από τους κατώτερους. Το μόνο που έχουμε να κάνουμε είναι να ξεφορτωθούμε τις προκαταλήψεις και να καταλάβουμε ότι δεν είναι πιο δύσκολο να δουλέψεις σε ένα γραφείο από ότι στη γραμμή παραγωγής.

Αλλά τότε δε θα προτιμήσουν όλοι τη γραμμή παραγωγής παρά το γραφείο, αφού τα λεφτά είναι τα ίδια;

Ναι, ίσως ένας ηθοποιός, βλέποντας ότι δε θα βγάλει πιο πολλά από έναν ταξιθέτη, να προτιμούσε να είναι ταξιθέτης. Και αυτό είναι ακριβώς που συνέβη στη Βαρκελώνη με έναν γνωστό ηθοποιό, τον Enrique Borras, ο οποίος προσπάθησε να αλλάξει θέσεις με έναν ταξιθέτη για λίγες μέρες για να δει τι θα γινόταν. Έδειξε αυτό που ήθελε, γιατί όπως μπορείτε να δείτε δεν είναι εύκολο για έναν ταξιθέτη να κάνει τη δουλειά ενός πρωτοκλασάτου ηθοποιού, αλλά ο Borras απλά θα έβγαζε πιο λίγα απ' τη δουλειά του. Κάθε άτομο γεννιέται για μια συγκεκριμένη λειτουργία στην κοινωνία σε συμφωνία με τις κλίσεις του, και η ιδέα της αποτίμησης της λειτουργίας κάποιου ατόμου σε σκληρά νομίσματα είναι μόνο μια δημιουργία της μοντέρνας μας κοινωνίας. Στην αληθινή ζωή ο καθένας από εμάς ακολουθούμε αν μπορούμε, τις ορμές μας και αυτές απορρέουν από αυτό που ζητάει ο οργανισμός μας. Είναι εξίσου ανώμαλο να προτείνεις ένας άνθρωπος ταλαντούχος στις τέχνες, να κερδίσει στην αποκομιδή σκουπιδιών, όπως το να βάλεις έναν αριστερόχειρα να κάνει τη δουλειά ενός δεξιόχειρα. Να είσαι σίγουρος, ότι σε μια ελεύθερη κοινωνία η παραγωγή θα είναι ισορροπημένη ώστε να ταιριάζει στις κλίσεις των ανθρώπων.

Θα ήθελα να πιστέψω αυτό που λες, όμως μου φαίνεται πολύ δύσκολο να τεθεί σε εφαρμογή.

Είναι όλα θέμα εκπαίδευσης, και το αν θέλουμε να ζήσουμε σε καλύβες ή παλάτια – δηλαδή, να κάνουμε την πρόοδο και τον πολιτισμό προσβάσιμα στον καθένα. Η απάντηση στην αμφιβολία σου βρίσκεται στους στίχους ενός άγγλου ποιητή:

Υπάρχει κάτι για το οποίο πάντοτε αναρωτιόμουν. Πώς εξέλαβαν οι ελευθεριακοί τη στρατιωτικοποίηση των δυνάμεών τους κατά τον Εμφύλιο Πόλεμο;

Πολύ άσχημα. Αφού αντιτιθέμεθα στον πόλεμο, αντιτιθέμεθα σε όλες τις ειδικές οργανώσεις που τον υλοποιούν, αλλά εδώ έρχεται η λογική. Βρίσκουμε τους εαυτούς μας σε μια κατάσταση όπου οι εναλλακτικές ήταν πόλεμος ή επανάσταση, αλλά αν θέλαμε να έχουμε μια επανάσταση έπρεπε πρώτα να κερδίσουμε τον πόλεμο. Δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι ο πόλεμος είναι ειδικό ζήτημα, ένα επάγγελμα με τις δικές του απαραίτητες τεχνικές που δεν μπορούν να αυτοσχεδιαστούν. Αν ήμαστε όλοι ελευθεριακοί η διαδικασία θα ήταν άχρηστη, αλλά η Ισπανία ήταν πάντα μια χώρα με μεγάλο αναλφαβητισμό, πόσο μάλλον ιδεολογικό και πολιτικό. Η κρατική εξουσία, όπως η εκκλησιαστική εξουσία βασιζόταν στην άγνοια των ανθρώπων, υπήρχαν παντού άνθρωποι που ήξεραν όλη την κατήχηση από μόνοι τους χωρίς να μπορούν να διακρίνουν τη δεξιά από τη αριστερά. Με ένα μεγάλο σύνολο ανθρώπων σ' αυτό το κράτος –ανυπόμονοι για ελευθερία, αλλά φορτωμένοι με παλιές, βαθιά ριζωμένες προκαταλήψεις– ήταν αναπόφευκτο οι διάφορες πολιτικές φράξιες να προσπαθήσουν να επιβάλουν ένα σύστημα που θα τους εγγυόταν τον έλεγχο. Δε θα το χρειαζόμαστε ποτέ, αλλά αυτοί το χρειάζονται. Έπρεπε να συμβιβαστούμε και η στρατιωτικοποίηση προχώρησε.

Αλλά δεν ήταν χρήσιμο αυτό με μια έννοια;

Σίγουρα ήταν. Ήταν εξαιρετικά χρήσιμο για τους Κομμουνιστές στον αγώνα τους για εξουσία. Δέχονται την επιβεβλημένη πειθαρχία σαν βασική αρχή, ενώ εμείς πιστεύουμε μόνο στην αυτοπειθαρχία που πρέπει να επιβάλει το άτομο στον εαυτό του.

Τέλος, ποια είναι η γνώμη σου για το μέλλον την Ισπανίας;

Είναι δύσκολο να πω, ο φόβος της εκδίκησης είναι έντονος στα μέλη της κυβέρνησης. Το καθεστώς, χτισμένο όπως είναι στα πτώματα πάνω από ενός εκατομμυρίου ανθρώπων, τρομοκρατείται όταν πρέπει να απολογηθεί για τα εγκλήματά του. Αν δεν υπήρχε αυτός ο φόβος, τότε θα υπήρχαν κάποιες εξελίξεις εδώ και καιρό, αφού το καθεστώς σπάνια γνώρισε την αρμονία ενδιάμεσα.

Υπάρχει μόνο ένα δεξιό κόμμα που είναι πολύ δυνατό και με μετριοπαθές πρόγραμμα, πάνω-κάτω στις γραμμές των Χριστιανοδημοκρατών. Θα μπορούσαν να υπερισχύσουν αν η ακροδεξιά Opus Dei δεν τους είχε προσπεράσει. Η Opus Dei, που κυβερνά ακόμα, είναι σαν μια αναγέννηση της Ιεράς Εξέτασης, σαν να βγήκε από τον τάφο ο Τορκεμάδα για να επιβάλει και πάλι το νόμο του.

Οι εργάτες γίνονται πιο πολιτικά προσανατολισμένοι, αλλά ο νόμος τούς κρατά στη σιωπή. Αν μπορούσαν μό-

αναρχικοί από τις εξουσιαστικές αλυσίδες της κάθε αριστεράς και του κάθε είδους κομμουνισμού.

Κάθε κείμενο, όπως αυτό που δημοσιεύουμε, ας γίνεται η αφορμή να μην επαναλαμβάνονται οι λαθεμένες ιδεολογικοπολιτικές απόψεις και πρακτικές, που βαφτίζονται ή εκλαμβάνονται ως αναρχικές και απελευθερωτικές.

Όποιος τις υιοθετεί απερίσκεπτα και τις βάζει σε εφαρμογή σκάβει, εν γνώσει του πλέον, περισσότερους λάκκους απ' όσους έσκαψαν (ως επί το πλείστον άθελά τους) οι προγενέστεροι.]

Τι ακριβώς είναι το ελευθεριακό κίνημα;

Η λέξη ελευθερία έχει δυσφημιστεί αρκετά και το να πω ότι ελευθεριακός είναι ο εραστής της ελευθερίας θα ήταν αρκετά αόριστο, αλλά στην ουσία θα μπορούσε να ειπωθεί για να ικανοποιήσει το ερώτημα. Πάντως, για να αποφύγουμε τη σύγχυση είναι καλύτερα να πούμε ότι το ελευθεριακό κίνημα περιλαμβάνει όλους εκείνους που αντιτάσσονται στην επιβεβλημένη εξουσία. Κάθε άτομο που έχει την αναγκαία διορατικότητα για να καταλάβει ότι τα δικαιώματά του τελειώνουν μόνο εκεί όπου αρχίζουν του γείτονά του, που δεν θέλει να φέρεται στους ανθρώπους διαφορετικά απ' ότι θα ήθελε εκείνοι να του φέρονται, είναι ικανό να ζει χωρίς φρουρούς και αστυνομικούς να επιβάλουν κανόνες επάνω του σε σχέση με το τί θα κάνει ή δεν θα κάνει.

Ναι, εντάξει, αλλά εννοούσα το Ισπανικό Ελευθεριακό κίνημα ειδικότερα.

Καλά, αυτό συνίσταται στην Ελευθεριακή Νεολαία (JJLL), στους συνδικαλιστές (CNT) και στους καθαρούς αναρχικούς (FAI).

Και τι ακριβώς είναι αυτά τα τρία;

Το κίνημα νεολαίας αποτελείται απλώς από τους νέους ελευθεριακούς. Οι συνδικαλιστές είναι οι εργάτες και τα συνδικάτα τους σε διάφορους κλάδους, οι καθαροί αναρχικοί είναι οι ιδεολόγοι του ελευθεριακού ιδεώδους.

Είναι ανεξάρτητα αυτά τα τρία κινήματα μεταξύ τους; Και προσπάθησαν να εγκαθιδρύσουν κολεκτίβες κατά τη διάρκεια του Εμφύλιου Πόλεμου;

Ναι, και δούλεψε, παρά την αντίθεση από άλλα ιδεολογικά στοιχεία. Έδειξε καθαρά ότι η ιδέα της κοινής ζωής και εργασίας σαν μια οικογένεια είναι απολύτως εφικτή.

Μπορείς να μου πεις κάποια συγκεκριμένη περίπτωση;

Ναι, φυσικά. Στη Λέριδα για παράδειγμα, έμεινα

γής παρά το γραφείο, αφού τα λεφτά είναι τα ίδια;

Ναι, ίσως ένας ηθοποιός, βλέποντας ότι δε θα βγάλει πιο πολλά από έναν ταξιθέτη, να προτιμούσε να είναι ταξιθέτης. Και αυτό είναι ακριβώς που συνέβη στη Βαρκελώνη με έναν γνωστό ηθοποιό, τον Enrique Borras, ο οποίος προσπάθησε να αλλάξει θέσεις με έναν ταξιθέτη για λίγες μέρες για να δει τι θα γινόταν. Έδειξε αυτό που ήθελε, γιατί όπως μπορείτε να δείτε δεν είναι εύκολο για έναν ταξιθέτη να κάνει τη δουλειά ενός πρωτοκλασάτου ηθοποιού, αλλά ο Borras απλά θα έβγαζε πιο λίγα απ' τη δουλειά του. Κάθε άτομο γεννιέται για μια συγκεκριμένη λειτουργία στην κοινωνία σε συμφωνία με τις κλίσεις του, και η ιδέα της αποτίμησης της λειτουργίας κάποιου ατόμου σε σκληρά νομίσματα είναι μόνο μια δημιουργία της μοντέρνας μας κοινωνίας. Στην αληθινή ζωή ο καθένας από εμάς ακολουθούμε αν μπορούμε, τις ορμές μας και αυτές απορρέουν από αυτό που ζητάει ο οργανισμός μας. Είναι εξίσου ανώμαλο να προτείνεις ένας άνθρωπος ταλαντούχος στις τέχνες, να κερδίσει στην αποκομιδή σκουπιδιών, όπως το να βάλεις έναν αριστερόχειρα να κάνει τη δουλειά ενός δεξιόχειρα. Να είσαι σίγουρος, ότι σε μια ελεύθερη κοινωνία η παραγωγή θα είναι ισορροπημένη ώστε να ταιριάζει στις κλίσεις των ανθρώπων.

Θα ήθελα να πιστέψω αυτό που λες, όμως μου φαίνεται πολύ δύσκολο να τεθεί σε εφαρμογή.

Είναι όλα θέμα εκπαίδευσης, και το αν θέλουμε να ζήσουμε σε καλύβες ή παλάτια – δηλαδή, να κάνουμε την πρόοδο και τον πολιτισμό προσβάσιμα στον καθένα. Η απάντηση στην αμφιβολία σου βρίσκεται στους στίχους ενός άγγλου ποιητή:

Η δουλειά είναι το μόνο πράγμα
που είχε υπερβολικά ο άνθρωπος
Ας καταργήσουμε τη δουλειά,
ας τελειώσουμε με το μόχθο
η εργασία μπορεί να είναι χαρά, και οι άνθρωποι
να την απολαμβάνουν, τότε δεν είναι δουλειά.
Ας το κάνουμε έτσι! Ας κάνουμε μια επανάσταση
για τη διασκέδαση!

Πολύ πρωτότυπο. Αλλά, πες μου, πώς θα αντικαταστήσεις τις υπάρχουσες δομές με νέες;

Ό,τι δεν καλύπτεται από τους κανονισμούς λύνεται από τη λογική, και οι τωρινοί νόμοι είναι μόνο οι συνέπειες αντικοινωνικών εθίμων. Μπορείς να είσαι σίγουρος ότι η ανθρώπινη ευφυΐα δε θα εξαφανιστεί απλά και μόνο λό-

διάφορες πολιτικές φράσεις να προσπαθήσουν να επιβάλουν ένα σύστημα που θα τους εγγυόταν τον έλεγχο. Δε θα το χρειαζόμαστε ποτέ, αλλά αυτοί το χρειάζονται. Έπρεπε να συμβιβαστούμε και η στρατιωτικοποίηση προχώρησε.

Αλλά δεν ήταν χρήσιμο αυτό με μια έννοια;

Σίγουρα ήταν. Ήταν εξαιρετικά χρήσιμο για τους Κομμουνιστές στον αγώνα τους για εξουσία. Δέχονταν την επιβεβλημένη πειθαρχία σαν βασική αρχή, ενώ εμείς πιστεύουμε μόνο στην αυτοπειθαρχία που πρέπει να επιβάλει το άτομο στον εαυτό του.

Τέλος, ποια είναι η γνώμη σου για το μέλλον την Ισπανίας;

Είναι δύσκολο να πω, ο φόβος της εκδίκησης είναι έντονος στα μέλη της κυβέρνησης. Το καθεστώς, χτισμένο όπως είναι στα πτώματα πάνω από ενός εκατομμυρίου ανθρώπων, τρομοκρατείται όταν πρέπει να απολογηθεί για τα εγκλήματά του. Αν δεν υπήρχε αυτός ο φόβος, τότε θα υπήρχαν κάποιες εξελίξεις εδώ και καιρό, αφού το καθεστώς σπάνια γνώρισε την αρμονία ενδιάμεσα.

Υπάρχει μόνο ένα δεξιό κόμμα που είναι πολύ δυνατό και με μετριοπαθές πρόγραμμα, πάνω-κάτω στις γραμμές των Χριστιανοδημοκρατών. Θα μπορούσαν να υπερισχύσουν αν η ακροδεξιά Opus Dei δεν τους είχε προσπεράσει. Η Opus Dei, που κυβερνά ακόμα, είναι σαν μια αναγέννηση της Ιεράς Εξέτασης, σαν να βγήκε από τον τάφο ο Τορκεμάδα για να επιβάλει και πάλι το νόμο του.

Οι εργάτες γίνονται πιο πολιτικά προσανατολισμένοι, αλλά ο νόμος τούς κρατά στη σιωπή. Αν μπορούσαν μόνο να οργανώσουν ανεξάρτητα συνδικάτα έξω από τον κρατικό έλεγχο, δεν θα αργούσαν να γίνουν ένας μεγάλος παράγοντας στις μετέπειτα εξελίξεις, και η κυβέρνηση θα εξαναγκαζόταν τελικά να τους παραχωρήσει περισσότερα δικαιώματα. Αυτό θα τους δώσει την απαραίτητη ελευθερία για να σχεδιάσουν τη μοίρα τους και το μέλλον θα είναι στα χέρια τους. Αλλιώς μόνο ο παρατεταμένος ανταρτοπόλεμος, όπως αυτός που αρχίσαμε εμείς, θα μας φέρει πιο κοντά στο μελλοντικό μας όραμα.

Μετάφραση-Απόδοση:
Αναρχικός Πυρήνας ΞΑΝΑ ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ

Από τη Μικρασιατική καταστροφή του χθες στην καταστροφή του σήμερα

Στην πορεία που χαράζει η κυριαρχία**, συνδέοντας τα διάφορα μέρη που την απαρτίζουν, ανάλογα με το στόχο (που μπορεί να είναι κοντινός ή μακρινός, να τείνει στην «ολοκλήρωσή» της ή να αποσκοπεί σε μια επί μέρους διευθέτηση των διαφορών που προκύπτουν), **η σταθερότητα είναι σχετική ή μάλλον**, θα λέγαμε, **περιστασιακή**. Αυτό το οποίο τη μία χρονική περίοδο δείχνει να είναι σταθεροποιημένο, παγιωμένο και σίγουρο έρχεται ο καιρός όπου θα παρασυρθεί από ένα αεράκι ή θα σαρωθεί από μία θύελλα «αλλαγής».

Πάντοτε, όμως, στο διαρκές κύμα των «αλλαγών», που προκαλούν στον πλανήτη ανά τους αιώνες οι εξουσίες, υπάρχει μία σταθερά: **οι σκλάβοι**. Αυτοί είναι που χρησιμοποιούνται ως ύλη για την κατασκευή των κρατών-πόλεων, των αυτοκρατοριών, των εθνικών κρατών (μετά την διάλυση των αυτοκρατοριών), των ομοσπονδιών και των συνομοσπονδιών κρατών και μετά για την διάλυση των εθνικών κρατών που τα απομεινάρια τους θα στηρίζουν τους βασικούς πυλώνες της παγκοσμιοποιημένης κυριαρχίας.

Ας περάσουμε, όμως, στο θέμα αυτού του κειμένου, που αφορά την συμπλήρωση 90 χρόνων από τη μικρασιατική καταστροφή.

Θα αναρωτηθεί κάποιος, τι σχέση έχουν τα όσα αναφέρθηκαν προηγουμένως με αυτό το τεράστιο έγκλημα των κυρίαρχων πάνω στους πληθυσμούς τόσο του ελλαδικού χώρου όσο και της μικρασίας.

Κι όμως, η «επικαιρότητα» αυτού του συμβάντος βρίσκεται στο ότι υπάρχουν πολλά κοινά σημεία αναφοράς ανάμεσα στο **τότε** και στο **τώρα**. Και το κυριότερο, είναι ίσως από τις πλέον χαρακτηριστικές περιπτώσεις αυτής της ταχύτατης εναλλαγής.

Η διαπάλη των κυρίαρχων, κατ' αρχήν, βρίσκεται, αυτήν την περίοδο, στη μεγαλύτερή της ένταση για την παγίωση ενός status quo, που θα μπορέσει να δώσει μια βιώσιμη προοπτική στα εξουσιαστικά καταστροφικά σχέδια, στη νέα, δηλαδή, περίοδο που έχουν δρομολογήσει.

Το ίδιο ακριβώς συνέβαινε και πριν 90

φιλοβενιζελική παράταξη ήταν ξεκάθαρα όργανα των δυνάμεων της κυριαρχίας της εποχής εκείνης. Και δεν θα μπορούσε να ισχύει κάτι διαφορετικό, αφού το ελλαδικό κράτος, που στήθηκε μετά την επανάσταση του 1821, κατασκευάστηκε με κύριο σκοπό να εξυπηρετήσει τις επιδιώξεις των μεγάλων δυνάμεων.

Πάνω σ' αυτή την πραγματικότητα μπορεί να γίνει αντιληπτό το μέγεθος της καταστροφής που προκλήθηκε το 1922 και που επαναλαμβάνεται στις μέρες μας, με άλλους όρους αλλά, πάλι, με καταστροφικά αποτελέσματα για τους σκλαβωμένους ανθρώπους. Έτσι, μπορεί να γίνει κατανοητή η εγγενής αδυναμία μιας ενιαίας πολιτικής κατεύθυνσης και η ύπαρξη των πολλαπλών τάσεων μέσα στο μπλοκ της εξουσίας που λυμαινόταν τον ελλαδικό χώρο.

Το ελλαδικό κράτος, σαν εργαλείο εξυπηρέτησης των συμφερόντων των δυνάμεων της κυριαρχίας, στήθηκε πάνω σε ετερόκλητα φυλετικά χαρακτηριστικά, τα οποία ενοποιήθηκαν πλασματικά, στη βάση ενός γεωγραφικού προσδιορισμού και στην ανακήρυξη ενός «έθνους», στο οποίο, όμως, δεν υπήρχαν ούτε καν εκείνα τα τυπικά χαρακτηριστικά ώστε να μπορέσει να υπάρξει μια ομαλή πορεία. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, η πορεία προς την «ολοκλήρωση» προϋπέθετε εκκαθαρίσεις και μετακινήσεις πληθυσμών. Από την άλλη πλευρά, έπρεπε να καλλιεργηθεί ο εθνισμός και ο μεγαλοϊδεατισμός (παρά την ανεδαφικότητά του).

Εξυπηρετούνταν με αυτό τον τρόπο τα

κυριολεκτικά σαθρή κίνηση, αφού η περιοχή της Σμύρνης έμενε υπό την ονομαστική επικυριαρχία του Σουλτάνου και υπό την διοίκηση έλληνα Αρμοστή, (του Αριστείδη Στεργιάδη), ως εντολοδόχου των Συμμάχων. Η προσάρτηση της περιοχής στο ελλαδικό κράτος θα μπορούσε να γίνει ύστερα από πέντε χρόνια και μετά από τη διενέργεια δημοψηφίσματος...

Μετά την άρνηση του Κεμάλ, το ελλαδικό κράτος και οι αναλώσιμοι σκλάβοι θα αναλάμβαναν να «βγάλουν τα κάστανα από τη φωτιά». Μια νίκη των ελλαδικών στρατευμάτων θα ανάγκαζε τον Κεμάλ να αποδεχθεί τους όρους της Συνθήκης των Σεβρών. Όμως δεν υπήρχε τέτοια δυνατότητα. Κι αυτό ήταν γνωστό. Απλά έπρεπε να

τογράφιζε» τους εν δυνάμει Έλληνες πρόσφυγες της Μικρασίας.

Η ανταλλαγή πληθυσμών που επακολούθησε της καταστροφής –η οποία είχε προκαλέσει τον θάνατο περίπου 700.000 ανθρώπων (πάνω από 600.000 άμαχοι Μικρασιάτες και 50.000 στρατιώτες)– ήταν το ωφέλιμο για τους εξουσιαστές αποτέλεσμα. Και δεν μιλάμε για τα υλικά κέρδη με την εισροή δύο εκατομμυρίων σκλάβων που επάνδρωσαν τους μηχανισμούς παραγωγής, για το οποίο όλοι οι αριστεροί και κομμουνιστές αναλυτές δεν έχουν σταματήσει να επαναλαμβάνονται με ένα μονότονο και απωθητικό τρόπο, αλλά για το «κλείσιμο» μιας εκατονταετούς προσπάθειας να δοθούν κάποιου είδους εθνικά χαρακτηριστι-

...του χθες
στην καταστροφή του σήμερα

σταθερά: **οι σκλάβοι**. Αυτοί είναι που χρησιμοποιούνται ως ύλη για την κατασκευή των κρατών-πόλεων, των αυτοκρατοριών, των εθνικών κρατών (μετά την διάλυση των αυτοκρατοριών), των ομοσπονδιών και των συνομοσπονδιών κρατών και μετά για την διάλυση των εθνικών κρατών που τα απομεινάρια τους θα στηρίζουν τους βασικούς πυλώνες της παγκοσμιοποιημένης κυριαρχίας.

Ας περάσουμε, όμως, στο θέμα αυτού του κειμένου, που αφορά την συμπλήρωση 90 χρόνων από τη μικρασιατική καταστροφή.

Θα αναρωτηθεί κάποιος, τι σχέση έχουν τα όσα αναφέρθηκαν προηγουμένως με αυτό το τεράστιο έγκλημα των κυρίαρχων πάνω στους πληθυσμούς τόσο του ελλαδικού χώρου όσο και της μικρασίας.

Κι όμως, η «επικαιρότητα» αυτού του συμβάντος βρίσκεται στο ότι υπάρχουν πολλά κοινά σημεία αναφοράς ανάμεσα στο **τότε** και στο **τώρα**. Και το κυριότερο, είναι ίσως από τις πλέον χαρακτηριστικές περιπτώσεις αυτής της ταχύτατης εναλλαγής.

Η διαπάλη των κυρίαρχων, κατ' αρχήν, βρίσκεται, αυτήν την περίοδο, στη μεγαλύτερή της ένταση για την παγίωση ενός status quo, που θα μπορέσει να δώσει μια βιώσιμη προοπτική στα εξουσιαστικά καταστροφικά σχέδια, στη νέα, δηλαδή, περίοδο που έχουν δρομολογήσει.

Το ίδιο ακριβώς συνέβαινε και πριν 90 χρόνια. Η κυριαρχία της εποχής εκείνης, βγαίνοντας από μια πρώτη παγκόσμια ανθρωποσφαγή, προχωρούσε λυσσαλέα στην αναδιάταξη των δυνάμεων και των χώρων επιρροής της. Αυτή η λυσσαλέα αντιπαράθεση ήταν που οδήγησε στην δεύτερη παγκόσμια σφαγή του 20ου αιώνα.

Σε σχέση, τώρα, με την μικρασιατική καταστροφή, δεν θα επιμείνουμε σε γεγονότα και καταστάσεις που είναι, λίγο ως πολύ, γνωστά. Εκείνο που χρειάζεται να γνωρίζουμε είναι πως οι ομοιότητες, αλλά και οι διαφορές, στις εκάστοτε περιόδους της κυριαρχίας δεν συμβάλλουν στο να γίνουν κατανοητές κάποιες σημαντικές πτυχές των γεγονότων, εφ' όσον ακολουθείται η διαδικασία της στείρας επανάληψης τους. Γι' αυτό το λόγο και έχει σημασία να γίνεται η προσέγγιση με τέτοιο τρόπο, ώστε να αναδεικνύεται η αλήθεια, η οποία συνήθως χάνεται στον κυκεώνα των πολιτικών αντιπαραθέσεων, μιας τεχνικής που χρησιμο-

λους όρους αλλά, πάλι, με καταστροφικά αποτελέσματα για τους σκλαβωμένους ανθρώπους. Έτσι, μπορεί να γίνει κατανοητή η εγγενής αδυναμία μιας ενιαίας πολιτικής κατεύθυνσης και η ύπαρξη των πολλαπλών τάσεων μέσα στο μπλοκ της εξουσίας που λυμαινόταν τον ελλαδικό χώρο.

Το ελλαδικό κράτος, σαν εργαλείο εξυπηρέτησης των συμφερόντων των δυνάμεων της κυριαρχίας, στήθηκε πάνω σε ετερόκλητα φυλετικά χαρακτηριστικά, τα οποία ενοποιήθηκαν πλασματικά, στη βάση ενός γεωγραφικού προσδιορισμού και στην ανακήρυξη ενός «έθνους», στο οποίο, όμως, δεν υπήρχαν ούτε καν εκείνα τα τυπικά χαρακτηριστικά ώστε να μπορέσει να υπάρξει μια ομαλή πορεία. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, η πορεία προς την «ολοκλήρωση» προϋπέθετε εκκαθαρίσεις και μετακινήσεις πληθυσμών. Από την άλλη πλευρά, έπρεπε να καλλιεργηθεί ο εθνισμός και ο μεγαλοϊδεατισμός (παρά την ανεδαφικότητά του).

Εξυπηρετούνταν με αυτό τον τρόπο, τόσο η εσωτερική καταστολή των διαφορετικοτήτων του ελλαδικού χώρου και η βίαιη ενοποίηση των διάφορων ομάδων στη βάση του κρατισμού, όσο και τα συμφέροντα των, κατασκευαστριών αυτού του κράτους, δυνάμεων της κυριαρχίας, που εναλλάσσονταν στην διοίκηση διά των πολιτικών τους εκπροσώπων, κατευθύνοντας και εξαναγκάζοντας σε πολιτικές αποφάσεις και σε πολεμικές επιχειρήσεις.

Θα μπορούσαν τόσο εύκολα να παρασυρθούν τόσες χιλιάδες άνθρωποι στη μικρασιατική εκστρατεία με τις ιαχές τόσων εκατομμυρίων χωρίς την εθνοποιητική προετοιμασία; Αμφίβολο.

Είναι γνωστό, πως το ελλαδικό κράτος οδηγήθηκε εξαναγκαστικά σ' αυτή τη σφαγή, μετά από την επέμβαση των γαλλικών στρατευμάτων που «έληξαν» τη διαμάχη βενιζελικών και φιλοβασιλικών, σχετικά με τη συμμετοχή ή μη, σ' αυτήν.

Όμως, το τέλος της πρώτης παγκόσμιας

φωτιά». Μια νίκη των ελλαδικών στρατευμάτων θα ανάγκαζε τον Κεμάλ να αποδεχθεί τους όρους της Συνθήκης των Σεβρών. Όμως δεν υπήρχε τέτοια δυνατότητα. Κι αυτό ήταν γνωστό. Απλά έπρεπε να δοθεί μία νίκη στον Κεμάλ για να προχωρήσουν οι «πρακτικές διορθώσεις», που άφηναν σε εκκρεμότητα οι συνθήκες ειρήνης.

Είναι χαρακτηριστικό, πως ο εντολοδόχος των συμμάχων Στεργιάδης έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην σφαγή των Μικρασιατών. Η σκληρότητα με την οποία φέρθηκε προσιδίαζε στο ρόλο που του είχε ανατεθεί: Να λεηλατηθούν οι ζωές των Μικρασιατών και καθημαγμένοι να οδηγηθούν στην «μητέρα πατρίδα», ώστε να είναι ακίνδυνοι για το ελλαδικό κράτος. Άλλωστε, η φράση του Στεργιάδη προς τον Γ. Παπανδρέου ήταν χαρακτηριστική: «*Καλύτερα να μείνουν εδώ να τους σφάξει ο Κεμάλ, γιατί αν πάνε στην Αθήνα θα ανατρέψουν τα πάντα!*». Ο ίδιος είναι που απαγόρευσε ουσιαστικά τη δράση της «Μικρασιατικής Άμυνας», που είχε ιδρυθεί τον Οκτώβριο του 1921 στη Σμύρνη. Επρόκειτο για ένα μικρασιατικό εγχείρημα που αποσκοπούσε τόσο στην υπεράσπιση των Μικρασιατών από τα τουρκικά στρατεύματα σε ενδεχόμενη κατάρ-

μουνιστές αναλυτές δεν έχουν σταματήσει να επαναλαμβάνονται με ένα μονότονο και απωθητικό τρόπο, αλλά για το «κλείσιμο» μιας εκατονταετούς προσπάθειας να δοθούν κάποιου είδους εθνικά χαρακτηριστικά στους εγκαταστημένους στον ελλαδικό χώρο. «*Η εγκατάσταση στη Μακεδονία πολλών εκατοντάδων χιλιάδων προσφύγων από τη Μικρά Ασία και την Ανατολική Θράκη βοήθησε ώστε να εποικισθεί το ελληνικό τμήμα από ομοιογενή πληθυσμό. Οι στατιστικές που έγιναν εκείνη την εποχή από την Κοινωνία των Εθνών βεβαιώνουν ότι η μητρική γλώσσα για τα 93% του πληθυσμού της Μακεδονίας ήταν η ελληνική*». (Ευάγγελος Αβέρωφ Τοσίτσας, «Φωτιά και Τσεκούρι!», εκδ. Βιβλιοπωλείον της ΕΣΤΙΑΣ).

Ήδη από την έναρξη της παγκόσμιας ανθρωποσφαγής περίπου 400.000 άνθρωποι είχαν ήδη εγκαταλείψει τη Μικρασία για να αποφύγουν τη στράτευσή τους. Αν σ' αυτούς προστεθούν και οι περίπου 1.500.000 με τις ανταλλαγές πληθυσμών μεταξύ Τουρκικού και Ελλαδικού κράτους μετά την μικρασιατική καταστροφή, τότε έχουμε την μεγαλύτερη μετακίνηση πληθυσμών. Πρόκειται για εθνοκάθαρση, αν θυμηθούμε πως άλλες 400.000 τούρκοι μετακινήθηκαν

στο **τότε** και στο **τώρα**. Και το κυριότερο, είναι ίσως από τις πλέον χαρακτηριστικές περιπτώσεις αυτής της ταχύτατης εναλλαγής.

Η διαπάλη των κυρίαρχων, κατ' αρχήν, βρίσκεται, αυτήν την περίοδο, στη μεγαλύτερή της ένταση για την παγίωση ενός status quo, που θα μπορέσει να δώσει μια βιώσιμη προοπτική στα εξουσιαστικά καταστροφικά σχέδια, στη νέα, δηλαδή, περίοδο που έχουν δρομολογήσει.

Το ίδιο ακριβώς συνέβαινε και πριν 90 χρόνια. Η κυριαρχία της εποχής εκείνης, βγαίνοντας από μια πρώτη παγκόσμια ανθρωποσφαγή, προχωρούσε λυσσαλέα στην αναδιάταξη των δυνάμεων και των χώρων επιρροής της. Αυτή η λυσσαλέα αντιπαράθεση ήταν που οδήγησε στην δεύτερη παγκόσμια σφαγή του 20ου αιώνα.

Σε σχέση, τώρα, με την μικρασιατική καταστροφή, δεν θα επιμείνουμε σε γεγονότα και καταστάσεις που είναι, λίγο ως πολύ, γνωστά. Εκείνο που χρειάζεται να γνωρίζουμε είναι πως οι ομοιότητες, αλλά και οι διαφορές, στις εκάστοτε περιόδους της κυριαρχίας δεν συμβάλλουν στο να γίνουν κατανοητές κάποιες σημαντικές πτυχές των γεγονότων, εφ' όσον ακολουθείται η διαδικασία της στείρας επανάληψης τους. Γι' αυτό το λόγο και έχει σημασία να γίνεται η προσέγγιση με τέτοιο τρόπο, ώστε να αναδεικνύεται η αλήθεια, η οποία συνήθως χάνεται στον κυκεώνα των πολιτικών αντιπαραθέσεων, μιας τεχνικής που χρησιμοποιείται σταθερά για να αποπροσανατολίζει τη σκέψη και να κατευθύνει τη δράση των ανθρώπων εκεί που επιθυμεί η εξουσία.

Η μεγάλη ομοιότητα του χθες με το σήμερα είναι η καταστροφική μανία των εξουσιαστών και των εγκάθετων τους σε σχέση με τον ελλαδικό χώρο.

Μια προσεκτική εκτίμηση των δεδομένων πείθει πως η μικρασιατική εκστρατεία –και η καταστροφή που επακολούθησε– ήταν προδιαγεγραμμένη από τις κυρίαρχες δυνάμεις της εποχής και δεν προέκυψε. Δεν υπάρχουν υπεύθυνοι της μιας πλευράς και ανεύθυνοι της άλλης. Η φιλοβασιλική και η ενός γεωγραφικού προσδιορισμού και στην ανακήρυξη ενός «έθνους», στο οποίο, όμως, δεν υπήρχαν ούτε καν εκείνα τα τυπικά χαρακτηριστικά ώστε να μπορέσει να υπάρξει μια ομαλή πορεία. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, η πορεία προς την «ολοκλήρωση» προϋπέθετε εκκαθαρίσεις και μετακινήσεις πληθυσμών. Από την άλλη πλευρά, έπρεπε να καλλιεργηθεί ο εθνισμός και ο μεγαλοϊδεατισμός (παρά την ανεδαφικότητά του).

Εξυπηρετούνταν με αυτό τον τρόπο, τόσο η εσωτερική καταστολή των διαφορετικοτήτων του ελλαδικού χώρου και η βίαιη ενοποίηση των διάφορων ομάδων στη βάση του κρατισμού, όσο και τα συμφέροντα των, κατασκευαστριών αυτού του κράτους, δυνάμεων της κυριαρχίας, που εναλλάσσονταν στην διοίκηση διά των πολιτικών τους εκπροσώπων, κατευθύνοντας και εξαναγκάζοντας σε πολιτικές αποφάσεις και σε πολεμικές επιχειρήσεις.

Θα μπορούσαν τόσο εύκολα να παρασυρθούν τόσες χιλιάδες άνθρωποι στη μικρασιατική εκστρατεία με τις ιαχές τόσων εκατομμυρίων χωρίς την εθνοποιητική προετοιμασία; Αμφίβολο.

Είναι γνωστό, πως το ελλαδικό κράτος οδηγήθηκε εξαναγκαστικά σ' αυτή τη σφαγή, μετά από την επέμβαση των γαλλικών στρατευμάτων που «έληξαν» τη διαμάχη βενιζελικών και φιλοβασιλικών, σχετικά με τη συμμετοχή ή μη, σ' αυτήν.

Όμως, το τέλος της πρώτης παγκόσμιας ανθρωποσφαγής του 20ου αιώνα άφησε πολλές εκκρεμότητες, με αποτέλεσμα ακόμα και αυτές οι συνθήκες (Βερσαλλιών και Σεβρών), να χρειαστούν διαδικασίες 20 μηνών από την λήξη του πολέμου μέχρι τη τελική επικύρωσή τους. Παρ' όλα αυτά, χρειάζονταν και κάποιες «πρακτικές» διορθώσεις, δεδομένου ότι ο Μουσταφά Κεμάλ αρνήθηκε να αναγνωρίσει την Συνθήκη των Σεβρών.

Είναι φανερό, πως η εξάπλωση του ελλαδικού κράτους μέχρι τις παρυφές της Κωνσταντινούπολης και η ανάθεση σ' αυτό των μικρασιατικών παραλίων, κάτω από προϋποθέσεις, αποτελούσαν μια πρόσκαιρη και

φωτιά». Μια νίκη των ελλαδικών στρατευμάτων θα ανάγκαζε τον Κεμάλ να αποδεχθεί τους όρους της Συνθήκης των Σεβρών. Όμως δεν υπήρχε τέτοια δυνατότητα. Κι αυτό ήταν γνωστό. Απλά έπρεπε να δοθεί μία νίκη στον Κεμάλ για να προχωρήσουν οι «πρακτικές διορθώσεις», που άφηναν σε εκκρεμότητα οι συνθήκες ειρήνης.

Είναι χαρακτηριστικό, πως ο εντολοδόχος των συμμάχων Στεργιάδης έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην σφαγή των Μικρασιατών. Η σκληρότητα με την οποία φέρθηκε προσίδιαζε στο ρόλο που του είχε ανατεθεί: Να λεηλατηθούν οι ζωές των Μικρασιατών και καθημαγμένοι να οδηγηθούν στην «μητέρα πατρίδα», ώστε να είναι ακίνδυνοι για το ελλαδικό κράτος. Άλλωστε, η φράση του Στεργιάδη προς τον Γ. Παπανδρέου ήταν χαρακτηριστική: *«Καλύτερα να μείνουν εδώ να τους σφάξει ο Κεμάλ, γιατί αν πάνε στην Αθήνα θα ανατρέψουν τα πάντα!»*. Ο ίδιος είναι που απαγόρευσε ουσιαστικά τη δράση της «Μικρασιατικής Άμυνας», που είχε ιδρυθεί τον Οκτώβριο του 1921 στη Σμύρνη. Επρόκειτο για ένα μικρασιατικό εγχείρημα που αποσκοπούσε τόσο στην υπεράσπιση των Μικρασιατών από τα τουρκικά στρατεύματα σε ενδεχόμενη κατάρρευση του μετώπου, όσο και στην αυτονόμηση της περιοχής.

Αλλά δεν ήταν μόνο ο εκπρόσωπος των συμμάχων και στενός συνεργάτης του Βενιζέλου που έκανε τα μύρια όσα για να υλοποιηθούν οι σχεδιασμοί της κυριαρχίας για την συντριβή του μικρασιατικού πληθυσμού. Από την πλευρά τους, οι κυβερνήτες του ελλαδικού χώρου προσπαθούσαν να αποτρέψουν την είσοδο προσφύγων τρομοκρατώντας όσους καραβοκύρηδες θα επιχειρούσαν κάτι τέτοιο. Ο βασιλιάς Κωνσταντίνος, λίγο πριν την κατάρρευση του μετώπου, είχε εκδώσει τον νόμο περί διαβατηρίων, στις 16 Ιουλίου του 1922, ο οποίος «φωμουνιστές αναλυτές δεν έχουν σταματήσει να επαναλαμβάνονται με ένα μονότονο και αποθητικό τρόπο, αλλά για το «κλείσιμο» μιας εκατονταετούς προσπάθειας να δοθούν κάποιου είδους εθνικά χαρακτηριστικά στους εγκαταστημένους στον ελλαδικό χώρο. *«Η εγκατάσταση στη Μακεδονία πολλών εκατοντάδων χιλιάδων προσφύγων από τη Μικρά Ασία και την Ανατολική Θράκη βοήθησε ώστε να εποικισθεί το ελληνικό τμήμα από ομοιογενή πληθυσμό. Οι στατιστικές που έγιναν εκείνη την εποχή από την Κοινωνία των Εθνών βεβαιώνουν ότι η μητρική γλώσσα για τα 93% του πληθυσμού της Μακεδονίας ήταν η ελληνική»*. (Ευάγγελος Αβέρωφ Τοσίτσας, «Φωτιά και Τσεκούρι!», εκδ. Βιβλιοπωλείον της ΕΣΤΙΑΣ).

Ήδη από την έναρξη της παγκόσμιας ανθρωποσφαγής περίπου 400.000 άνθρωποι είχαν ήδη εγκαταλείψει τη Μικρασία για να αποφύγουν τη στράτευσή τους. Αν σ' αυτούς προστεθούν και οι περίπου 1.500.000 με τις ανταλλαγές πληθυσμών μεταξύ Τουρκικού και Ελλαδικού κράτους μετά την μικρασιατική καταστροφή, τότε έχουμε την μεγαλύτερη μετακίνηση πληθυσμών. Πρόκειται για εθνοκάθαρση, αν θυμηθούμε πως άλλες 400.000 τούρκοι μετακινήθηκαν από τον ελλαδικό χώρο στην Τουρκία.

Η Μικρασιατική καταστροφή, λοιπόν, προκάλεσε την επιθυμητή για τους κρατιστές ροή σκλάβων που τους είχε αφαιρεθεί πρόσκαιρα η δυνατότητα να εξεγερθούν. Ήταν το επιστέγασμα των πολύχρονων προσπαθειών για την επιβολή ενός «εθνικού» κράτους και την καταστροφή όλων των εγγενών δημιουργικών προσπαθειών των ανθρώπινων ομάδων, κυρίως στον ελλαδικό χώρο.

Αν έρθουμε, τώρα, στις παρούσες συνθήκες, όπου και πάλι μια διαδικασία καταστροφής των όσων μέχρι τώρα κατασκευάστηκαν είναι σε εξέλιξη, με άξονα τον οικο-

νομικό παράγοντα, θα διαπιστώσουμε ότι τα μέσα που χρησιμοποιούνται αποβλέπουν και πάλι στην εξουθένωση και στην καθήλωση του ελλαδικού πληθυσμού, ώστε να εφαρμοστούν οι σχεδιασμοί που έχουν δρομολογηθεί εδώ και δεκαετίες. Οι απόγονοι των εκπροσώπων των μεγάλων δυνάμεων της κυριαρχίας δεν είναι προδότες όπως τους αποκαλούν διάφοροι. Πάντα τέτοιοι ήταν: **εκπρόσωποι**. Μόνο που τώρα δεν τηρούν καν τα προσχήματα. Εφαρμόζουν κατά γράμμα τα όσα τους υπαγορεύονται.

Σ' ό,τι αφορά την αλλοίωση των συνθηκών ζωής, είναι φανερό, πως για την αποσύνθεση του κοινωνικού χώρου η κυριαρχία προώθησε (και συνεχίζει) κύματα εξαθλιωμένων ανθρώπων (προσφύγων, αλλά κατά κύριο λόγο μεταναστών).

Η αποτροπή κάθε ουσιαστικής αντιπαράθεσης στους σχεδιασμούς και στη συνεχιζόμενη εξαθλίωση ενισχύεται από μια τεράστιας κλίμακας ανομοιογένεια.

Οι Μικρασιάτες πρόσφυγες μπόρεσαν σύντομα να αποτελέσουν ενοποιητικό παράγοντα με μεγάλο τμήμα του ελλαδικού πληθυσμού, παρά τον κατατρεγμό και τον ρατσισμό μερίδας των εγχώριων, ενώ ένα μεγάλο μέρος από αυτούς μπόρεσε να είναι σημαντικός συντελεστής των κοινωνικών αγώνων, που διεξήγαγαν οι σκλάβοι αυτού του χώρου.

Η ανομοιογένεια, όμως, που υπάρχει στους εισερχόμενους πρόσφυγες-μετανάστες, τόσο μεταξύ τους όσο και σε σχέση με τον ελλαδικό πληθυσμό, είναι δύσκολο να αποφέρει ουσιαστικές συνθέσεις, ανάλογες ή έστω κάπως προσεγγίσιμες με εκείνες που έγιναν στην διάρκεια των δεκαετιών 1920 και 1930.

Η ανομοιογένεια αυτή, ενώ είναι αποτρεπτική ως προς ουσιαστικές συνθέσεις και όχι τυπικές και πολιτικού χαρακτήρα «συνδέσεις», παράλληλα εξυπηρετεί τους όρους της παγκοσμιοποιημένης κυριαρχίας.

Συνεπώς, είναι απαραίτητο να εξάγονται τα αναγκαία συμπεράσματα, που να στηρίζονται τόσο στην κατανόηση της πορείας της κυριαρχίας όσο και της κατάστασης στην οποία περιέρχονται οι σκλάβοι της. Η δογματική αντιστοίχιση καταστάσεων που έχουν διαφορετικές δρομολογήσεις, αντί να αναχαιτίζουν τα σχέδια της κυριαρχίας, τα ενισχύουν.

Σ' αυτή την ενισχυτική της κυριαρχίας θέση και δράση της αριστεράς, οι αναρχικοί οφείλουν να αντιπαρατίθενται ουσιαστικά και όχι μικροπολιτικά. Η γνώση των ιστορικών δεδομένων γίνεται σε πολλές περιπτώσεις καθοριστική. Σ' αυτό τον τομέα, η κατανόηση των όσων επέφεραν την μικρασιατική καταστροφή αναδεικνύεται μέσα από όσα σκόπιμα αποφεύγεται να συνδυαστούν...

Συσπείρωση Αναρχικών

Χρονολογικός πίνακας γεγονότων

13.08.1922–Τουρκική επίθεση στο Αφιόν Καραχισάρ.
14.08.1922–Διάσπαση του ελληνικού μετώπου στο Αφιόν Καραχισάρ.
21.08.1922–Διάταγμα αποστράτευσης των προ του 1918 κλάσεων του Ελληνικού Στρατού.
27.08.192–Είσοδος των Τούρκων στη Σμύρνη.
29.08.1922–Οι Άγγλοι αρχίζουν να οχυρώνουν το Τσανάκ Καλέ και να συγκεντρώνουν δυνάμεις.
31.08.1922–Ο Κεμάλ στη Σμύρνη. Δήλωσή του ότι μόνο η παραχώρηση της Ανατολικής Θράκης στην Τουρκία θα απέτρεπε τη σύγκρουσή του με τους Συμμάχους.
02.09.1922–Το αγγλικό υπουργικό συμβούλιο αποφασίζει να αντιμετωπίσει ένοπλα απόπειρα παραβίασης της ουδέτερης ζώνης στο Τσανάκ Καλέ από τους Τούρκους.
Έκκληση των Άγγλων προς τις αποικίες για στρατιωτική ενίσχυση κατά της Τουρκίας.
03.09.1922–Άρνηση των αποικιών, εκτός της Νέας Ζηλανδίας, για αποστολή στρατευμάτων στα Δαρδανέλλια.
Ανακοίνωση της αγγλικής κυβέρνησης ότι θα αντιμετωπισθεί με πόλεμο η παραβίαση της ουδέτερης ζώνης από την Τουρκία.
Άφιξη του Πλαστήρα στη Χίο. Αμέσως αρχίζει την προετοιμασία κινήματος.
04.09.1922–Αποχώρηση των γαλλικών και ιταλικών στρατευμάτων από το Τσανάκ Καλέ.
05.09.1922–Τουρκικά στρατεύματα εισέρχονται στην ουδέτερη ζώνη στην περιοχή του Τσανάκ Καλέ. Αμφότεροι Τούρκοι και Άγγλοι δεν ανοίγουν πυρ.
06.09.1922–Οι τελευταίοι Έλληνες στρατιώτες αποχωρούν από τη Μικρά Ασία. Άφιξη του Λόρδου Κώρζον στο Παρίσι. Αγγλογαλλική ρήξη.
09.09.1922–Συμφωνία των Συμμάχων στο Παρίσι για εκχώρηση της Ανατολικής Θράκης στην Τουρκία (συζητήσεις Πουανκαρέ και Λόρδου Κώρζον).
10.09.1922–Οι τρεις δυνάμεις ζητούν με κοινή ανακοίνωσή τους προς την Τουρκία τη συμμετοχή της σε Διάσκεψη Ειρήνης με αντάλλαγμα την απόδοση της Ανατολικής Θράκης στην Τουρκία.
11.09.1922–Έκρηξη επαναστατικού κινήματος Πλαστήρα-Γονατά στη Χίο και στη Μυτιλήνη. Στόχος του η ανατροπή του Κωνσταντίνου και η σωτηρία της Ανατολικής Θράκης. Το σύνθημα είναι «Ελλάς-Σωτηρία».
12.09.1922–Επιβίβαση σε πλοία των επαναστατικών στρατευμάτων της Χίου και της Μυτιλήνης με προορισμό την Αττική Η Κυβέρνηση Τριανταφυλλάκου αποδέχεται την παράδοση της Ανατολικής Θράκης στην Τουρκία.
14.09.1922–Ο Βενιζέλος αναλαμβάνει την εκπροσώπηση του επαναστατικού καθεστώτος στο εξωτερικό.
15.09.1922–Είσοδος των επαναστατικών στρατευμάτων στην Αθήνα. Ο Κωνσταντίνος παραιτείται.
16.09.1922–Τελεσίγραφο των Άγγλων προς τους Τούρκους στο Τσανάκ Καλέ. **Το τελεσίγραφο δεν επιδίδεται** στους Τούρκους από τον στρατηγό Χάριγκτον.
17.09.1922–Ο βασιλιάς Κωνσταντίνος φεύγει από την Ελλάδα.
18.09.1922–Συμφωνείται μεταξύ Συμμάχων και Τούρκων Διάσκεψη Ανακωχής που θα διεξαχθεί στα Μουδανιά.
19.09.1922–Θυελλώδης συζήτηση Βενιζέλου-Λόρδου Κώρζον στο Παρίσι.
20.09.1922–Αρχίζει η Διάσκεψη των Μουδανιών. Τηλεγράφημα του Βενιζέλου προς την Επανάσταση για την αποχώρηση από την Ανατολική Θράκη.
21.09.1922–Ο Πλαστήρας στη Θράκη. Αποτυγχάνει να συναντηθεί με τον Κεμάλ. Άφιξη της ελληνικής αντιπροσωπίας στα Μουδανιά.
22.09.1922–Ο Βενιζέλος δηλώνει στον Λόρδο Κώρζον ότι η Ελλάδα θα αποχωρήσει από την Ανατολική Θράκη.
23.09.1922–Αποχώρηση του Πλαστήρα από τα Μουδανιά.
24.09.1922–Η Ελληνική Κυβέρνηση αποδέχεται την παράδοση της Ανατολικής Θράκης στην Τουρκία.
25.09.1922–Η Ελληνική Κυβέρνηση εξουσιοδοτεί τον Έλληνα Αρμοστή στην Κωνσταντινούπολη να υπογράψει τη Συνθήκη Ανακωχής των Μουδανιών.
28.09.1922–Υπογραφή της Συνθήκης των Μουδανιών. Αποχώρηση Έλληνα αντιπρόσωπου.
30.09.1922–Ο Στρατηγός Νίδερ εκδίδει διαταγές για την αποχώρηση των Ελλήνων από την Ανατολική Θράκη. Σύσκεψη του υπουργικού συμβουλίου στην Αθήνα και αποδοχή της εκχώρησης της Ανατολικής Θράκης στην Τουρκία.
02.10.1922–Αρχίζει η εγκατάλειψη της Ανατολικής Θράκης από τους Έλληνες.
06.10.1922–Παραίτηση της Κυβέρνησης Λόυδ Τζωρτζ.
20.10.1922–Συμπλήρωση της εγκατάλειψης της Ανατολικής Θράκης από τους Έλληνες.
11.11.1922–Αρχίζει η αποχώρηση των Ελλήνων από τη Θρακική Χερσόνησο.

χία προώθησε (και συνεχίζει) κύματα εξαθλιωμένων ανθρώπων (προσφύγων, αλλά κατά κύριο λόγο μεταναστών).

Η αποτροπή κάθε ουσιαστικής αντιπαράθεσης στους σχεδιασμούς και στη συνεχιζόμενη εξαθλίωση ενισχύεται από μια τεράστιας κλίμακας ανομοιογένεια.

Οι Μικρασιάτες πρόσφυγες μπόρεσαν σύντομα να αποτελέσουν ενοποιητικό παράγοντα με μεγάλο τμήμα του ελλαδικού πληθυσμού, παρά τον κατατρεγμό και τον ρατσισμό μερίδας των εγχώριων, ενώ ένα μεγάλο μέρος από αυτούς μπόρεσε να είναι σημαντικός συντελεστής των κοινωνικών αγώνων, που διεξήγαγαν οι σκλάβοι αυτού του χώρου.

Η ανομοιογένεια, όμως, που υπάρχει στους εισερχόμενους πρόσφυγες-μετανάστες, τόσο μεταξύ τους όσο και σε σχέση με τον ελλαδικό πληθυσμό, είναι δύσκολο να αποφέρει ουσιαστικές συνθέσεις, ανάλογες ή έστω κάπως προσεγγίσιμες με εκείνες που έγιναν στην διάρκεια των δεκαετιών 1920 και 1930.

Η ανομοιογένεια αυτή, ενώ είναι αποτρεπτική ως προς ουσιαστικές συνθέσεις και όχι τυπικές και πολιτικού χαρακτήρα «συνδέσεις», παράλληλα εξυπηρετεί τους όρους της παγκοσμιοποιημένης κυριαρχίας.

Συνεπώς, είναι απαραίτητο να εξάγονται τα αναγκαία συμπεράσματα, που να στηρίζονται τόσο στην κατανόηση της πορείας της κυριαρχίας όσο και της κατάστασης

Συσπείρωση Αναρχικών

Χρονολογικός πίνακας γεγονότων

13.08.1922–Τουρκική επίθεση στο Αφιόν Καραχισάρ.

14.08.1922–Διάσπαση του ελληνικού μετώπου στο Αφιόν Καραχισάρ.

21.08.1922–Διάταγμα αποστράτευσης των προ του 1918 κλάσεων του Ελληνικού Στρατού.

27.08.192–Είσοδος των Τούρκων στη Σμύρνη.

29.08.1922–Οι Άγγλοι αρχίζουν να οχυρώνουν το Τσανάκ Καλέ και να συγκεντρώνουν δυνάμεις.

31.08.1922–Ο Κεμάλ στη Σμύρνη. Δήλωσή του ότι μόνο η παραχώρηση της Ανατολικής Θράκης στην Τουρκία θα απέτρεπε τη σύγκρουσή του με τους Συμμάχους.

02.09.1922–Το αγγλικό υπουργικό συμβούλιο αποφασίζει να αντιμετωπίσει ένοπλα απόπειρα παραβίασης της ουδέτερης ζώνης στο Τσανάκ Καλέ από τους Τούρκους.
Έκκληση των Άγγλων προς τις αποικίες για στρατιωτική ενίσχυση κατά της Τουρκίας.

06.09.1922–Οι τελευταίοι Έλληνες στρατιώτες αποχωρούν από τη Μικρά Ασία. Άφιξη του Λόρδου Κώρζον στο Παρίσι. Αγγλογαλλική ρήξη.

09.09.1922–Συμφωνία των Συμμάχων στο Παρίσι για εκχώρηση της Ανατολικής Θράκης στην Τουρκία (συζητήσεις Πουανκαρέ και Λόρδου Κώρζον).

10.09.1922–Οι τρεις δυνάμεις ζητούν με κοινή ανακοίνωσή τους προς την Τουρκία τη συμμετοχή της σε Διάσκεψη Ειρήνης με αντάλλαγμα την απόδοση της Ανατολικής Θράκης στην Τουρκία.

11.09.1922–Έκρηξη επαναστατικού κινήματος Πλαστήρα-Γονατά στη Χίο και στη Μυτιλήνη. Στόχος του η ανατροπή του Κωνσταντίνου και η σωτηρία της Ανατολικής Θράκης. Το σύνθημα είναι «Ελλάς-Σωτηρία».

12.09.1922–Επιβίβαση σε πλοία των επαναστατικών στρατευμάτων της Χίου και της Μυτιλήνης με προορισμό την Αττική. Η Κυβέρνηση Τριανταφυλλάκου αποδέχεται την παράδοση της Ανατολικής Θράκης στην Τουρκία.

14.09.1922–Ο Βενιζέλος αναλαμβάνει την εκπροσώπηση του επαναστατικού καθεστώτος στο εξωτερικό.

15.09.1922–Είσοδος των επαναστατικών στρατευμάτων στην Αθήνα. Ο Κωνσταντίνος παραιτείται.

16.09.1922–Τελεσίγραφο των Άγγλων

τυγχάνει να συναντηθεί με τον Κεμάλ. Άφιξη της ελληνικής αντιπροσωπίας στα Μουδανιά.

22.09.1922–Ο Βενιζέλος δηλώνει στον Λόρδο Κώρζον ότι η Ελλάδα θα αποχωρήσει από την Ανατολική Θράκη.

23.09.1922–Αποχώρηση του Πλαστήρα από τα Μουδανιά.

24.09.1922–Η Ελληνική Κυβέρνηση αποδέχεται την παράδοση της Ανατολικής Θράκης στην Τουρκία.

25.09.1922–Η Ελληνική Κυβέρνηση εξουσιοδοτεί τον Έλληνα Αρμοστή στην Κωνσταντινούπολη να υπογράψει τη Συνθήκη Ανακωχής των Μουδανιών.

28.09.1922–Υπογραφή της Συνθήκης των Μουδανιών. Αποχώρηση Έλληνα αντιπρόσωπου.

30.09.1922–Ο Στρατηγός Νίδερ εκδίδει διαταγές για την αποχώρηση των Ελλήνων από την Ανατολική Θράκη. Σύσκεψη του υπουργικού συμβουλίου στην Αθήνα και αποδοχή της εκχώρησης της Ανατολικής Θράκης στην Τουρκία.

02.10.1922–Αρχίζει η εγκατάλειψη της Ανατολικής Θράκης από τους Έλληνες.

06.10.1922–Παραίτηση της Κυβέρνησης Λόυδ Τζωρτζ.

20.10.1922–Συμπλήρωση της εγκατάλειψης της Ανατολικής Θράκης από τους Έλληνες.

11.11.1922–Αρχίζει η αποχώρηση των Ελλήνων από τη Θρακική Χερσόνησο.

15.11.1922–Παράδοση της Ανατολικής Θράκης στους Τούρκους.

Σημείωση:

Οι ημερομηνίες είναι με το παλιό Γρηγοριανό ημερολόγιο, το οποίο ίσχυε τότε στην Ελλάδα. Για να εναρμονιστεί με το Ιουλιανό ημερολόγιο, το οποίο ίσχυε τότε στην Ευρώπη και εφαρμόσθηκε στην Ελλάδα από το 1923, χρειάζεται να προστεθούν δεκατρείς ημέρες.

ετιών 1920 και 1930.

Η ανομοιογένεια αυτή, ενώ είναι αποτρεπτική ως προς ουσιαστικές συνθέσεις και όχι τυπικές και πολιτικού χαρακτήρα «συνδέσεις», παράλληλα εξυπηρετεί τους όρους της παγκοσμιοποιημένης κυριαρχίας.

Συνεπώς, είναι απαραίτητο να εξάγονται τα αναγκαία συμπεράσματα, που να στηρίζονται τόσο στην κατανόηση της πορείας της κυριαρχίας όσο και της κατάστασης

τρεπε τη σύγκρουσή του με τους Συμμάχους.

02.09.1922–Το αγγλικό υπουργικό συμβούλιο αποφασίζει να αντιμετωπίσει ένοπλα απόπειρα παραβίασης της ουδέτερης ζώνης στο Τσανάκ Καλέ από τους Τούρκους.

Έκκληση των Άγγλων προς τις αποικίες για στρατιωτική ενίσχυση κατά της Τουρκίας.

Η Κυβέρνηση Τριανταφυλλάκου αποδέχεται την παράδοση της Ανατολικής Θράκης στην Τουρκία.

14.09.1922–Ο Βενιζέλος αναλαμβάνει την εκπροσώπηση του επαναστατικού καθεστώτος στο εξωτερικό.

15.09.1922–Είσοδος των επαναστατικών στρατευμάτων στην Αθήνα. Ο Κωνσταντίνος παραιτείται.

16.09.1922–Τελεσίγραφο των Άγγλων να και αποδοχή της εκχώρησης της Ανατολικής Θράκης στην Τουρκία.

02.10.1922–Αρχίζει η εγκατάλειψη της Ανατολικής Θράκης από τους Έλληνες.

06.10.1922–Παραίτηση της Κυβέρνησης Λόυδ Τζωρτζ.

20.10.1922–Συμπλήρωση της εγκατάλειψης της Ανατολικής Θράκης από τους Έλληνες.

11.11.1922–Αρχίζει η αποχώρηση των Ελλήνων από τη Θρακική Χερσόνησο.

15.11.1922–Παράδοση της Ανατολικής Θράκης στους Τούρκους.

Σημείωση:

Οι ημερομηνίες είναι με το παλιό Γρηγοριανό ημερολόγιο, το οποίο ίσχυε τότε στην Ελλάδα. Για να εναρμονιστεί με το Ιουλιανό ημερολόγιο, το οποίο ίσχυε τότε στην Ευρώπη και εφαρμόσθηκε στην Ελλάδα από το 1923, χρειάζεται να προστεθούν δεκατρείς ημέρες.